

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 600 F per jaar

Postchekrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Justitiestraat 21, Antwerpen

Het billijk proces volgens de Europese Commissie der Rechten van de Mens

(EERSTE DEEL)

Rede uitgesproken door de Heer Advocaat-generaal F. STRYCKMANS, op de plechtige openingszitting van het Hof van Beroep te Brussel, op 1 september 1966

Alvorens het eigenlijke voorwerp van deze rede aan te vatten, wil ik er U aan herinneren hoe het Europese Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele Vrijheden ontstaan is.

Het moge volstaan dat ik U enkele data aanduid die als zovele mijlpalen kunnen gelden in het proces van dat op de ondertekening te Rome, op 4 november 1950 dezer Conventie uitgemond is, data die van betekenis zijn nu eens wegens de bezorgdheid die zich alsdan voordeed om de rechten van de mens op internationaal vlak te brengen, dan weer wegens de bedoeling, die alsdan oprees, om een Verenigd Europa te stichten.

De wijsgeren der XVIIIe eeuw hadden de atmosfeer geschapen, waarin de verklaringen betreffende de rechten van de mens konden ontstaan, eerst in de Verenigde Staten van Amerika en kort hierop, in Frankrijk (1). Alsdan was er nochtans geen sprake van ze tot op het internationaal vlak te brengen.

Sedert het einde van de eerste wereldoorlog kan men voortekenen waarnemen die de opname der rechten van de enkeling in het internationale recht vooraflopen. Zo werd reeds in 1921, tijdens de zitting van het « Instituut voor Internationaal Recht » te Rome, onderlijnd, in ontwerpen van verklaring betreffende de rechten van de mens dat « de Staten niet alleen verplichtingen hebben tegenover de andere Staten, maar ook tegenover de mensen, en dat zich kon voordoen dat de eerbiediging van de vrijheid der enkelingen, deze der vrijheid der Staten zou primeren » (2).

In 1929, tijdens zijn zitting te New York, verklaarde hetzelfde « Instituut voor Internationaal Recht » in één der overwegingen van zijn besluit nopens « De verklaring der internationale rechten van de mens », « dat het juridisch geweten van de beschaafde wereld de toekenning aan de enkeling vereist van rechten die aan alle bereik vanwege de Staat onttrokken zijn ».

Op 6 januari 1941, op het Congres der Verenigde Staten van Amerika, somde President Franklin Roosevelt de vrijheden op die hij beschouwde als essentiële vrijheden, namelijk de vrijheid van godsdienst, deze van

expressie, en deze die moeten toelaten de angst en de economische nood te overwinnen (3).

Het Atlantisch Handvest, opgesteld op 14 augustus 1941, naar aanleiding der overeenkomst bereikt door President Roosevelt en Sir Winston Churchill legde de ideologische grondslag voor het uitwerken eerst van het Handvest der Volken der Verenigde Naties van 26 juni 1945 (4), en daarna van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, te Parijs opgesteld op 10 december 1948 (5).

Ziedaar voor wat betreft de bescherming van de enkeling.

Wat de eenmaking van West-Europa betreft, verklaarde Sir Winston Churchill, vanaf oktober 1942, namelijk in tegenwoordigheid der leden zijner regering, dat de vorming van « de Verenigde Staten van Europa », zich onmiddellijk na de oorlog zou opdringen ten einde de ontwapening van Duitsland te handhaven enerzijds, en anderzijds teneinde de overrompeling van West-Europa door de Sovjet-Unie te voorkomen.

In maart 1943 gewaagde de Engelse staatsman reeds van de stichting van een « Raad van Europa ».

En op 19 september 1946, ter gelegenheid van zijn bezoek aan de Hogeschool te Zürich, verklaarde hij onomwonden dat de veiligheid van de wereld een nieuwe eenheid in Europa vergde, en dat het nodig was « de Europese familie te herscheppen » (6).

Het waren deze verklaringen van de grote staatsman die de bewegingen voor een verenigd Europa in de hand werkten.

De eenmaking ervan groeide uit tot de Europese beweging, nadat men van 8 tot 10 mei 1949 vergaderde in Den Haag, ingevolge de oproep van het « Internationale Comité tot samenordering der Europese bewegingen », het Congres van Europa. Niet minder dan een twintigtal federalistische bewegingen traden op. Waren aanwezig meer dan 700 afgevaardigden en waarnemers uit zesentwintig verschillende landen.

Sir Winston Churchill werd tot het Ere-Voorzitterschap ervan verheven.

Dit congres besloot zijn werkzaamheden met een «Boodschap aan de Europeërs», waarin zijn betrachtingen besloten liggen.

De congressisten gaven er uiting aan hun wil tot stichting van een verenigd Europa, in gans zijn uitgestrektheid «open voor het vrije verkeer van mensen, gedachten en goederen». Zij eisten een Handvest der rechten van de Mens, waarbij zouden gewaarborgd zijn de vrijheden van gedachte, van vergadering en van uitdrukking, evenals de vrije uitoefening van politieke oppositie.

Zij eisten een Gerechtshof dat de macht zou hebben sancties toe te passen ter eerbiediging van dit Handvest, alsook een Europese Vergadering waarin zouden vertegenwoordigd zijn de beste krachten van al de betrockene Naties.

De besluiten waartoe dit «Congres van Europa» gekomen was, werden onderworpen door de Ministers van Buitenlandse Zaken van België en van Frankrijk aan de Consultatieve raad die het Verdrag van Brussel op 17 maart 1948 in het leven had geroepen (7).

De aldus aangevatte onderhandelingen zijn uitgegroeid tot het «Statuut van de Raad van Europa», statuut dat te Londen in het St. James Paleis op 5 mei 1949 ondertekend werd (8). Twee organen zullen in de schoot van de Raad van Europa fungeren: de raadgevende vergadering, samengesteld uit vertegenwoordigers der parlementen der Lid-Staten, en het Comité van Ministers, samengesteld uit de Ministers van Buitenlandse Zaken dezer Lid-Staten.

Dit Comité is het bevoegde orgaan om handelend op te treden in naam van de Raad van Europa.

De Raadgevende Vergadering is integendeel het beaardslagend orgaan van deze Raad. Het is deze Vergadering die aanbevelingen opmaakt en aan het Comité van Ministers richt, opdat dit Comité ze in bindende teksten zou omzetten. De hier besproken tekst is de eerste, en misschien wel de meest belangrijke, die aldus opgesteld werd (9).

In de voorrede van het Statuut van de Raad van Europa verklaren de ondertekenaars ervan «onwrikbaar gehecht te zijn aan de spirituele en morele waarden die het gemeenschappelijk patrimonium vormen hunner volken en die de grondslag zijn der grondbeginselen van individuele vrijheid, van politieke vrijheid en van voorrang van het recht, grondbeginselen op welke iedere waarachtige democratie gevestigd is» (10).

Artikel 1 van dit Statuut preciseert anderzijds dat één der middelen waardoor de Raad van Europa een nauwere unie tussen zijn leden zal kunnen benaderen, de vrijwaring en de ontwikkeling is der rechten van de mens en der fundamentele vrijheden.

Artikel 3 voorziet dat ieder lid van de Raad van Europa het grondbeginsel erkent van de superioriteit van het recht, evenals het principe volgens hetwelk ieder zijner rechtsonderhorigen zal genieten van de rechten van de mens en van de fundamentele vrijheden.

Overeenkomstig artikels 3 en 4 van het Statuut van de Raad van Europa, mag het Comité van Ministers enkel een Staat uitnodigen om lid te worden van de Raad van Europa, a) indien deze Staat beschouwd wordt als bekwaam zijnde om zijn gedrag in overeenstemming te brengen met het principe volgens hetwelk iedere persoon die onder zijn jurisdictie geplaatst is, moet kunnen genieten der rechten van de mens en der fundamentele vrijheden en b) indien deze Staat dit grondbeginsel wil eerbiedigen.

Artikel 8 van het Statuut van de Raad van Europa voorziet dat het Comité van Ministers sancties kan

nemen ten opzichte van het lid van de Raad dat zich zou plichtig maken aan een zware inbreuk op hogervermeld artikel 3, sancties die bestaan hetzij in de schorsing van het recht van vertegenwoordiging in de organen van de Raad van Europa, hetzij, — zwaardere sanctie — in de uitsluiting der organisatie zelf.

Het is van belang hier te onderlijnen dat door de deelneming aan de Raad van Europa, de toetredende Staten de verbintenis hebben aangegaan, op gevaar af van sancties, aan de personen die zich op hun grondgebied bevinden en aldus aan hun gezag onderworpen zijn, — staatsonderhorigen, vreemdelingen of apatri-den — het genot te verzekeren der fundamentele rechten die achteraf aan ieder mens zullen toegekend worden op grond der conventie te Rome op 4 november 1950 ondertekend (11).

Waarom heeft de Raad van Europa het opgenomen voor de rechten van de mens?

Men mag aannemen dat het was wegens twee grondredenen.

De eerste was het ideologisch conflict tussen Oost en West.

Gedurende de maanden verlopen tussen het Europese Congres van Den Haag in mei 1948 en de ondertekening op 5 mei 1949 van het Statuut van de Raad van Europa, had zich ontponnen, volgend op de communistische machtsovername in Tsjechoslowakije van februari 1948, de eerste blokkade van Berlijn, hetgeen achteraf toeliet aan Minister Spaak te zeggen, dat de man die het meest bijgedragen had tot de eenmaking van West-Europa, voorzeker Stalin geweest was: het gevaar van de dictatuur deed alsdan maar al te best inzien welke de waarde der democratie is, met haar geloof in de superioriteit van het Recht en in de politieke vrijheid (12).

De tweede reden lag in het feit dat de Europese beweging steeds voor de geest had de herinnering aan de gruweldaden van de 2e wereldoorlog (13).

Toen in augustus 1949 de Consultatieve Vergadering te Straatsburg voor het eerst zetelde, bracht ze dan ook van meetaf aan op haar dagorde: «de maatregelen die dienen getroffen met het oog op de verwezenlijking van het doel van de Raad van Europa, overeenkomstig artikel 1 van het Statuut, voor de handhaving en de verdere vooruitgang der rechten van de mens en der fundamentele vrijheden».

Ik kan niet nalaten U hier een essentieel uittreksel voor te lezen van het verslag uitgebracht reeds tijdens de 1e samenkomst van de Consultatieve Vergadering door de h. Teitgen, afgevaardigde van Frankrijk. Hij vatte als volgt samen de gevaren die overal de rechten en fundamentele vrijheden van de mens bedreigen:

«Trois menaces pèsent encore sur nos libertés.
» D'abord la première menace, l'éternelle raison d'Etat.

«Derrière l'Etat, comme une tentation permanente,
» et quelle que soit la forme de l'Etat, fût-il démocratique, il y a toujours la tentation de la raison d'Etat.

«Montesquieu disait: "Quiconque a du pouvoir est tenté d'en abuser". Les majorités parlementaires
» elles-mêmes sont quelquefois, en effet, tentées d'abuser de leur pouvoir. Il faut nous prémunir, même
» dans nos pays démocratiques, contre cette tentation de la raison d'Etat.

«Puis, deuxième menace, le fascisme, l'hitlérisme,
» ont imprégné, hélas, l'opinion publique. Ces doctrines
» de mort se sont infiltrées dans nos pays. Elles y ont
» laissé des traces. Elles ont empoisonné certains secteurs de l'opinion.

«Le racisme n'est pas mort tout entier avec Hitler.
» Plus particulièrement même, on me permettra bien
» de le dire, un certain anticommunisme qui prétend
» combattre le communisme non pas avec les moyens

» de la démocratie, mais avec ceux de la dictature, met
» quelquefois en péril les principes de la démocratie.

» Enfin et surtout, la liberté est en danger dans nos
» pays — nous avons le courage de le reconnaître —
» en raison des conditions économiques et sociales du
monde moderne. » (14)

Aldus de h. Teitgen. Deze evidente waarheden, samengepakt in enkele zinnen, zijn steeds dagelijkse meditatie waard.

Ze zijn de leidmotieven geweest van de Consultatieve Vergadering en hebben de opstellers van het Verdrag alsook van het additioneel Protocol beïnvloed.

Volgens het Statuut van de Raad van Europa is, zoals reeds gezegd, de Raadgevende Vergadering enkel een delibererend orgaan dat geen macht heeft om beslissingen te treffen, maar dat aanbevelingen aan het Comité van Ministers onderwerpt. Dit Comité is het uitvoerend orgaan (15) hetwelk aan deze aanbevelingen gevolg geeft zo het zulks noodzakelijk oordeelt.

Reeds op 8 september 1949 nam de Consultatieve Vergadering het initiatief het Comité van Ministers uit te nodigen zo spoedig mogelijk een verdragsonderwerp te doen opmaken in de zin voorzien door haar dagorde en onderwierp zij aan dit Comité een schema van artikels van dergelijk verdrag. Dit initiatief had als basis een resolutie en een ontwerp van verdrag opgesteld door de internationale juridische sectie van de Europese Beweging, hebbende als voorzitter de h. Teitgen, en als verslaggevers Sir David Maxwell - Fyfe en Professor Dehousse (16).

Dit ontwerp vermeldde de voorwaarden vereist voor de uitoefening der rechten en vrijheden en voorzag de stichting van een Europees Hof en van een Europese Enquête- en Verzoeningscommissie, de twee mechanismen die de uitoefening dezer rechten en vrijheden moesten waarborgen.

Er werd hierbij eveneens verwezen naar de Universele verklaring der rechten van de mens die aangenomen was geworden te Parijs door de Algemene Vergadering der Verenigde Naties op 10 december 1948 (17).

In november 1949 te Parijs verenigd in tweede zitting, onderzocht het Comité van Ministers de aanbeveling der Raadgevende Vergadering en gelastte het het Secretariaat-Generaal van de Raad van Europa ieder der regeringen van de aangesloten Staten uit te nodigen om een bevoegde persoon aan te duiden die zou zetelen in een Commissie met als opdracht een werkelijk ontwerp tot verdrag op te stellen, rekening houdende met de vooruitgang geboekt door de bevoegde organen der Verenigde Naties, ontwerp dat als grondslag tot verdere besprekingen zou kunnen dienen.

Deze Commissie van regeringsexperten vergaderde te Straatsburg vanaf februari 1950, onder het voorzitterschap van de h. de la Vallée-Poussin, en stelde een eerste ontwerp op, op grond der voorstellen van de Consultatieve Vergadering. Weldra deed zich nochtans een grondig meningsverschil voor tussen de Raadgevende Vergadering en het Comité van Ministers, achteraf bijgestaan door een door het Comité bijeengeroepen conferentie van hoge ambtenaren. Daar waar eerstgenoemde de nadruk legde op de internationale bescherming der democratische beginselen, begon het Comité van Ministers met deze weg te laten uit het ontwerp-verdrag. Het was slechts wegens de herhaalde en eenstemmige aanvragen der Consultatieve Vergadering dat deze bescherming op internationaal vlak behouden werd. Meningsverschil bestond onder meer eveneens tussen deze twee organismen van de Raad van Europa op het stuk der bevoegdheid van het Europese Hof en van de Europese Commissie.

Desaangaande kwam men nochtans tot een vergelijk.

Op 7 augustus 1950 nam het Comité van Ministers een herziene tekst aan, die afbreuk maakte op de zienswijze geuit door de Consultatieve Vergadering daar waar, in strijd met de wens dezer Vergadering, het recht tot indienen van een individueel verzoek bij de Europese Commissie, en de bevoegdheid van het Europese Hof, facultatief verklaard werden, en alleen werkelijkheid zouden worden in de mate van instemming van ieder der verdragtekenende partijen op ieder deze punten (18).

Het Verdrag werd kort hierop, namelijk op 4 november 1950, te Rome ondertekend door alle leden van de Raad van Europa (19), buiten Griekenland en Zweden, die het slechts ondertekenden op 28 november 1950.

Daar het Verdrag slechts kon in werking treden nadat tien oorkonden van bekrachtiging zouden neergelegd geweest zijn bij de Secretaris-Generaal van de Raad van Europa, werd het slechts van toepassing op 3 september 1953, datum waarop het Groot-Hertogdom Luxemburg, als tiende Lid-Staat, dergelijke oorkonde neerlegde.

Het is voorwaar één der eigenaardigheden van dit Verdrag dat zijn tekst het voorwerp uitmaakte van betwistingen, niet tussen vertegenwoordigers der verschillende Staten die er zouden door gebonden worden, maar tussen de raadgevende vergadering van de Raad van Europa enerzijds, en dezes Comité van Ministers anderzijds, twee organismen waarin telkens alle Staten van de Raad van Europa vertegenwoordigd waren; in de Consultatieve Vergadering zetelden immers parlementsleden van deze Staten, en in het Comité van Ministers, de Ministers van Buitenlandse Zaken van ieder van hen.

Deze procedure maakt aldus volkomen afbreuk met de traditionele onderhandelingen die, bij het sluiten van een bilateraal of van de multilateraal verdrag, zich voordoen tussen de enkele vertegenwoordigers van ieder der betrokkene Staten.

Het is slechts wanneer de Consultatieve Raad en het Comité van Ministers het uiteindelijk eens geworden waren over een tekst, dat terug gegrepen werd naar de traditie daar waar het Verdrag van Rome ondertekend werd door de gewone vertegenwoordigers van ieder der Lid-Staten.

De wet van 13 mei 1955 (20) houdende goedkeuring van het Verdrag, en tevens van het additioneel Protocol bij dit Verdrag, te Parijs ondertekend op 20 maart 1952, werd in de Senaat gestemd op 19 november 1953, door alle aanwezige Senatoren op één uitzondering na. Deze quasi-unanieme stemming had plaats nadat Senator Rolin, die verslaggever geweest was van de Commissie van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel van de Senaat belast met het onderzoek van het desbetreffende wetsontwerp tot goedkeuring van het Verdrag en van het Protocol, tot inleiding van zijn betoog op 12 november 1953, verklaard had :

« Bien que la Commission ait été unanime ou presque » à appuyer les conclusions de mon rapport, et qu'elle » l'ait été totalement en ce qui concerne l'approbation » des Conventions soumises à nos délibérations, je crois » qu'il convient d'attirer l'attention du Sénat, sur l'importance exceptionnelle de ces actes. »

En de heer Rolin besloot als volgt :

« C'est avec une grande conviction, et très chaleureusement, que je vous demande, au nom de la Commission, de voter l'approbation de cette Convention, non pas comme une simple formalité, mais en vous pénétrant de l'importance considérable de l'étape que nous allons franchir tous ensemble dans la voie du progrès international. »

En verder qualificeerde hij de toetreding tot de Conventie als «une étape, même quelque peu audacieuse» dans le domaine international». (21)

Hij legde tevens de nadruk op het feit dat ons Land door de Conventie uitgenodigd werd een zeer ernstige soevereiniteitsbeperking te aanvaarden ten bate van een internationale autoriteit op een gebied dat tot dan toe traditioneel beschouwd geweest was als behorend tot onze uitsluitende nationale bevoegdheid.

In de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd het kwestige wetsontwerp op 28 april 1955 goedgekeurd met 183 stemmen bij zes onthoudingen, en zulks niet-tegenstaande de verslaggever der Commissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers gelast met het onderzoek van het wetsontwerp tot goedkeuring, in de loop der zitting van 26 april 1955, aangehaald had het advies van de Raad van State, volgens hetwelk het Verdrag en het additioneel Protocol twee beperkingen van de soevereiniteit van de Belgische Staat bevatten, namelijk door het aanvaarden van zijn aansprakelijkheid wegens zijn optreden in de uitoefening van zijn wetgevende functie enerzijds, en anderzijds wegens het toekennen van bevoegdheid aan internationale rechtscolleges, waardoor deze kennis zullen kunnen nemen van de geschillen die kunnen voortvloeien uit het Verdrag of uit het additioneel Protocol. (22)

De wet van 13 mei 1955, gepubliceerd in het Staatsblad van 19 augustus 1955, vermeldt in haar artikel 1, overeenkomstig met de in dit opzicht gebruikelijke formule, dat het Verdrag ondertekend op 4 november 1950 te Rome, en het additioneel Protocol, ondertekend op 20 maart 1952 te Parijs «volkomen uitwerking zullen hebben».

Voor wat betreft de erkenning, namens België, der bevoegdheid van de Commissie voor de Rechten van de Mens, om de individuele klachten, bedoeld in artikel 25 van het Verdrag, te ontvangen, evenals voor wat betreft de ondertekening der verklaring, bedoeld in artikel 46 van het Verdrag, waarbij de rechtsmacht van het Europese Hof voor de Rechten van de Mens aanvaard wordt voor alle zaken betrekking hebbende op de uitlegging en de toepassing van het Verdrag en van het Protocol, wordt de Koning gemachtigd de nodige verklaringen hiervoor voorzien te ondertekenen. (23)

Op 14 juni 1955 legde België bij de Raad van Europa de oorkonde neder waardoor het de Europese Conventie en dezer 1e additioneel Protocol ratificeerde: België was aldus de 13e Staat die tot deze Conventie toetrad.

Van de landen die de Conventie te Rome ondertekend hebben, is Frankrijk het enige dat dit Verdrag nog niet geratificeerd heeft. Twee andere landen die tamelijk recent in de Raad van Europa opgenomen werden, hebben het tot hertoe evenmin geratificeerd, namelijk Zwitserland en Malta. (24)

* * *

Ik zal hier niet uitwiden over de essentiële rechten, noch over de fundamentele vrijheden die door het Verdrag — en door het Protocol — opgesomd en door een begripsomschrijving benaderd worden.

Ik zal er mij toe beperken in dit verband te verwijzen naar het advies uitgebracht door de afdeling wetgeving van de Raad van State: «Zodanige rechten en vrijheden, leest men er, zijn (immers) ofwel in de Grondwet zelf (Grondwet Titel II, "De Belgen en hun rechten", art. 7 tot 24; Titel III, hoofdstuk I,

» "De Kamers", artikels 32 tot 59; Titel III, hoofdstuk III, "Van de rechterlijke macht", artikels 92 tot 107) neergelegd, ofwel hebben zij erkenning gevonden in wetteksten die over het algemeen zeer oud zijn en reeds lang in het Belgisch rechtspatrimonium zijn opgenomen. (Rechten van de verdediging, geen terugwerkende kracht voor de strafwet, recht op het huwelijk.)» (25)

De gewaarborgde rechten, — waarvan de lijst minder lang is dan deze die voorkomt in de Universele Verklaring der rechten van de Mens der Verenigde Naties — zijn voor ons geenszins nieuw, althans op eerste gezicht, (26) maar wat nieuw is, is dat de rechten en vrijheden, die reeds vastlagen voorheen in onze wetgeving, op internationaal vlak erkend worden, en dat, buiten de Belgische Hoven en Rechtbanken, gebeurlijk voortaan, Europese instanties zullen kunnen oordelen over de krenking ervan, en dit vanaf het ogenblik dat het slachtoffer dezer krenking aan de Belgische jurisdictie onderworpen is, al weze het slechts occasioneel. (27)

Ik meen de voornaamste innovaties door het Verdrag verwekt, als volgt te kunnen samenvatten:

1) het Verdrag der Rechten van de Mens heeft deze rechten toegekend aan de mens, in zijn loutere hoedanigheid van mens;

2) het heeft deze rechten collectief gewaarborgd op het internationaal vlak, al weze dit slechts op een bepaald conventioneel vlak, het Europese vlak;

3) zijn artikel 19 heeft een Europese Commissie en een Europees Hof geschapen ter verzekering der gewaarborgde rechten;

4) het Verdrag heeft aan de enkeling, die beweert slachtoffer te zijn van één der Verdragsluitende Staten, van een krenking van één der gewaarborgde rechten, de mogelijkheid verschaft, — mogelijkheid die nochtans afhangt van de erkenning door de aangeklaagde Staat der volledige bevoegdheid dezer instellingen, — zich te wenden, zo niet tot het Europese Hof, dan toch tot de Europese Commissie, die achteraf, bij het Europese Hof zal kunnen optreden als het ware als openbaar ministerie, ten einde de rechten van de klager te verdedigen, indien ze acht dat deze werkelijk geschonden werden.

Ik wil deze vier beweringen even belichten.

Het is als mens, en niet enkel in zijn hoedanigheid van onderdaan van één der Verdragsluitende Staten, dat de enkeling door de Conventie bescherming bekomt.

Opdat een schending, door een der Verdragsluitende Partijen begaan, aanleiding kunne geven tot verhaal, is het niet vereist dat het slachtoffer dezer schending staatsonderhorige weze van de schuldige Staat of van een der andere ondertekenaars van het Verdrag.

Zelfs indien het slachtoffer apatride is (28) en derhalve ook indien het staatsonderhorige is van een Staat die de Conventie niet bijtrat, kan het internationaal mechanisme, door de Conventie ingevoerd, gevat worden door een aanklacht wegens schending der toegekende rechten, aanklacht uitgaande hetzij van één of meerdere andere Verdragsluitende Staten, hetzij van het slachtoffer zelf, maar zulks slechts indien de schuldige Staat het recht tot indienen van een individueel rekwist erkend heeft.

Aldus heeft het Verdrag der Rechten van de Mens, het enge kader van het traditioneel internationaal Recht overschrijdend, zich gewend tot de enkeling in zijn hoedanigheid van mens.

Voorheen, gewis, kenden internationale rechtsleer en internationale rechtspraak reeds een zekere bescherming van de enkeling, namelijk deze waardoor een regering bij de regering van een andere Staat kon op-

treden ten einde het nadeel te doen ophouden of herstellen dat aan één harer onderdanen berokkend was geworden wegens de schending van voorschriften van een bepaald internationaal Verdrag of van de algemene regelen van het volkenrecht: het is de diplomatische bescherming.

Thans heeft het in werking treden van het Verdrag voor gevolg dat dergelijke protesten, onder de Staten, ondertekenaars van het Verdrag, zullen ontvankelijk zijn zelfs indien ze geen onderdaan van de protesterende Staat betreffen, maar gelijk welke enkelingen, zich bevindende op het grondgebied van één der Lid-staten, hierin begrepen de apatriden ⁽²⁹⁾ en de onderdanen van de Staat zelf aan wie een schending van het Verdrag wordt verweten, hetgeen voorheen volkomen uitgesloten was ⁽³⁰⁾.

De ingevoerde bescherming van de mens is collectief, vermits de verantwoordelijkheid dezer bescherming berust bij het ensemble der Verdragsluitende Staten, ieder van hen kunnende optreden in aller naam ten gunste van ieder enkeling door de Conventie beschermd ⁽³¹⁾.

In zijn hoedanigheid van verslaggever der Commissie van de Senaat die het Verdrag onderzocht, signaleerde de h. H. Rolin reeds in het eerste paragraaf van zijn verslag:

« De term "bescherming" heeft in de "rechtsliteratuur" omtrent de rechten van de mens een *naauwkeurige* betekenis gekregen. Hij moet worden onderscheiden van "eerbied", waarbij de Staten zich alleen verbinden tot het nakomen van sommige rechtsregelen zonder hetzij bij de interpretatie, hetzij bij de toepassing van die beginselen enigszins afstand te doen van hun soevereiniteit. De, ondervestaan "collectieve", bescherming heeft daarentegen tot gevolg dat, naast de politieke of *rechterlijke* controle op de nakoming van de algemeen aangenomen beginselen, *betrekkelijk* de rechten van de enkeling, een *gemeenschappelijke* internationale controle komt te staan. » ⁽³²⁾

In de Senaat zelf, bij de aanvang van de behandeling der wet tot goedkeuring van het Verdrag, kwam de h. Rolin hierop herhaaldelijk terug.

Gewagende van de hatelijke racistische wetten van het Hitleriaans regime, verklaarde hij: « Une des principales justifications du document aujourd'hui soumis à votre approbation est cette union d'Etats ayant pour objet d'éviter par un contrôle réciproque et collectif, qu'aucun d'eux ne tombe ou ne retombe à l'avenir à ce degré de déchéance. »

En verder onderstreepte hij: « L'observation des diverses stipulations se trouve faire l'objet d'engagements interétatiques, et donc en quelque sorte, placés pour chacun des Etats, sous le contrôle des quatorze autres Etats signataires. C'est en pareil domaine, une innovation sérieuse. » En hij besloot verder: « Dans la Convention qui vous est soumise, il y a plus encore que le contrôle international, il y a le contrôle collectif. » ⁽³³⁾

Door de Conventie te ondertekenen en te ratificeren, heeft ieder der Verdragsluitende Staten de naleving der voorschriften der Conventie door zijn wetgevende, uitvoerende en de rechterlijke macht, onder het toezicht gesteld der andere hierbij betrokkene Staten.

Ieder dezer Staten kan een schending der rechten door de Conventie gewaarborgd, schending begaan in één der andere Verdragsluitende Staten, aanhangig maken bij de Europese Commissie.

Iedere Staat die toetrad tot de Conventie moet zich beschouwen als verantwoordelijk voor de eerbiediging van alle fundamentele rechten van de mens op het grondgebied van alle toetredende Staten.

Aldus wordt de werking der nationale instellingen, werking die tot hertoe afhing enkel en alleen van de nationale soevereiniteit, onder het toezicht geplaatst van de Europese Commissie en van het Europees Hof ⁽³⁴⁾, die aldus een Europees toezicht uitoefenen op de wetgeving der Parlementen, op de reglementen en daden der Regeringen, op de uitspraken der Hoven en rechtbanken der Verdragsluitende Staten.

Het Verdrag heeft de rechten van de mens gehaald uit hun nationaal raam om ze te plaatsen in een Europees kader, met als gevolg dat hierdoor de primauté van het Verdrag op het interne recht der Verdragsluitende Staten bezegeld werd ⁽³⁵⁾.

Welk zijn de onderscheiden bevoegdheden der twee organismen door artikel 19 der Conventie opgericht: de Europese Commissie en het Europees Hof?

Het karakter van ieder van hen is grondig verschillend.

De Commissie treedt steeds eerst op. Hare taak is zeer complex en van uiteenlopende aard.

Desaangaande heeft men geschreven: « Etre tour à tour juge et diplomate, se faire dans le même temps organe d'instruction et expert en matière de Droits de l'Homme, donner à sa voix tantôt l'autorité de celui qui statue, tantôt la douceur de celui qui persuade, voilà assurément une tâche difficile et qui requiert bien des talents divers. Cette tâche est celle de la Commission et ces talents sont les siens. » ⁽³⁶⁾

Bij haar oprichting werd de Commissie hoofdzakelijk beschouwd als een organisme dat een filtrage zou uitoefenen van de ingekomen rekwesten. Na onderzoek hunner ontvankelijkheid, beslecht door een juridictionele beslissing, die definitief is, wordt in haar schoot overgegaan tot een onderzoek zowel naar de juridische toedracht der wederzijdse argumentaties als naar de echtheid der aangevoerde feiten, onderzoek waarop een poging ter verzoening der partijen volgt. Bij mislukking ervan, stelt de commissie een verslag op, waarin zij advies uitbrengt nopens de al of niet grondigheid der ingediende klacht. Het is alsdan geen eigenlijke rechterlijke beslissing die de Commissie velt betreffende de grond der zaak.

Er bestaat dus, met het oog op het karakter van de tussenkomsten der Commissie, een grondig verschil tussen enerzijds de werkelijk juridictionele beslissingen die de Commissie treft wanneer ze uitspraak doet over de ontvankelijkheid van een rekwest, geval waarin ze beslist op definitieve wijze dat een rekwest voorkomt als kunnende een krenking der rechten, door de Conventie gewaarborgd, uitmaken en anderzijds het louter advies voorkomend in haar verslag, waarin ze hare mening uit, na onderzoek der zaak, nopens het punt te weten of de Conventie werkelijk, in één harer voorschriften miskend werd.

Dit verslag der Commissie ⁽³⁷⁾ wordt alsdan overgemaakt aan het Comité van Ministers, politiek orgaan van de Raad van Europa. Vanaf dit ogenblik loopt een termijn van drie maanden. Indien na het verstrijken dezer drie maanden, de zaak niet bij het Europees Hof aanhangig gemaakt werd, hetzij door de Commissie zelf, hetzij door de enige betrokkene Staat, of één der meerdere betrokkene Staten, neemt het Comité van Ministers een resolutie. Tot hertoe, meen ik, heeft het Comité van Ministers het advies der Commissie steeds bijgetreden ⁽³⁸⁾.

Indien integendeel de zaak aanhangig gemaakt werd bij het Hof, zal dit Hof, na onderzocht te hebben of het Verdrag al dan niet geschonden werd, een gemotiveerd arrest vellen. Het Hof handelt aldus als een werkelijke jurisdictie. Het doet uitspraak nopens de grond der zaak in eerste en in laatste aanleg.

Dit arrest bindt de Verdragsluitende Staten. De uitvoering ervan wordt onder het toezicht van het Comité van Ministers geplaatst.

Terecht heeft men van de Commissie en van het Hof gezegd dat zij de hoeksteen vormen van het mechanisme door het Verdrag van Rome in leven geroepen ⁽³⁹⁾.

Een andere grote verdienste van dit Verdrag ligt in het feit dat het voor de enkeling een internationale instantie heeft opengesteld ⁽⁴⁰⁾.

Overeenkomstig met artikel 25 van het Verdrag, kan immers de Europese Commissie van de Rechten van de Mens gevat worden van een klacht wegens krenking van één of meerdere der gewaarborgde rechten en vrijheden, *niet alleen* door toedoen van één of meerdere der Hoge Verdragsluitende Partijen, *maar bovendien*, in bepaalde voorwaarden, *door ieder* natuurlijk persoon, door iedere (andere dan een regerings-) organisatie of door iedere groep van particulieren. Daar waar de aangevoerde krenking daarna gebracht kan worden niet alleen voor het politiek orgaan dat het Comité van Ministers is, maar gebeurlijk ook voor het Europees Hof der Rechten van de Mens, kan men zeggen dat met deze «geheel nieuwe rechtsconstructie» ⁽⁴¹⁾ die het Verdrag openstelt, de enkeling zijn intrede gemaakt heeft in het publieke internationale recht *als actief subject van rechten*, al weze dit slechts op een bepaald Europees conventioneel vlak.

Daar ligt voorzeker één der meest gewichtige innovaties van internationaal publiek recht ⁽⁴²⁾.

Van het ogenblik dat de enkeling bezitter is van eigen rechten en tevens in staat gesteld wordt de publieke internationale actie in werking te stellen ter hunner vrijwaring, wordt hij *een actief subject van internationaal recht* ⁽⁴³⁾.

Deze hoedanigheid bekomt hij daar waar de Conventie hem de mogelijkheid schenkt zijn klacht aanhangig te maken bij de Europese Commissie al is deze Commissie geen eigenlijke jurisdictie ten gronde en al is de toegang tot de werkelijke jurisdictie, het Europese Hof, hem ontzegd ⁽⁴⁴⁾.

Maar hij bekomt ze slechts in zoverre de Lid-Staat, die hij, als rechtsonderhorige in deze Staat, wil aanklagen als schender van een of meer der gewaarborgde rechten en vrijheden, hem het recht toekent dergelijke aanklacht bij de Commissie in te dienen.

Zonder de aanvaarding van het recht op individueel verhaal, voorzien door artikel 25 van het Verdrag, mist dezès ratificering alle praktische toedracht.

België heeft dit recht aan de enkeling toegekend: Ons land heeft immers, door toedoen der regering, dergelijke bevoegdheid der Commissie herhaaldelijk voor een termijn erkend, en voor het laatst, vanaf 30 juni 1964, voor een termijn van vijf jaar ⁽⁴⁵⁾.

Bij de ontstentenis van de verklaring voorzien door artikel 25, zal de Commissie enkel van klachten uitgaande van Lid-Staten kennis kunnen nemen ten overstaan van de Staat die deze verklaring niet aflegde.

In zijn verslag uitgebracht in naam der Commissie van Buitenlandse Zaken en van Buitenlandse Handel, onderstreepte Senator Rolin «dat de rol van de Commissie, en wellicht ook het praktisch belang van de toepassing van het Beschermingsverdrag hoofdzake-» lijk zullen afhangen van het gebruik dat de Staten » zullen maken van de bevoegdheid onder artikel 25 » (voorzien) tot toekenning aan de Commissie van het » recht om individuele klachten te ontvangen.»

«Zoniet», doet hij opmerken, «zou de Commissie » immers alleen maar kunnen wachten op een Rege- » ring van een Lid-Staat, die zich in de plaats van de » benadeelde enkeling zou stellen om de zaak voor de » Commissie te brengen, wat in beginsel slechts uitzon-

» derlijk zou geschieden aangezien de Staten er tradi- » tioneel voor terugschrikken zich in de betrekkingen » tussen een Regering en haar onderhorigen te men- » gen.» ⁽⁴⁶⁾.

De meest afdoende illustratie hiervan ligt in het feit dat, wyl sedert 5 juli 1955 ⁽⁴⁷⁾ tot op 31 december 1965, twee duizend zeshonderd achtennegentig (2.698) individuele klachten aan de Commissie onderworpen werden, waarvan er in die periode twee duizend zesen- zestig (2066) beslechts werden en er enkel zevenender- tig (37) ontvankelijk verklaard, er slechts in deze tijd- spanne drie klachten van Staat tot Staat bij de Euro- pese Commissie werden aanhangig gemaakt, namelijk: twee klachten van Griekenland tegen Groot-Brittannië, in verband met de gebeurtenissen op Cyprus ⁽⁴⁸⁾, en één klacht der Oostenrijkse regering tegen Italië, in verband met de berechting, door de Italiaanse jurisdicties, van zes duitssprekende Italiaanse onderdanen uit de Hoge Etsch, wegens doodslag op een Italiaanse tol- beampte.

Uit deze statistiek kunnen we bovendien afleiden, in verband met het betrekkelijk gering aantal ontvan- kelijke klachten, dat de Verdragsluitende Staten meest- al de primauteit van het recht in het algemeen en de individuele rechten en vrijheden in het bijzonder er- kennen en eerbiedigen: in die zin verklaarde de ge- wezen voorzitter der Europese Commissie, de h. Wal- dock:

«Le principe même de notre démocratie est que les » droits et libertés de l'individu se trouvent protégés » par les lois et les tribunaux nationaux. Nul ne peut » avoir accès à la Commission avant d'avoir épuisé tou- » tes les possibilités de recours internes. Il est donc » normal qu'il ne reste plus grand chose pour la Com- » mission.» ⁽⁴⁹⁾

Ik wil nog even verwijlen bij een andere nieuwig- heid van de Conventie.

Volgens artikel 48, wanneer het Europese Hof, door de aanneming van zijn verplichte bevoegdheid door de enige betrokken Lid-Staat of door alle Lid-Staten betrokken bij de ingediende klacht, bevoegd is ⁽⁵⁰⁾ zal de Commissie de zaak bij dit Hof rechtstreeks kunnen aanhangig maken: alsdan handelt de Commis- sie als openbaar ministerie. ⁽⁵¹⁾

Voor het Europese Hof treedt inderdaad de enkeling niet meer op, maar is hij als het ware vertegenwoor- digd door de Commissie indien deze zijn klacht ont- vankelijk verklaarde en ze, na onderzoek der aange- klaagde feiten, als gegrond beschouwt.

De bepalingen van het Verdrag die «self executing» zijn ⁽⁵²⁾ maken deel uit van ons Belgisch recht. Feite- lijk kunnen immers de meeste door de Conventie op- gegeven rechten, vrijheden en inderdicties bij ons toe- gepast worden zonder dat daartoe interne uitvoerings- maatregelen behoeven genomen te worden: ze zijn op voldoende preciese wijze opgesteld opdat hun onmid- dellijke toepassing mogelijk weze.

In dit opzicht verklaarde de h. Rolin op 12 november 1953 in de Senaat:

«Aux termes de l'article 1, les Hautes Parties con- » tractantes reconnaissent à toute personne relevant » de leur juridiction, les droits et libertés définis à » l'article 1er de la présente Convention.

» Il s'ensuit que, contrairement à ce qui se passe » pour beaucoup de conventions, l'entrée en vigueur » de celle-ci va avoir pour effet d'introduire directe- » ment dans notre droit interne, la reconnaissance à » toute personne des droits, devoirs et libertés énu- » mérés en hij vervolgde:

« Cette disposition, qui, je puis le dire, a été insérée » dans la Convention à mon initiative personnelle, rend

» les personnes privées directement et expressément
 » bénéficiaires des droits reconnus dans la Convention
 » et les autorise à s'en prévaloir auprès des tribunaux
 » nationaux. » (53)

De verslaggever van de Commissie der Kamer van Volksvertegenwoordigers schreef van zijn kant desaan- gaande :

« De inwerkingtreding van het Verdrag tot bescher-
 » ming van de Rechten van de Mens en van de poli-
 » tieke Vrijheden heeft tot gevolg dat de erkenning
 » der omschreven rechten en vrijheden in het nationaal
 » recht wordt ingevoerd. »

« Derhalve kunnen de private personen aan wie de
 » rechten en vrijheden werden verleend, zich daarop
 » beroepen, de eerbiediging ervan eisen en, in geval
 » van schending ervan, herstel voor de nationale recht-
 » banken vorderen. » En verder schrijft hij : « Het zou
 » van belang zijn, en beantwoorden aan een noodzake-
 » lijkheid, alle gevolgen van dit vrijwaringsverdrag op
 » onze nationale wetgeving grondig te onderzoeken, te
 » beginnen met onze Grondwet. » (54)

Anders gezegd, voortaan zullen de regelen van ons recht, die betrokken zijn bij de door de Conventie ge- waarborgde rechten en vrijheden, dienen getoetst te worden aan de omschrijving en aan de inhoud door de Conventie er aan gegeven, en zal het zich kunnen voordoen dat, zolang deze vigeren zal, sommige dezer regelen hierdoor een wijziging, ja zelfs een opschor- ting ondergaan. De gevolgen der interne wet worden aldus door het Verdrag stopgezet.

Stippen we hier aan dat, ten einde zich te schikken naar de voorschriften der Conventie, Noorwegen, in 1956, een verbodsbepaling uit zijn Grondwet liet weg- vallen, onze wetgever, in 1961, art. 123sexies van ons Strafwetboek wijzigde, en het Oostenrijkse parlement, in 1962, zijn wetboek van strafvordering een grondige omvorming deed ondergaan. (55)

Overeenkomstig met een thans algemeen aangenomen beginsel in het publieke Volkenrecht (56), waarborgt het verdrag de hierin voorziene rechten en vrijheden tegen een krenking uitgaande van gelijk welk der openbare Staatsmachten, t.t.z. tegen een krenking uit- gaande van de wetgevende, van de uitvoerende, of van de rechterlijke macht van ieder der Verdragslui- tende Staten. (57)

Artikel 13 van het Verdrag voorziet anderzijds dat eenieder wiens rechten en vrijheden, die in het Ver- drag vermeld zijn, geschonden werden, zonder enig onderscheid, recht heeft op daadwerkelijke rechtshulp voor een nationale instantie, zelfs indien de schending zou begaan geweest zijn door personen in de uitoe- fening van hun ambtelijke functie, wijl artikel 26 voor- ziet dat de Europese Commissie slechts een zaak kan in behandeling nemen nadat alle nationale rechtsmid- delen zullen uitgeput geweest zijn. (58)

Daar waar het zal gaan om een beweerde krenking der gewaarborgde rechten begaan door de rechterlijke macht, vloeit hieruit voort dat slechts na uitputting der verhalen voor een rechtbank zetelend in eerste aanleg, daarna voor een jurisdictie zetelend in graad van beroep, en eindelijk voor het Opperste Hof, de aanklacht zal kunnen aanhangig gemaakt worden bij de Europese Commissie, die ze zal kunnen onderwer- pen aan het Europees Hof.

Het is daarom dat Sir Knox Cunningham de eerste Minister Wilson waarschuwde, op 6 mei 1965, tegen de erkenning door het Verenigd Koninkrijk van Groot- Brittannië van de bevoegdheid van het Europees Hof, en verklaarde dat door deze erkenning men ertoe komt uitspraken van de Hoven van het Verenigd Koninkrijk te onderwerpen aan een Europees Hof, statuerend in eerste aanleg. (59)

Zulks heeft nochtans niet belet dat het Britse Rijk, onlangs de bevoegdheid der Commissie om individuele rekwesten te ontvangen en te onderzoeken erkend heeft en bovendien tevens de rechtsmacht van het Europese Hof heeft aanvaard. (60)

* * *

De krenkingen die bij de Commissie het meest aangevoerd worden zijn degene die zagezegd besloten liggen in de rechtsplegingen en uitspraken der Hoven en rechtbanken in verband namelijk met de rechten gewaarborgd door artikelen 5 en 6 van het Verdrag, t.t.z. in verband met 1) het recht op persoonlijke vrij- heid met de daaraan verbonden gevolgen in geval van hechtenis (art. 5), en in verband 2) met het recht op een eerlijke en openbare behandeling ener zaak voor iedereen die betrokken is bij betwistingen slaande op rechten en verplichtingen van burgerlijke aard, of die het voorwerp is van strafrechtelijke vervolgin- gen (art. 6). (61)

Inderdaad stelt uiteraard de toediening van het Recht noodzakelijkerwijze de enkeling tegenover het gezag, wijl integendeel de uitoefening der gewaar- borgde rechten en vrijheden die met de nationale jurisdicties geen verband houden, slechts tot een con- flict zullen kunnen aanleiding geven van het ogenblik af dat de Staat een initiatief neemt dat door zijn rechts- onderhorigen beschouwd wordt als een krenking hun- ner rechten.

Men heeft gezegd dat artikels 5, 6 en 7 dezer Con- ventie voorkomen als een werkelijke internationale beperkte codex van rechtspleging, en voornamelijk van strafprocesrecht. (62)

Ik meen mij hier te moeten beperken bij de be- spreking van artikel 6, dat ingegeven werd tevens door het angelsaksische en door het continentale recht (62bis).

De oorspronkelijke tekst van dit artikel 6 werd voorgesteld door het Verenigd Koninkrijk van Groot- Brittannië (63). Feitelijk stemt artikel 6 ten slotte nagenoeg overeen met de paragrafen 1 en 2 van artikel 13 van het ontwerp door de Commissie der Rechten van de Mens fungerend in de schoot van de U.N.O., opgesteld te Lake-Success in mei en juni 1949 (64), behalve nochtans op twee punten : artikel 13 van dit ontwerp, dat, zo ik mij niet vergis, nog steeds een ontwerp is gebleven, gewaagt niet van de rede- lijke termijn van berechting, voorzien in § 1 van artikel 6 der Conventie, noch van het recht voor betichten of voor beschuldigten, recht voorzien in § 3 c) van artikel 6, te beschikken over voldoende tijd en faciliteiten ter voorbereiding hunner ver- dediging.

Artikel 6 der Conventie somt zekere regels op waar- van de miskenning door de nationale instanties een goede administratie van het Recht uitsluit.

Sommige dezer regels, namelijk deze voorzien in § 1 van artikel 6, betreffen zowel het verloop van een rechtspleging in burgerlijke zaken als dit van een stafproces, maar deze regels zijn enkel toepasselijk op de rechtsplegingen ingesteld voor Hoven of recht- banken.

Volgens de Commissie zijn zij niet van toepassing, bijvoorbeeld ter gelegenheid van een beslissing ge- nomen door een Minister van Justitie, waarbij deze, overeenkomstig een nationale wetgeving, de uitoe- fening schorst van een bezoekrecht toegekend door een rechtbank.

Het gaat daar om een louter administratieve be- slissing. (65)

De oplossing der vraag te weten of een recht of een verplichting, hebbende aanleiding gegeven tot een rechtspleging, een burgerlijk karakter bezit, in de zin van artikel 6, § 1, hangt — aldus de Commissie — uitsluitend af van het voorwerp en van het doel van de ingestelde eis en geenszins van de kwalificering of van de aard der rechtspleging desbetreffend voorzien door de interne wet. ⁽⁶⁶⁾

De Commissie heeft beslist dat de procedures beoogd in § 1 van artikel 6, *niet* omvatten:

1) deze die slaan op betwistingen nopens rechten en verplichtingen die geen burgerlijk karakter bezitten, zoals deze die het recht betreffen om tot een openbaar ambt benoemd te worden ⁽⁶⁷⁾;

2) deze die betrekking hebben op tuchtzaken ⁽⁶⁸⁾;

3) deze die, alhoewel behorend tot het strafrechtelijk gebied, nochtans *niet* tot doel hebben te laten statuëren nopens de gegrondheid ener beschuldiging of ener betichting, zoals a) deze die ertoe strekken een beslissing te verwekken betreffende het behoud van een veroordeling op een strafregister ⁽⁶⁹⁾,

b) deze die voorwaardelijke, voorlopige of probatieve vrijlatingen betreffen ⁽⁷⁰⁾,

deze die beogen c) het bekomen van een genade-maatregel ⁽⁷¹⁾, d) de herziening van een proces ⁽⁷²⁾, of e) de herroeping ener voorwaardelijke kwijschelding van straf ⁽⁷³⁾, evenmin als

4) de rechtsplegingen wier enig doel is een beslissing uit te lokken aangaande het punt te weten of een grondwettelijk verhaal al dan niet al de voorwaarden van aanvaardbaarheid verenigt. ⁽⁷⁴⁾

De regels die voorkomen in artikel 6, § 1, en die het recht op een goede administratie van het recht waarborgen, kennen vier soorten van rechten aan de rechtsonderhorigen toe, namelijk:

1) het recht op een eerlijke of billijke behandeling hunner zaak;

2) het recht op openbare behandeling;

3) het recht op een beslechting binnen een *redelijke termijn*, en

4) het recht dat de zaak berecht wordt door een onafhankelijke en onpartijdige gerechtelijke instantie, ingesteld door de wet.

Het recht op een goede administratie van het Recht werd door de Commissie onder verschillende aspecten onderzocht, nu eens binnen het raam van haar onderzoek betreffende de ontvankelijkheid der rekwesten, dan weer in de door haar uitgebrachte verslagen betreffende hunne gegrondheid. ⁽⁷⁵⁾

De Commissie werd er aldus toe gebracht het begrip van het billijk proces te preciseren.

Dit begrip leent zich moeilijk tot een abstracte en nauwkeurige omschrijving, tot een omschrijving die in alle gevallen zou toepasselijk zijn.

Het punt te weten of een proces al dan niet billijk is, zal meestal slechts ontwaard worden bij het onderzoek der feitelijke en rechterlijke gegevens ener zaak, anders gezegd, ter gelegenheid van het onderzoek van een rekwest waarin de klager beweert dat, wegens bepaalde omstandigheden, zijn recht op een billijke behandeling gekrenkt werd. ⁽⁷⁶⁾

Het recht op een billijke behandeling is voorzeker datgene der judiciale rechten dat het meest ingeroepen wordt door de degenen die zich tot de Commissie wenden. Derhalve is de rechtspraak der Commissie desaangaande zeer rijk en gevarieerd maar zij is soms tevens moeilijk te interpreteren. ⁽⁷⁷⁾

Waarin bestaat een billijk proces? Artikel 6, § 1 beantwoordt deze vraag niet, en aldaar wordt het begrip van het billijk proces niet omschreven.

Men heeft beweerd dat artikel 6 opzettelijk opgesteld werd in zeer algemene termen, zodat noodzakelijkerwijze de inhoud van het aldaar gewaarborgde recht slechts zal kunnen gevormd worden onder het impuls der rechtspraak van de Commissie en van het Hof. ⁽⁷⁸⁾

Het is dan ook in dit verband dat, in de loop van het colloquium te Wenen, in oktober 1965 gehouden, één der verslaggevers, de h. Buergenthal ⁽⁷⁹⁾ onderstreepte dat, wat betreft de billijkheid, de Commissie als het ware ertoe gedwongen is algemene principes op te sommen.

Indien het vastleggen van normen van billijkheid, aldus de h. Buergenthal, reeds moeilijk kan zijn in de schoot van één enkel land, wordt deze taak nog veel moeilijker daar waar men normen moet vastleggen die voor vijftien verschillende landen moeten gelden. De normen van het procesrecht zijn inderdaad in ieder dezer landen op uiteenlopende wijze ontstaan en hebben op eigen manier geëvolueerd. In deze vijftien landen fungeren derhalve verschillende juridische stelsels. Buergenthal besluit zelfs dat het zou uitlopen op een mislukking indien men op Europees gebied moest trachten te strakke normen op te leggen.

Mijn opzet is dan ook alleen te pogen op de voorgrond te brengen de juridische factors die de beslissingen der Commissie schijnen te hebben beïnvloed.

Voor wat het strafrechtelijk proces betreft heeft de Commissie herhaaldelijk, namelijk in de zaak Nielsen ⁽⁸⁰⁾ die in de Skandinavische landen heel wat ophef gemaakt heeft, en in de zaken Ofner en Hopfinger, waarbij Oostenrijk betrokken was ⁽⁸¹⁾, moeten onderzoeken of het begrip van het «fair trial» op strafgebied slechts omschreven diende te worden met enkele referenten tot de rechten gewaarborgd in §§ 2 en 3 van artikel 6, ofwel, of dit begrip een wijdere toedracht heeft. Het is in de zin der wijdere toedracht dat de Commissie zich heeft uitgesproken. In verband hiermede besloot de Commissie namelijk dat de lijst der zes rechten opgesomd in § 3 van artikel 6 waarvan we verder zullen gewagen, geen limitatieve maar slechts een exepatieve lijst vormt, en dat derhalve het recht op een billijk proces kan geschonden zijn zelfs daar waar de minima rechten voorzien in artikel 6, § 3, en de rechten opgesomd in § 2 van ditzelfde artikel, zouden geëerbiedigd geweest zijn.

Het belang dezer beslissing is essentieel. De gegeven oplossing verschaft inderdaad aan de Commissie de mogelijkheid, in strafprocessen, een rechtspraak te verwekken die niet streng beperkt zal worden door te strakke normen. Door de uitgestrekte mogelijkheden die deze algemene regel aan de Commissie biedt, zal het voor deze laatste mogelijk worden enerzijds de uitspraken der nationale Hoven en rechtbanken te toetsen aan grondbeginselen die als het ware de gemene «denominateur» vormen der verschillende mogendheden die in haar schoot vertegenwoordigd zijn, en tevens anderzijds het Europees patrimonium op gebied van billijkheid te omlijnen en aan te vullen.

In dezelfde lijn ener grote vrijheid van beoordeling, heeft de Commissie eveneens aangenomen dat het slechts is op grond ener appreciatie van het geheel van een bepaald proces, dat kan worden beslist of een zaak werkelijk genoot van wat de Engelse tekst van artikel 6 noemt «a fair hearing». ⁽⁸²⁾

Het is dus niet, uitgaande van abstracte begrippen, dat de billijkheid van een geding best kan beoordeeld worden, maar wel op grond der omstandigheden eigen aan ieder geval. ⁽⁸³⁾

Nochtans laat de rechtspraak van de Commissie toe

zekere essentiële gegevens te ontwaren die haar voorkomen als inherent aan het begrip van een billijk proces.

Volgens deze rechtspraak, impliceert dit begrip, in burgerlijke gedingen, dat iedere partij beschikke over een redelijke mogelijkheid om hare zaak voor een jurisdictie uiteen te zetten, en zulks in voorwaarden die haar niet, althans op merkelijke wijze, benadelen ten opzichte van de tegenpartij ⁽⁸⁴⁾.

Hiermede houden gelijke tred de beslissingen der Commissie, volgens dewelke, in strafrechtelijke zaken, de billijkheid van een proces noodzakelijkerwijze vereist de gelijkheid van wapens, t.t.z. de gelijkheid, in de rechtspleging, tussen enerzijds de betichte of de beschuldigde, en anderzijds het openbaar ministerie ⁽⁸⁵⁾: de miskennen dezer gelijkheid van wapens staat dus gelijk met een schending der Conventie.

Men kan derhalve alleszins besluiten dat, zo in de opvatting der Europese Commissie, een geding, om billijk te zijn, niet noodzakelijkerwijze tegensprekelijk moet zijn ⁽⁸⁶⁾, dit geding minstens een evenwicht tussen de optredende partijen moet vertonen ⁽⁸⁷⁾.

Op grond van de vereisten der billijkheid in een proces, is de Commissie ertoe gebracht geworden in 1963 en 1964 beslissingen te treffen in verband met artikel 5 § 4 der Conventie ⁽⁸⁸⁾, bepaling waarbij aan eenieder die door arrestatie of gevangenhouding van zijn vrijheid beroofd is, het recht verleend wordt een verhaal in te dienen bij een rechtbank opdat deze, binnen een korte termijn, beslissen zou over de wettigheid dezer gevangenhouding en, in geval ze moest onrechtmatig zijn, de invrijheidstelling zou bevelen.

De Commissie kwam, in gezegde beslissingen, tot het besluit dat dergelijk verhaal, met het oog op vrijstelling, dient te beantwoorden aan de vereisten van een «fair trial», en derhalve het principe der gelijkheid van wapens niet mag miskennen.

Indien dit besluit reeds impliciet besloten lag in de twee eerste desbetreffende beslissingen der Commissie, dan komt het expliciet voor in de twee laatste beslissingen desaangaande genomen. In deze heeft de Commissie immers twee rekwesten ontvankelijk verklaard, wjl de aanzoekers beweerden niet billijk onderhoord geweest te zijn in de loop der rechtspleging waarbij diende beslist nopens de wettigheid hunner hechtenis: het feit dat zij bij deze rechtspleging niet hadden mogen aanwezig zijn, wjl de vertegenwoordiger van het openbaar ministerie hierbij wel aanwezig was, werd alsdan beschouwd als strijdig met het begrip van een «fair trial», vermits hierdoor het grondbeginsel der gelijkheid van wapens niet geëerbiedigd werd.

Indien men, met de Commissie, aanneemt dat artikel 5 § 4 der Conventie dient uitgelegd in verband met het principe der gelijkheid van wapens, principe inherent aan het billijk proces voorzien door artikel 6 § 1, kan men zich de vraag stellen of de toepassing der rechtspleging voorzien door artikel 4 onzer wet van 20 april 1874 op de voorhechtenis, deze gelijkheid tussen de verdediging en het openbaar ministerie niet miskent: immers, wanneer de raadkamer dient te beslissen nopens de handhaving van een aanhoudingsbevel binnen de vijf dagen der ondervraging van de gedetineerde kunnen, wegens het geheim karakter van het onderzoek, noch de geïnculpeerde die aangehouden is, noch zijn raadsman kennis nemen van het dossier door de onderzoeksrechter samengesteld, wjl het openbaar ministerie integendeel wel bij machte is er kennis van te nemen.

Hier weze vermeld dat het Hof van Cassatie, in zijn arrest van 25 maart 1963, aangenomen heeft dat artikel 6 § 3 — litt. b der Conventie — bepaling waarop

de voorziening gesteund was om te beweren dat artikel 4 der wet op de voorhechtenis strijdig was met de Conventie — slechts betrekking heeft op de rechten der verdediging voor de rechtsmachten van wijzen en dus vreemd blijft aan de rechtspleging betreffende de aanhouding en de voorhechtenis ^(88bis).

In haar verslag van 30 maart 1963 betreffende het geschil tussen Oostenrijk en Italië ⁽⁸⁹⁾, verslag waarop we later zullen terugkomen, en in een beslissing van 23 juli 1963 ⁽⁹⁰⁾ heeft de Commissie aangegeven dat, binnen het raam van een billijk proces, zouden kunnen in aanmerking komen:

1) persreportages die nadelig zouden kunnen inwerken op het verloop van een proces;

2) het aanwenden van dwang ten einde bekentenissen te bekomen;

3) de samenstelling van een jury, van het ogenblik af dat zou kunnen aangenomen worden dat hierbij partijdigheid aan de dag gelegd werd.

en zelfs 4) de gedraging van het openbaar ministerie in zoverre deze bestemd was om de jury te beïnvloeden, dit bovendien in verband met een klacht tegen het Deens gerecht, waarin namelijk aangevoerd werd dat het orgaan van het openbaar ministerie tendentieuze mededelingen aan de pers had verstrekt ⁽⁹¹⁾.

In dezelfde of in gelijksoortige zaken heeft de Commissie nochtans getracht zich te vergewissen of de invloed van dergelijke laakbare praktijken niet vrijgesteld werd hetzij bij de 1e behandeling van het proces ⁽⁹²⁾, hetzij achteraf in beroep ⁽⁹³⁾.

Ik heb tot hertoe hoofdzakelijk verwijld bij wat de Commissie beschouwt als behorende tot de essentie zelf van een billijk proces.

Ze heeft eveneens, en misschien wel in een ruimere mate, (evenals bij het uitmaken van wat niet behoort tot rechtsplegingen beoogd door artikel 6 § 1) de gelegenheid gehad te bepalen, naar gelang de gevallen die zich voordeden, wat niet noodzakelijkerwijze behoort tot het recht op een «fair trial».

Hiertoe behoren namelijk niet:

I. het recht om niet als getuige op te treden betreffende feiten die de getuige aan vervolgingen blootstellen ⁽⁹⁴⁾;

II. het recht om verhoord te worden als getuige in een eigen zaak ⁽⁹⁵⁾;

III. het recht om, in een burgerlijk geding, dat geen speciaal karakter vertoont, vertegenwoordigd of bijgestaan te worden door een raadsman, namelijk wanneer de actie geen aanleiding geeft tot ernstige juridische moeilijkheden ⁽⁹⁶⁾;

IV. het recht op een dubbele graad van jurisdictie ⁽⁹⁷⁾;

V. het recht op de herziening ener veroordeling ⁽⁹⁸⁾, en

VI. het recht om de taal van een minderheidsgroep te gebruiken ⁽⁹⁹⁾.

Behoort evenmin tot het recht op een billijk proces het recht der rechtsonderhorigen op een volkomen vrijheid van toegang tot een nationale jurisdictie zoals, namelijk, het West-Duitse federale Gerechtshof, dat gelijk staat met ons Hof van cassatie. Immers belet artikel 6 § 1 geenszins dat de Verdragsluitende Mogendheden (zoals de Duitse Bondsrepubliek deed voor de voorzieningen voor het Federale Gerechtshof), de toegang voor de justitiabelen bij de Hoven en rechtbanken zou reglementeren, mits hun op te leggen zich door een advocaat te doen vertegenwoordigen, maar op voorwaarde nochtans dat ze dergelijke reglementering niet zouden aanwenden precies ten einde te ontkomen aan hunne verplichting aan hun rechtsonderhorigen een goede berechting te verzekeren ⁽¹⁰⁰⁾.

Een jurisdictie is anderzijds geenszins verplicht, volgens de Europese Commissie, hare beslissingen te steunen op verklaringen door de partijen onder eed afgelegd: zij moet op onpartijdige wijze alle rechtspunten en feitelijke omstandigheden beoordelen in verband met de bijzondere vragen die haar onderworpen worden ⁽¹⁰¹⁾.

De Commissie heeft eindelijk uitgemaakt dat de Conventie aan een partij, gewikkeld in een burgerlijk geding, niet noodzakelijkerwijze, maar enkel in bijzondere gevallen, het recht waarborgt om in dit geding persoonlijk op te treden.

De klager, een Pool die in Duitsland vertoefde, had voor het Zweedse gerecht een eis ingeleid ten einde het recht te bekomen zijn minderjarig wettelijk kind, dat met de moeder in Zweden leefde, te bezoeken. Zijn vraag ten einde een visa te bekomen om het Zweedse grondgebied te betreden, en om aldus bij het geding te kunnen aanwezig zijn, was verworpen geworden door de Zweedse bevoegde overheid. Over de ontvankelijkheid van het rekwest uitspraak doende, stipte de Commissie eerst en vooral aan dat de Conventie aan een partij bij een civiele betwisting betrokken, het recht niet waarborgt in persoon in dit geding op te treden. Ze voegde er nochtans onmiddellijk aan toe dat in zekere categorieën van zaken, voor de vastlegging der onderscheidene rechten der partijen, dezer persoonlijkheid en zedelijkheid een vitaal belang bezitten.

Met het oog op het geval dat de Commissie te beoordelen had, uitte zij de mening dat de afwezigheid van één der partijen bij de ontwikkeling van het geding nadelig kon zijn voor de afwezige partij en dat men zich kon afvragen of dergelijke afwezigheid overeen te brengen is met het begrip van een « fair trial ».

Zij werd er, in dezelfde zaak, toe gebracht te onderzoeken of, niettegenstaande het internationaal publiek Recht aan de Staten de vrijheid laat de toegang van hun grondgebied voor vreemdelingen te regelen en hun gebeurlijk deze toegang te verbieden, de Conventie nochtans, in dergelijk geval, aan de vreemdeling het recht tot toegang — als dusdanig — niet waarborgt, en of de Verdrag-sluitende Mogendheden geen beperking aanvaard hebben van hun recht op dergelijke regeling, in de mate namelijk waarin ze zekere verplichtingen aanvaard hebben op grond der Conventie, en wel precies de verplichting aan ieder rechts-onderhorige het recht op een billijk proces te verzekeren ⁽¹⁰²⁾.

In gezegde zaak is de Commissie, in hare beslissing nopens de ontvankelijkheid van het rekwest, tot het besluit gekomen dat haar voorafgaand onderzoek van het voorgelegde dossier, niet toeliet « a priori » de mogelijkheid uit te sluiten dat de aangevoerde feiten een schending der Conventie zouden insluiten: op dit gebied bleek het rekwest dus ontvankelijk. Niettemin werd dit rekwest niet ontvankelijk verklaard, maar wegens een gans andere reden, en wel namelijk omdat de aanzoeker de innerlijke verhalen, die het Zweedse recht voorziet, niet volkomen uitgeput had ⁽¹⁰³⁾.

Ik meen ten slotte dat men zich de vraag stellen kan of hetgeen de Conventie geheten heeft het recht op « a fair hearing », niet neerkomt op hetgeen wij noemen de eerbiediging der rechten der verdediging, eerbiediging die eveneens, zowel in een burgerlijk als in een penaal proces, vereist is ⁽¹⁰⁴⁾.

Evenals het recht op een « fair hearing », is immers het recht der verdediging essentieel gesteund op abstracte algemene rechtsbeginselen die een concrete vorm verwerven door de toepassing van een reeks van bijzondere prerogatieven, toegekend aan een ieder die als partij in een proces optreedt.

Het zijn deze verschillende prerogatieven die de rechten der verdediging uitmaken.

Ligt aan de grondslag zelf van het begrip van ons recht op verdediging, niet precies eveneens de vereiste volgens dewelke een gerechtelijke uitspraak slechts kan geveld worden na een tegensprekelijk debat waarin ieder der partijen op doeltreffende wijze, vrank en vrij, hare middelen kon voordragen? ⁽¹⁰⁵⁾

Artikel 6, § 1, voorziet, evenals artikel 97 onzer Grondwet, dat ieder vonnis moet gewezen worden *in het openbaar*. Hierop wordt onmiddellijk in dit artikel gewag gemaakt van de voorwaarden waarin de toegang tot de rechtszaal, in de loop van het proces, aan de pers en aan het publiek nochtans kan ontzegd worden. Ik hoef U niet te herinneren dat de openbaarheid der zittingen van Hoven en rechtbanken eveneens een waarborg schenkt, al is het slechts op onrechtstreekse wijze, aan de rechten der verdediging.

Overeenkomstig met een welgekende spreuk, verheft de publiciteit der debatten de Natie tot de hoedanigheid van « Rechter der Rechters ».

Artikel 96 onzer Grondwet voorziet als enige uitzondering op dit beginsel de gevallen waarin deze openbaarheid gevaarlijk zou zijn voor de orde of voor de goede zeden, hetgeen, gebeurlijk, door de rechtbank in een vonnis zal moeten vastgesteld worden ⁽¹⁰⁶⁾.

Artikel 6, § 1 der Conventie gaat verder en voorziet dat de toegang tot de rechtszaal tijdens de debatten, of een deel ervan, aan pers en publiek zal kunnen ontzegd worden binnen de perken waarin de openbaarheid zekere belangen zou kunnen schaden. De omstandigheden, die, volgens de Conventie, hierbij in aanmerking komen zijn:

1) de goede zeden, 2) de openbare orde, 3) 's lands veiligheid, 4) de belangen van minderjarigen, 5) de bescherming van het privé leven der partijen bij het proces betrokken en zelfs, 6) in gans bijzondere voorwaarden, het belang van het recht — in de Engelse tekst: « where publicity would prejudice the interest of justice » — maar in dat geval slechts in de mate waarin, in de opinie van de rechtbank, de ontzegging van toegang als strikt noodzakelijk zou voorkomen.

Steeds volgens artikel 6, alinea 1, moet ieders zaak afgehandeld worden binnen een *redelijke termijn*.

Het ligt voor de hand dat het begrip van de redelijke termijn, kan verschillen van geval tot geval. Het lijkt dus geen twijfel dat de Commissie hierbij meestal rekening zal houden met de aard der zaak en met haar min of meer ingewikkeld karakter.

Herhaaldelijk werd de Commissie de mogelijkheid geboden te preciseren hoe dit recht dient opgevat.

Aldus kwam ze er toe te beslissen dat de uitoefening van dit recht ondergeschikt is aan de spoed die kan vereist worden van de belanghebbende partij ⁽¹⁰⁷⁾ en dat in strafzaken, hierbij in aanmerking komt de tijdsperiode tussen de beschuldiging en de beoordeling, en niet deze tussen het misdrijf en de beschuldiging. ⁽¹⁰⁸⁾

Artikel 6, § 1 voorziet bovendien dat een civiele of strafrechtelijke zaak beslecht moet worden door een *onafhankelijke en onpartijdige gerechtelijke instantie*, instantie die door een wet moet ingesteld zijn. Ik kan mij beperken, desaanstaande, twee beslissingen der Commissie aan te halen.

De éne betreft een wraking wegens partijdigheid die zich in Oostenrijk voordeed ⁽¹⁰⁹⁾. Het ging om een wraking aangevoerd tegen een rechter door een advocaat betrokken in zijn proces tot echtscheiding.

De Oostenrijkse wetgeving voorziet dat het recht op wraking van een rechter wegens partijdigheid niet

meer kan ingeroepen worden door een partij die, sedert het feit waarop de wraking gesteund is, bleef deel nemen aan de zitting. De Commissie is van oordeel geweest dat dergelijke wettelijke beperking van het recht op wraking wegens partijdigheid geenszins strijdig is met § 1 van artikel 6.

Inderdaad nam ze aan dat het terecht is dat, wanneer de Oostenrijkse wetgever het recht tot wraking beperkte, hij heeft willen vermijden dat de gang van het gerecht voortdurend zou belemmerd worden door de noodzakelijkheid te wachten op beslissingen op incident.

Bovendien komt het als logisch voor dat, door blijven deel te nemen aan de zittingen, een partij beschouwd worde als hebbende impliciet verzaakt aan haar recht op wraking.

In de andere zaak waarop ik doelde, besloot de Commissie dat het recht een zaak door het gerecht te laten beslechten door een jurisdictie, door de wet ingesteld, niet noodzakelijk van openbare orde is en dat een afwijking van dit recht dus niet ipso facto een schending der Conventie uitmaakt. Immers kunnen de partijen, door een arbitrage-bepaling, de beoordeling van zekere zaken toevertrouwen aan een scheidsrechter. Nochtans zou het feit van te verzaken aan een gerechtelijke beslissing ten gunste van een scheidsrechterlijke uitspraak, kunnen onverenigbaar worden met de door de Conventie gewaarborgde rechten, aldus de Commissie, indien namelijk deze verzaking niet vrijwillig plaats had, ofwel indien de gekozen scheidsrechter zich moest gedragen op een wijze die met § 1 van artikel 6 niet overeen te brengen ware, mits, bijvoorbeeld, partijdig op te treden. (110)

(Wordt vervolgd)

(1) J. Vanhalewijn: « Droit et Défense en matière répressive et conventions internationales » in R.D.P. 1962-1963 pp. 522 en volg.; Janssens-Peutschin, J. Velu et Vanmelkenhuyzen: « La Convention de sauvegarde des Droits de l'Homme et des libertés fondamentales et le fonctionnement des juridictions belges » in « Chronique de Politique Etrangère » 1962, pp. 200-201; H. Robertson: « Les Droits de l'Homme dans la perspective de l'Histoire » Strasbourg 1965; K. Vasak: « La Convention européenne des Droits de l'Homme. Ed. 1964 » Introduction en §§ 7 en 8. Dit werk kan geraadpleegd worden in verband met bijna alle behandelde punten.

(2) Zie de ontwerpen van verklaringen in die zin in het « Annuaire de l'Institut de Droit International, zitting te Rome 1921 », T. 23 p. 207 en volgende, en voor wat betreft de zitting te New-York, in 1929, zelfde Annuaire, zitting te New-York, T. 2 pp. 298 tot 300; beide documenten worden geciteerd op p. 22 van het verslag uitgebracht te Wenen, in oktober 1965, in de loop van het 2e internationale colloquium betreffende de Conventie der Rechten van de Mens, door de h. W.J. Ganshof van der Meersch, eerste advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie en Professor aan de Rechtsfaculteit van de Vrije Hogeschool te Brussel, onder de titel: « La Convention Européenne de sauvegarde des Droits de l'Homme a-t-elle, dans le cadre du droit interne, une valeur d'ordre public ? » en gepubliceerd door de Raad van Europa in « colloque (65) 14 ». Van dit zeer grondig verslag komt een samenvatting voor 1° in J.T. 1966 pp. 20, 21, in de bijdrage van A. Vanmelkenhuyzen: « Le deuxième colloque international sur la Convention Européenne des Droits de l'Homme » pp. 17 en volg., en 2° in « Revue Trimestrielle de Droit Européen » 1965 nr. 4, p. 559 in relaas van M. Waelbroeck.

(3) E. Van Bogaert: « Het verwezenlijken van de Rechten van de Mens in het Volkenrecht » in R.W.B. 17-VI-1951 col. 1585 en volg. en Bacalu « Het verdragsrecht betreffende de Rechten van de Mens » in R.W.B. 1958 col. 1323 en volgende.

(4) W.J. Ganshof van der Meersch, (a) *ibid.* als sub (2) pp. 23 en volg. en (b) « Organisations Européennes » T.I. p. 252; Glaser: « La protection des Droits de l'Homme et la Charte des Nations Unie » R.D.P. 1950, p. 363; E. Van Bogaert, *ibid.* als sub (3), col. 1589. H. Rolin: « Le Rôle du requérant dans la procédure prévue par la Commission Européenne des Droits de l'Homme » in Revue Hellenique de Droit International, p. 3 § 1. In artt. 1 § 3, 13 (b), 55 (c), 62 § 2, 68 en 76 (c) van dit Handvest wordt gewag gemaakt van de Rechten van de Mens.

(5) Deze verklaring werd afgekondigd in het Belgisch Staatsblad van 31-III-1949, pp. 2488 en volg. Zie deszwaande: 1) W.J. Ganshof van der Meersch, *ibid.* als sub (2) (a) pp. 27-30; en sub (2) (b) pp. 256-261; 2) Vanhalewijn, *ibid.* p. 524; 3) A. Verdoodt: « Signification de la Déclaration Universelle des Droits de l'Homme » in « Justice dans le Monde - Déc. 1965, nr. 2 T. VII p. 158. en 4) Cassatie 15-III-1965 - Pas. 1965 pp. 734 en volg.: in dit arrest werd het Hof van Cassatie ertoe gebracht zich uit te spreken nopens de toedracht dezer Universele Verklaring: het heeft vastgesteld dat deze Verklaring niet in ons Recht opgenomen werd. Algemeen wordt aanvaard dat ze enkel

een te verwezenlijken ideaal aangeeft, en dat ze geen bindende kracht bezit: hare « Inleiding » stelt ze overigens voor als « het gemeenschappelijk ideaal te bereiken door alle Volken en alle Naties ».

(6) P. Renouvin: « Histoire des relations internationales » T. VIII p. 396; R. Pinto: « Les Organisations Européennes » Ed. 1963, p. 35; D. De Rougemont: « Vingt-huit Siècles d'Europe - La Conscience Européenne à travers les Textes » p. 408; J. Lecercf: « L'Histoire de l'Unité Européenne » N.R.F. pp. 14-17 en W.J. Ganshof van der Meersch - *ibid.* als sub (4) (b), pp. 144-145.

(7) Dit Verdrag was essentieel een defensief akkoord, waarin tevens voorzien werd een politieke, economische, sociale en culturele samenwerking. Het werd ondertekend door België, Frankrijk, Groot-Brittannië, Luxemburg en Nederland. Daarna traden ook toe tot dit Verdrag, Denemarken, IJsland, Noorwegen, Italië en Portugal. R. Pinto, *ibid.* p. 34; W.J. Ganshof van der Meersch, *ibid.* als sub 4 (b) pp. 151-153 en 199-202.

(8) Het werd ondertekend door de ministers van Buitenlandse Zaken van België, Denemarken, Frankrijk, Ierland, Italië, Luxemburg, Nederland, Noorwegen, het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en Zweden. Sindsdien werden in de Raad van Europa opgenomen: in 1949 nog, Griekenland en Turkije; in 1950, IJsland, in 1951, de Duitse Bondsrepubliek; in 1958, Oostenrijk; in 1961, Cyprus; in 1963, Zwitserland en in 1965, Malta. W.J. Ganshof van der Meersch, *ibid.* als sub (4) (b), p. 201 N. (2).

(9) « Manuel » uitgegeven door de Raad van Europa in juni 1963, getiteld « Convention Européenne des Droits de l'Homme ». De andere Europese akkoorden bewerkt in de schoot van de Raad van Europa zijn vermeld, door W.J. Ganshof van der Meersch *ibid.* als sub (4) (b), pp. 376-397, en de tabel volgende op p. 402; zie ook *ibid.* pp. 288-289 en pp. 533-534, voor wat betreft de Protocollen. Ontstonden in verband met het Verdrag van 4-XI-1950 buiten het 1^e Prot.: 1° het Sociale Europese Handvest, te Turijn op 18-X-1961 ondertekend; 2° het 2^e Protocol, door hetwelk aan het Hof bevoegdheid gegeven wordt consultatieve adviezen uit te brengen nopens de juridische vraagstukken betreffende de interpretatie van het Verdrag en van de Protocollen; 3° het 3^e Protocol, hetwelk enkele wijzigingen brengt aan de rechtspleging vóór de Commissie; 4° het 4^e Protocol waardoor aan de rechten, gewaarborgd door het Verdrag en door het 1^e Protocol, vijf nieuwe rechten gevoegd worden en 5° het 5^e Protocol waarbij aan artt. 22 en 40 der Conventie wijzigingen gebracht worden. Alleen het Sociale Europese Handvest is tot heden, in zekere Staten, in voege sedert 26 februari 1965.

(10) In hare beslissing R. 788 van 11-I-1961, inzake het geschil tussen Oostenrijk en Italië, in verband met incidenten die zich in de streek van de Hoge Eltsch, in Italië, voorgedaan hadden, heeft de Europese Commissie der Rechten van de Mens vooropgesteld dat het Verdrag de herstelling van een gemeenschappelijke openbare orde der vrije Europese democratiën beoogt (Ann. IV p. 139). In verband met de waarde van openbare orde die besloten ligt in de Conventie, zie vooral het verslag uitgebracht door de h. W.J. Ganshof van der Meersch, reeds geciteerd, sub (4) (a) vooral pp. 30-32, alsook het werk geciteerd sub (4) (b) pp. 295-296 en pp. 299-300.

(11) Derhalve heeft ons land, wanneer op 14-VI-1955 de regering bij de Raad van Europa de oorkonde neerlegde der ratificatie van de Conventie en van het 1e Protocol bij deze Conventie, ipso facto aanvaard, dat een krenking van één der vrijheden of van één der rechten gewaarborgd door deze twee verdragen, ons blootstelt aan de sanctie hetzij ener schorsing, hetzij zelfs ener uitsluiting uit de Raad van Europa. Hier weze aangestipt dat om Hoge Verdragsluitende Partij te zijn van het Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden, het niet volstaat lid te zijn van de Raad van Europa en ondertekenaar van dit Verdrag. Bovendien is vereist dat dit lid het Verdrag geratificeerd heeft. Ann. I. pp. 167 en volg.

(12) A.H. Robertson: « Naissance, Elaboration, Importance de la Convention Européenne des Droits de l'Homme » in « Les Cahiers du Libre Examen » maart 1965, p. 8.

(13) Cfr. de toespraak van R. Cassin, lid van de grondwet-telijke Raad van Frankrijk, thans voorzitter van het Europese Hof der Rechten van de Mens, pp. 25 en 26 in « Annales de la Faculté de Droit de l'Université de Strasbourg », uitgegeven in 1961 te Parijs bij Dalloz, en gewijd aan het eerste colloquium gehouden te Strasbourg betreffende de internationale bescherming der Rechten van de Mens in het Europese raam.

(14) Zie « Raadgevende Vergadering van de Raad van Europa, C R/II 19 augustus 1949, T.I. - 8e Zitting, pp. 404 en volgende, geciteerd door Senator H. Rolin, P. Besch. - Senaat - Z. 1952-1953, nr. 502, zijnde het verslag uitgebracht in naam der Commissie van Buitenlandse Zaken en Buitenlandse Handel van de Senaat, pp. 2-3.

(15) Betreffende de rol van het Comité van Ministers, bij de toepassing der Conventie, Pinto, op. cit. pp. 184 en 195-196 en W.J. Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (a), p. 72 en op. cit. sub (4) (b) pp. 328-329 en pp. 338-339.

(16) P. Besch. Senaat 1952/1953, nr. 502 p. 3; K.J. Partschk: « Die Entstehung der Europäischen Menschenrechts Konvention — in Zeitschrift für ausländisches Öffentliches Recht und Völkerrecht 1954 - B.D. pp. 604 en volg.

(17) C. Eutathiadès: « Les sujets du Droit International — Nouvelles tendances » in « Etudes de D.I. 1929-1959 » T.III p. 200. Zoals reeds gezegd in noot 5, is de Universele Verklaring slechts een Proclamatie der rechten en vrijheden waarvan de mens zou moeten kunnen genieten in de beschafte landen. Maar juridisch zijn deze rechten en vrijheden, in verband met deze Universele Verklaring door niets gewaarborgd. Men had, in 1948, weliswaar het opzet een waarborg op universeel plan in het leven te roepen door een Pakt der Rechten van de Mens, maar intussen werd evident dat er tussen de verschillende Staten vertegenwoordigd in de U.N.O., te grote verschillen bestaan in verband met de rechterlijke verplichtingen die ze bereid zouden zijn te aanvaarden. De verwijzing van de Consultatieve Vergadering van de Raad van Europa naar de Universele Ver-

klaring der Verenigde Naties, is nochtans van aard te doen aanvaarden dat deze Universele Verklaring kan in aanmerking komen bij de interpretatie van het Verdrag van 4-XI-1950. Zie in «Annales de la Faculté de Strasbourg» geciteerd in noot 13, de mededeling van M. Heumann p. 145, alsook Castanos en Sidjanski in *Journal de Droit International* 1955 p. 580, «La Convention Européenne des Droits de l'Homme». Zie Raadgevende Vergadering C.R. II blz. 407, geciteerd door Senator H. Rolin P. Doc. Senaat-Z. 1952-1953, nr. 502 pp. 2 en 3.

(18) Betreffende de onenigheid tussen de Consultatieve Vergadering en het Comité van Ministers, zie: P. Besch. Senaat 1952/1953, nr. 502 pp. 3 en 4; A.H. Robertson: «Human Rights in Europe», pp. 6 tot 14; en de lijst der gebeurtenissen betreffende het ontstaan van het Verdrag in «Annuaire de la Convention Européenne des Droits de l'Homme» T.I., slaande op de jaren 1955-1956 en 1957, pp. 93-97. Tot hiertoe zijn zes jaarboeken verschenen betreffende het Verdrag ter bescherming der Rechten van de Mens en der fundamentele vrijheden, namelijk: (1) Ann. I voornoemd; — (2) Ann. II slaande op de jaren 1958 en 1959; — (3) Ann. III voor het jaar 1960; — (4) Ann. IV voor het jaar 1961; — (5) Ann. V voor het jaar 1962 en (6) Ann. VI voor het jaar 1963.

(19) Deze landen waren (1) België (2) Denemarken (3) de Duitse Bondsrepubliek (4) Frankrijk (5) Ierland (6) IJsland (7) Italië (8) Luxemburg (9) Nederland (10) Noorwegen (11) Turkije (12) het Verenigd Koninkrijk Groot-Brittannië en Noord-Ierland en (13) het Saargebied.

(20) Zie Belgisch Staatsblad van 19 augustus 1955 p. 5028, met opgaven der voorbereidende werken in de Senaat en in de Kamer van Volksvertegenwoordigers. Het wetsontwerp werd voorgedragen op 27 april 1953, door de toenmalige Minister van Buitenlandse Zaken, de h. P. Van Zeeland, die de memorie van toelichting van dit ontwerp ondertekende. Zie P. Beschelden Senaat 1952/1953 — nr. 279. Benevens dit doc. komen nog hoofdzakelijk in aanmerking: 1) voor de Senaat: het verslag nr. 502 van 29-X-1953, en de vergaderingen van 12-17 en 19-XI-1953; 2) voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers: het verslag nr. 223/2 van 3-II-1955, en de vergaderingen van 26 en 28 april 1955. De wet van 13-V-1955 is in voege getreden op 29-VIII-1955.

(21) P. Handelingen, Senaat 1953-1954 — Zittingen 12-XI-1953 p. 19 en p. 24.

(22) P. Handelingen — Kamer van Volksvertegenwoordigers 1954-1955, Z. van 26-IV-1955 p. 9 met uiteenzetting van de verslaggever der Commissie voor Buitenlandse Zaken van de Kamer.

(23) Wat betreft de aanvaarding der bevoegdheid der Commissie inzake individuele rekwesten (art. 25) heeft de Belgische regering herhaaldelijk, (telkens voor een beperkte termijn) een verklaring neergelegd bij de Secretaris-generaal van de Raad van Europa, namelijk: 1° op 5 juli 1955; 2° op 18 augustus 1957, telkens voor 2 jaar; 3° op 2 juli 1959 en 4° op 4 augustus 1964, telkens voor vijf jaar. Wat betreft de aanvaarding der bevoegdheid van het Europees Hof, heeft de regering de vereiste verklaringen voorzien in art. 46 neergelegd, 1° op 5 juli 1955; en 2° op 5 juli 1960 telkens voor vijf jaar; en 3° op 10 december 1965 voor twee jaar lopend vanaf 29 juni 1965.

(24) Van de 18 Staten (hierin begrepen Malta) die lid zijn van de Raad van Europa zijn er 15 die de Conventie geratificeerd hebben, tot hiertoe, namelijk: 1) België, 2) Cyprus (lid van de Raad van Europa sedert 24-V-1961), 3) Denemarken, 4) de Duitse Bondsrepubliek, 5) Griekenland, 6) Ierland, 7) IJsland, 8) Italië, 9) Luxemburg, 10) Nederland, 11) Noorwegen, 12) Oostenrijk, (lid van de Raad van Europa sedert 1956), 13) Turkije, 14) Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië en 15) Zweden. De drie andere Staten zijn: 1) Frankrijk (wijl dit land nochtans de Conventie ondertekend heeft), 2) Zwitserland (dat sedert 17-XII-1962, als lid van de Raad van Europa aangenomen werd als 17e lid) en 3) Malta, die het laatst in deze Raad opgenomen is geworden.

(25) P. Besch., — Senaat, 1952-1953, nr. 279, pp. 36-37, en de vergelijkende synopsis gevoegd bij P. Besch. — Senaat, 1952-1953 nr. 502, pp. 14 en volg. J. Vanhalewijn - ibid. als sub N (1): in deze studie wordt in voetnoten verwezen naar de verschillende bepalingen onzer wetgeving die, ter vrijwaring der rechten der verdediging, in aanmerking komen. Hiernaar wordt eveneens verwezen in Vanwelkenhuyzen «Les Droits de la Défense et l'évolution du procès pénal» in R.D.P. 1959-1960, pp. 834 en volg. Zie eveneens: J. De Peuter: «De Belgische rechtspraak en de rechten van de verdediging in strafzaken» in R.W.B. 1959-1960, Nr. 14 col. 666 en volgende. Wigny «Propos Constitutionnels» p. 162 en het «Manuel» vermeld sub N. 9 - p. 13. Voor wat betreft de wijze waarop te werk gegaan werd voor het omschrijven der gewaarborgde rechten en vrijheden bij het opstellen van het Verdrag der Rechten van de Mens zie Janssen-Pevtschin, J. Velu, Vanwelkenhuyzen, loco citato sub N. (1), p. 204, en G. Herveau: «Les droits garantis par la Convention, loco cit. sub. N. 13», p. 107.

(26) P. Besch. Kamer van Volksvertegenwoordigers 1954-1955, nr. 223 (2) p. 11. Als erfgenamen van de Franse omwenteling van 1789, hadden meest alle Verdragsluitende Partijen de rechten en vrijheden in het Verdrag opgesomd, vooraf in hun Grondwet vastgelegd. Zie (1) J. Leclercq: «Leçons de Droit naturel T.II, pp. 19 en volg., (2) Bacula: «Het Verdragsrecht betreffende de Rechten van de Mens in R.W.B. 1958, col. 1321. Wat België betreft, is slechts de vorm der Grondwet overgenomen van de Franse omwenteling, de rechten en vrijheden zelf hebben bij ons voorheen reeds bestaan: P. Leclercq «Propos constitutionnels». Rede uitgesproken op de plechtige zitting van het Hof van Cassatie van 15-IX-1928, in J. Faures en J. De Meyer: «La Pensée juridique du Procureur Général P. Leclercq» pp. 133 en volgende.

(27) Janssen-Pevtschin, J. Velu en Vanwelkenhuyzen, loco cit. in N. 1 p. 205: aldus kan een Amerikaan of een Rus, die als toerist, België bezoekt, en die zich schuldig maakt aan een misdrijf, bijvoorbeeld, zich beroepen, voor zijn berechting, op de judiciale rechten door de Conventie gewaarborgd.

(28) Het is niet zonder belang er hier aan te herinneren dat nog in 1931, een internationale arbitrage-Commissie oordeelde

dat een Staat geen internationaal delict kan plegen wann hij schade berokkent aan een apatride, en dat geen enk Staat, voor een apatride kan optreden noch klacht indier in zijn naam. Zie H. Golsong «Le Droit et les Droits l'Homme» in «Justice dans le Monde», maart 1961, p. 3 (29) Immers, in het systeem der loutere diplomatieke besch mining, kan geen enkele Staat het opnemen voor de belang van een «apatride» of «Staatloze» vermits deze van ge enkele Staat, «Staatsonderhorige» is.

(30) P. Besch. Senaat 1952-1953, nr. 502 pp. 1 en 2. W Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b) pp. 295-297.

(31) P. Besch. Senaat 1952-1953 nr. 502 p. 1; C. Eutathiad, op. cit. in N. 17, pp. 187-188.

(32) P. Besch. Senaat 1952-1953, nr. 502, p. 1.

(33) P. Handel. Senaat. Zitting van 12-XI-1953, pp. 20 en 1

(34) P. Modinos: «Introduction à l'étude des Droits de l'Homme» Strasbourg nov. 1963 p. 14.

(35) De Europese Commissie dient eerst en vooral, luidens art. 27 der Conventie, de ontvankelijkheid der rekwesten te onderzoeken. Daarna dient ze door enkwesten, gebeurlijk, de werkljkheid der aangevoerde feiten na te gaan en, hierbij h Verdrag toepassend en interpreterend, uit te maken of bewezen feiten van aard zijn om een schending der gewaa borgde rechten en vrijheden uit te maken. Ze moet daart trachten het geschil in der minne te regelen. In geval van ml lukking ener minnelijke oplossing, stelt de Commissie e verslag op, hebbende nagenoeg de waarde van een «ju d'experts» volgens de uitdrukking gebruikt door Waldock, g wezen voorzitter der Europese Commissie. Dit verslag z overgemaakt worden, naar gelang, hetzij enkel aan het Comi van Ministers, hetzij bovendien aan het Europees Hof, met h oog op een gerechtelijke oplossing. Indien, overeenkomstig m art. 46 van het Verdrag, de Verdragsluitende Staten de bevoegd heid van het Hof erkend hebben, en de minnelijke schikking vo de Commissie mislukt is, zal de zaak bij het Europees H kunnen aanhangig gemaakt worden, niet alleen door één de Verdragsluitende Staten, maar eveneens door de Commissi namelijk indien de klacht werd ingediend door een enkeling de Commissie verdedigt alsdan voor het Hof de rechten va deze enkeling die geen toegang heeft bij het Hof, indien we te verstaan de Commissie oordeelt dat dezes rechten geschon den werden. Zie W.J. Ganshof van der Meersch - op. cit. sul (4) (b) pp. 289-293 en pp. 306-315.

(36) Monconduit: «La Convention Européenne des Droits de l'Homme», p. 540. Zie ook K. Vasak, op. cit. § 275. Er weze hie aangestipt dat de debatten, in de Commissie, met gesloete deuren plaatshebben in tegenstelling met deze voor het Hof, di openbaar zijn. Hare bevoegdheid «ratione materiae» is ver schillend naar gelang ze kennis neemt van een interestaats rekwest (art. 24) ofwel van een individueel rekwest (art. 25) Zie «Manuel», op. cit. sub (9), pp. 99-101.

(37) Dit verslag dat dus een gans ander karakter heeft als de beslissing nopens de ontvankelijkheid, dient te bevatten: a) de datum waarop het opgesteld werd; b) de namen van de Voorzitter en van de leden die aan de beraadslagingen deel namen; c) de opgave van de partijen, van hun tegenoverwo digers en van hun raadslieden; d) een uiteenzetting der rechtspleging en der feiten; e) het advies der Commissie nopens he al of niet bestaan ener schending der Conventie; f) de moti vering van dit advies en g) zo nodig, de opgave van het aantal leden die de meerderheid vormden. Gebeurlijk dienen hierin ook vermeld de voorstellen die de Commissie wenst te formuleren. Zie namelijk art. 31 § 3 der Conventie en art. 68 van he huishoudelijk reglement van de Commissie. In de noten die verder verwijzen 1) naar de ingediende rekwesten, 2) naar de beslissingen der Commissie, nopens de ontvankelijkheid en 3) naar de verslagen, zullen deze begrippen onderscheidenlijk aangeduid worden door de volgende verkortingen: voor 1) R.; voor 2) Comm. D. en voor 3) Comm. R.A. De Resoluties van het Comité van Ministers zullen aangeduid worden als volgt R nr. ... Com Min. Res.

(38) Tot op 31-XII-1963, heeft het Comité van Ministers resoluties moeten nemen, overeenkomstig met art. 32 der Conventie a) in de zaak Nielsen t/Denemarken, R. 343; b) in de zaak Ofner, R. 524 en Hopfinger R. 617 enerzijds en c) Pataki, R. 599 en Dunshirn R. 789 anderzijds; d) in de zaak Piltschko, R. 1446 allen tegen Oostenrijk, e) in de zaak reeds vermeld in N. 1 der kleacht der Oostenrijkse Regering tegen Italië R. 788, f) betreffende de twee klachten van Griekenland tegen Groot-Brittannië in verband met de toepassing der Conventie op he eiland Cyprus (R. 176 en R. 299), kwam het tot een vriendel schappelijke regeling voor het Comité van Ministers, Ann. II pp. 175-197, g) anderzijds in 14 rekwesten tegen Oostenrijk van hetzelfde type als deze ingediend door Pataki en Dunshirn weze verwezen naar de resolutie in deze laatste zaak genomen. Zie K. Vasak op. cit. sub (1) §§ 409-424.

(39) M. Heumann «Les Droits garantis dans la Convention Européenne des Droits de l'Homme - Etude des limitations des ces droits» in «Annales de la faculté de Droit et des Sciences politiques et économiques de Strasbourg - Travaux du colloqu organisé en 1960 - Paris - Dailloz p. 146; R. Pinto: «Cour d'organisations Européennes 1960-1961 - Cours de Droit p. 64; K. Vasak: «Le mécanisme et le Fonctionnement de la Convention Européenne des Droits de l'Homme» in «Les Cahiers du Libre Examens», mars 1965, nr. 2, p. 13.

(40) M.M. Mouskhely: «Les Fondements philosophiques e Sociologiques des Droits de l'Homme» in «Annales de la Faculté de Droit et des Sciences politiques et économiques de Strasbourg. La Protection Internationale des Droits de l'Homme dans le Cadre Européen Paris - Dailloz, p. 65; C. Eutathiades, op. cit. pp. 14-17 en 150-151.

(41) Uitdrukking gebruikt door Minister van Buitenlands Zaken Van Zeeland, in de Memorie van toelichting dat he wetsontwerp tot goedkeuring van Verdrag en Protocol voorafgaat Zie P. Besch. - Senaat 1952-1953, nr. 279, p. 2.

(42) Monconduit op. cit. 547; P. Modinos, loco cit. in noot 34, pp. 16-17. P. Eeckman: «Het individu in het rechtshand

havingssysteem van het Europees Verdrag tot bescherming van de Rechten van de Mens» R.W.B. 1961-1962 col. 303. S. Frey: L'individu devant les juridictions internationales in « Revue de Droit international et de Droit comparé ». T. 39 - 1962, pp. 437-439, §§ 1-4 en p. 462; F. Dumon, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, « L'Afflux Européen dans les droits et les institutions des Etats Membres des Communautés Européennes » in « Cahiers de Droit Européen » 1965, nr. 1. Deze twee laatste auteurs verwijzen in dit opzicht naar (1°) het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, ondertekend op 18-IV-1951 en goedgekeurd door de wet van 25-VI-1952; (2°) het Verdrag tot oprichting van de Europese Economische Gemeenschap en (3°) dat tot oprichting van de Europese Gemeenschap voor Atoomenergie, beide ondertekend op 25-III-1957 en goedgekeurd door de wet van 2-XII-1957 (zie namelijk S. Frey, ibidem, pp. 454-460, §§ 27-29-30).

(43) C. Eutathiades, op. cit. pp. 18-19, 150-151, 190-191 en 205-218. Gans dit werk van C. Eutathiades is van belang in verband met de hier behandelde kwestie.

(44) C. Eutathiades, op. cit. pp. 186-210, en P. Eeckman, op. cit. sub (42) col. 297-315 en de talrijke voetnoten w.o. vooral N. 100. In dit artikel heeft Eeckman de nadruk gelegd op het feit dat, indien het individu, wiens klacht door de Commissie onderzocht wordt, aan de eigenlijk niet-gerechtigde fase der rechtspleging, voor de Commissie op onafhankelijke wijze en op voet van gelijkheid, als partij bij het geding, deelneemt, wijl zodra zijn klacht door de Commissie onderzocht is ten gronde, hij principieel geen controle meer heeft op het geding, de twee door het Verdrag in leven geroepen organen — de Commissie en het Hof — er nochtans in geslaagd zijn, binnen de perken van de tekst van het Verdrag, en bij toepassing hunner innerlijke reglementen, de positie van de individuele klager te verstevigen en aldus de bescherming van zijn rechten een maximale effectiviteit te bezorgen. P. Eeckman besluit zijn uiteenzetting als volgt: « Niet alleen zal de individuele klager de zekerheid hebben dat zijn zaak, na mislukking der poging tot minnelijke schikking — en waar voor de Commissie deze keuze bestaat — voor het Hof en niet voor het minder geschikte Comité van Ministers, zal worden gebracht, maar ook dat de debatten voor het Hof, te zijnen opzichte een tegensprekelijk karakter zullen hebben ». En hij verwijst naar het Ie arrest van het Europees Hof, inzake Lawless, op 14 november 1961 geveld, arrest dat verklaart: « que la procédure organisée devant la Cour, est tournée « vers des fins qui concernent le requérant ».

(45) Deze verklaring werd neergelegd op 4 augustus 1964. Van de vijftien Staten die tot heden het Verdrag hebben geratificeerd, zijn er nog vier die het recht tot indienen van individuele rekwesten niet aanvaard hebben, namelijk: 1) Cyprus, 2) Griekenland, 3) Italië en 4) Turkije. Aldus kunnen tegen deze mogendheden slechts interstaatse rekwesten ingediend worden. Voor de beoordeling der statistiek der individuele klachten mag niet uit het oog verloren worden dat het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië slechts sedert januari 1966 het recht op individueel verhaal erkende. Er weze hier nog aangestipt dat van de elf Staten die het recht op individueel verhaal erkenden, enkel Ierland en Zweden het deden zonder beperking van duur. Dergelijke verklaring van erkenning is onherroepbaar. Pinto — ibid. p. 171, en W.J. Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b), pp. 266-267. IJsland erkende dit recht « jusqu'à décision contraire ».

(46) P. Besch. Senaat 1952/1953 nr. 502 pp. 7-9 in fine en 10. De tussenkomst van een Staat ten gunste van een persoon die zijn staatsonderhorige niet is, zal natuurlijk uiteraard slechts uitzonderlijk zijn. Ze is eigenlijk enkel denkbaar wanneer het gaat om de bescherming van personen behorend tot een godsdienstige, ethnische of culturele minoriteit, die verwantschap biedt met de eigen bevolking van deze als klager optredende Staat; zulks was het geval 1° voor Griekenland toen het optrad ten gunste van Cyprus, vóór dezes onafhankelijkheid, en 2° voor Oostenrijk, toen het optrad voor bewoners van de streek van de Hoge-Eltsch in Italië.

(47) De Commissie werd ingericht op 18 mei 1954. Op 5 juli 1955, hadden zes der Verdragsluitende Staten het recht op een individueel verhaal bij de Commissie, overeenkomstig met art. 25 der Conventie, erkend. Vanaf dit ogenblik slechts kon de Commissie fungeren in verband met individuele klachten. Nochtans had deze Commissie, die betreffende interstaatse kon fungeren vanaf 18 mei 1954, reeds sedert 2 april 1955 haar huishoudelijk reglement opgesteld. Zie: Vasak op. cit. §§ 154 en 278, en Bacalu: « Het Verdragsrecht betreffende de Rechten van de Mens » in R.W.B. 1958 col. 1339. Op 31 mei 1966 waren er op het Secretariaat der Commissie 2.802 rekwesten geboekt geweest, waarvan slechts 43 (w.o. 3 interstaatse) ontvankelijk bleken.

(48) De eerste dezer klachten (R. 176) ingediend op 7 mei 1956, gaf aanleiding tot één der meest belangrijke enkwesten waartoe de Commissie, na ze ontvankelijk verklaard te hebben, overging, ten einde de grond der zaak te onderzoeken. De tweede (R. 299) werd ingediend in 1957. Beiden voerden aan schending van art. 3 der Conventie. Zie W.J. Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b), pp. 316-317.

(49) Rede te Brussel uitgesproken in september 1958 ter gelegenheid van de vijfde verjaring der in voege treding van het Verdrag. Zie de desbetreffende « Publication du Conseil de l'Europe » p. 33.

(50) Ludens art. 46 der Conventie kan ieder der door de Conventie gebonden Mogendheid te allen tijde verklaren dat zij de rechtsmacht van het Hof als bindend van rechtswege aanvaardt. Deze verklaringen kunnen aangelegd worden hetzij onvoorwaardelijk, hetzij op voorwaarde van wederkerigheid, hetzij voor onbepaalde tijd, hetzij voor een bepaalde termijn. Ierland is tot heden, zo ik mij niet vergis, de enige Staat die deze verklaring zonder enig voorbehoud aflegde. De verklaringen van 1) België, 2) Denemarken, 3) de Duitse Bondsrepubliek, 4) Luxem-

burg, 5) Nederland, 6) Noorwegen, 7) Oostenrijk, 8) het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië, 9) IJsland en 10) — in juni 1966 — Zweden, werden aangelegd telkens voor een termijn. Hebben dus de bevoegdheid van het Hof niet erkend overeenkomstig met art. 46, 1) Cyprus, 2) Griekenland, 3) Italië, en 4) Turkije. Cfr. verklaring van P.H. Spaak, toenmalig Minister van Buitenlandse Zaken, op de zitting van de Senaat van 18-XI-1965. Compte rendu analytique p. 27.

Het is slechts op 3-IX-1958, dat een achtste Verdragsluitende Staat de bevoegdheid van het Hof erkende. Slechts van dan af kon tot zijne samenstelling overgegaan worden. Op 21-I-1959 ging de Consultatieve Vergadering van de Raad van Europa over voor de eerste maal tot de verkiezing der leden die dit Hof zouden samenstellen. In strijd met wat zich voordoet voor de samenstelling der Commissie, waarin slechts mogen zetelen leden voorgesteld door de 15 Mogendheden die het Verdrag ratificeerden, mogen deel uitmaken van het Hof, leden voorgesteld door de 18 Staten die lid zijn van de Raad van Europa. Op 31-V-1966, had het Hof vier arresten geveld hetzij drie inzake Lawless en één inzake De Becker.

(51) Zie P. Besch. Senaat — 1952/1953, nr. 502 p. 7. Het is wellicht van belang hier het ganse paragraaf van het verslag uitgebracht door Senator H. Rolin te vermelden. Het luidt als volgt: « Na de feiten te hebben vastgesteld en vooraleer verslag uit te brengen, heeft de Commissie tot zeer kiese taak een regeling van de reclamatie na te streven bij minnelijke schikking, hetzij dat de benadeelde geheel of gedeeltelijk voldoening krijgt, hetzij dat hij van de vordering afziet. In beide gevallen wordt, zo die verzoeningspoging met succes wordt bekroond, ten blijke daarvan een rapport opgemaakt met een minimum aantal aanwijzingen (art. 30). Wordt geen oplossing bereikt dan wordt het omstandig rapport dat tot buitenvervolginstelling of verwijzing besluit, overgezonden aan het Comité van Ministers, tenzij het Europees Hof inmiddels is ingesteld, en door de wederzijdse aanneming van zijn verplichte bevoegdheid door de twee Partijen bevoegd is, in welk geval de Commissie, als openbaar ministerie, de zaak bij het Hof aanhangig maakt; ook dit is een belangrijke nieuwheid in het Verdrag (art. 48). Zie eveneens H. Rolin « Le rôle du requérant dans la procédure prévue par la Commission Européenne des Droits de l'Homme » in « Revue hellénique de Droit international » 1956, p. 8; S. Frey, op. cit. sub (42) §§ 21-25 en W.J. Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b), pp. 289-290. In de zaken Lawless, De Becker, en in zake de Belgische rekwesten wat betreft het gebruik der talen, heeft de Commissie rechtstreeks het Hof gevat.

(52) Zie nopens het « self-executing » karakter van een internationaal verdrag, en de daartoe vereiste voorwaarden: 1° R. Hayoit de Termicourt, Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie « Conflict tussen het verdrag en de interne wet », rede uitgesproken ter plechtige zitting van 2-IX-1963 van het Hof van Cassatie p. 3-6; hierin wordt eveneens aangetoond het verschil tussen de eigenlijke wet en een internationaal Verdrag door een wet geratificeerd, zie pp. 11-17; 2° W.J. Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (a), pp. 36-55 en sub (4) (b) pp. 348-352; 3° Janssen-Pevtschin, J. Velu en Vanwelkenhuyzen, op. cit. sub (1) (het eerste hoofdstuk dezer studie betreft namelijk de normatieve regelen der Conventie die meestal self-executing zijn (pp. 204-220) wijl het 2e de institutionele regelen van het Verdrag betreft; 4° Dumon, op. cit. sub (42) pp. 25-29; 5° K. Vasak, op. cit. sub (1) §§ 441-448, alsook « L'application des Droits de l'Homme et des Libertés fondamentales par les juridictions nationales (art. 14 de la Convention Européenne des Droits de l'Homme) in « Collège d'Europe — Semaine de Bruges 1965 — Droit communautaire et droit national » pp. 337-341.

(53) P. Besch. Senaat. Z. 12-XI-1953, p. 20; — J. Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (a), pp. 36 en volgende; en sub (4) (b) pp. 352-357. De tussenkomst naar dewelke Senator H. Rolin op 12-XI-1953 verwees, is deze die zich voerde op de zitting van 25-VIII-1950, van de Consultatieve Vergadering, en vermeld in T. III, p. 927 der voorbereidende werken. C. Eutathiades, op. cit. sub (127) p. 293. Het Hof van Cassatie heeft herhaaldelijk, impliciet de opname van zekere normatieve regelen van de Conventie, in onze wetgeving erkend. Zijn arrest van 15 maart 1965, reeds vermeld sub (5), wijst precies op het feit dat, integendeel, de Universele Verklaring der Rechten van de Mens, uitgaande van de Verenigde Naties, evenmin overigens als de « Inleiding » der Europese Conventie tot bescherming der Rechten van de Mens, — die geen normatieve regel is, — geen deel uitmaken van het Belgisch Recht, dit wijl noch de éne, noch de andere een wet vormen in de zin van art. 17 der wet van 4-VIII-1832 en van art. 9 der wet van 25-II-1925. Hier volgen de elf gepubliceerde arresten van het Hof van Cassatie, die uitspraak deden ingevolge voorzieningen in verbreking gesteund op een beweerde schending van onderscheidenlijk art. 5, 6 en 8 der Conventie, die op impliciete wijze beschouwd werden als opgenomen in onze nationale wetgeving voor de duur der Conventie. 1) Cass. 21-9-1959 Pas. 1960-1-98 (art. 8); 2) Cass. 22-7-1960 Pas. 1960-1-1263 (art. 6 § 3 b); 3) Cass. 24-10-1960 Pas. 1961-1-207 (art. 6 § 3 d); 4) Cass. 29-5-1961 Pas. 1961-1-1037 (art. 6 § 3 b); 5) Cass. 6-6-1962 Pas. 1962-1-1148 (art. 6 § 1, § 2, § 3 c); 6) Cass. 20-7-1962 Pas. 1962-1-1238 (art. 6 § 3 d); 7) Cass. 29-10-1962 Pas. 1963-1-284 (art. 5 § 2); 8) Cass. 25-3-1963 Pas. 1963-1-808 (art. 6 § 3 b); 9) Cass. 16-3-1964 Pas. 1964-1-762 (art. 5 § 3); 10) Cass. 23-3-1964 Pas. 1964-1-797 (art. 5 et art. 6 § 3 a); 11) Cass. 15-3-1965 Pas. 1965-1-734 (art. 6 hoofdzakelijk).

Derhalve wanneer het vonnis der 18e correctionele Kamer der rechtbank van eerste aanleg te Brussel, gewezen op 13 maart 1965 (J.T. 1965 p. 444), verklaart dat overeenkomstig art. 6-3 (d) van het Verdrag, ieder betichte recht heeft de getuigen « à charge » te ondervragen en het oproepen en de ondervraging van getuigen « à décharge » te doen geschieden in dezelfde voorwaarden als het het geval is voor de getuigen « à charge », en dan voortgaat met « het Belgische recht » aan te voeren, aldus dit laatste stellende tegenover het Verdrag, alsof dit geen deel

uitmaakte der Belgische wetgeving, bevat dit vonnis een miskenning van het feit dat de « self executing », normen van het Verdrag, deel uitmaken van het Belgisch recht. In de zaak De Becker (R. 214 - Comm. D. 9-VI-1958 Ann. II p. 234) heeft de Commissie vooropgesteld dat de Verdragsluitende Staten verplicht zijn 1°) er voor te waken dat hunne interne wetgeving overeenstemme met de Conventie; en gebeurlijk 2°) de gepaste maatregelen van aanpassing die als noodzakelijk zouden voorkomen te treffen, daar de Conventie zich opdringt aan alle machten der betrokken Mogendheden, hierin begrepen de wetgevende macht.

(54) P. Besch. K. van Volksvertegenwoordigers 1954-1955 nr. 223 (2) pp. 10-11. Het is niet zonder belang hier eveneens te onderlijnen dat op 26 april 1955, bij de behandeling voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers, van het wetsontwerp tot ratificering van het Verdrag, de h. Lilar, in zijn hoedanigheid van Minister van Justitie verklaarde: « Cette communauté — doelend op de Europese betrokken gemeenschap — a voulu se donner, par la Convention qui vous est soumise, un instrument juridique s'intégrant dans le droit positif de chaque nation et des institutions internationales de Contrôle ». P. Hand. Kamer van Volksvertegenwoordigers — 1954/1955, zitt. 26-IV-1955, p. 11 en Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b) pp. 357-364. Zie wat betreft de rechtspraak der Commissie, de beslissing inzake De Becker vermeld sub (53). In de landen die de superioriteit aannemen op de interne juridische orde, der internationale juridische orde, kan zelfs de grondwet aangetast worden door bepalingen der Conventie: Conseil de l'Europe H (64) 2 zijnde een nota uitgaande van de Directie der Rechten van de Mens. Cfr. J. Velu: « Le régime de l'arrestation et de la détention préventive, à la lumière de l'évolution du D.I. » in R.D.P. mei 1966 § 97.

(55) In Noorwegen voorzag de Grondwet voorheen namelijk dat de toegang van het land ontzegd was aan de leden der Jezuïetenorde: dit verbod werd afgeschaft door een wijziging der Grondwet in 1956. Wat de wijziging in 1961 van art. 123 sexes van ons Strafwetboek betreft, wil ik er enkel aan herinneren dat de journalist R. De Becker, die wegens zijn medewerking aan « Le Soir » zoals dit blad tijdens de bezetting uitgegeven werd, veroordeeld geweest was in 1947, de beroving had ondergaan van de rechten alsdan voorzien in art. 123 sexes; hij werd aldus beroofd o.m. van het recht deel te nemen (a) aan de uitoefening en het beheer, de redactie, de druk en de verspreiding van een dagblad of van iedere andere publicatie; (b) aan het bestuur of aan het beheer van iedere culturele, philanthropische of sportieve manifestatie, of van iedere openbare vermakelijkheid, en (c) aan de uitoefening, aan het beheer en aan gelijk welke werkzaamheid van een onderneming hebbende tot voorwerp het inrichten van vertoningen van toneelkunjige of cinematographische aard, of van radioutzendingen. Op 1 september 1956 diende R. De Becker een rekwest in bij de Europese Commissie. Op 9 juni 1958 verklaarde deze Commissie dit rekwest onvankelijk, in zoverre het de incompatibiliteit aanvoerde van toenmalig art. 123 sexes van het Strafwetboek met art. 10 der Conventie, maar zulks slechts voor de tijdsduur van aanvang nemende op 14 juni 1955, datum sinds dewelke ons land gebonden was door het Verdrag (Zie de besl. der Commissie reeds vermeld sub (53)). Na onderzoek van de grond der zaak en na mislukking der pogingen tot minnelijke oplossing, stelde de Commissie een verslag op waarin ze het advies uitbracht, bij elf stemmen tegen éne, dat paragrafen (e), (f) en (g) van toenmalig art. 123 sexes niet verenigbaar waren met de vrijheid van uitdrukking door de Conventie gewaarborgd en dat de handhaving der bijzondere onbekwaamheden hierin voorzien, ophielden noodwendig te zijn in een democratische samenleving, in de zin van art. 10 § 2 van het Verdrag (zie dit verslag in de uitgave gepubliceerd door het Europees Hof der Rechten van de Mens, getiteld « Affaire De Becker » Série B pp. 11-143). De zaak werd aan het Europees Hof onderworpen, maar nadat De Becker aan de Commissie een brief gericht had volgens dewelke hij voldoening had bekomen wegens de wijziging van art. 123 sexes door de wet van 30 juni 1961 en hij derhalve afzag van zijn klacht, velde op 27 maart 1962, het Hof (nadat de Commissie en de Belgische regering overeenstemmende besluiten hadden genomen) een arrest volgens hetwelk beslist werd, met zes stemmen tegen éne, dat het niet behoorde de zaak verder ambtshalve te onderzoeken (zie dit arrest, in Serie A der publicaties van het Europees Hof). Zie betreffende weerslag van de zaak De Becker op de wijziging van voormalig art. 123 sexes, in de voorbereidende werken der wet van 30-VI-1961; P. Besch. a) Senaat - Buitengewone zitting 1961 - nr. 50 en b) Kamer van Volksvertegenwoordigers - 1961 - nr. 68 nr. 3 namelijk pp. 5-10.

In Oostenrijk wijzigde van zijn kant, het Oostenrijks parlement het Wetboek van Strafvordering, wegens het gevolg gegeven door de Commissie aan verschillende rekwesten ingediend door Oostenrijkers die vervolgd geweest waren en die zekere bepalingen van het Strafwetboek aangeklaagd hadden, namelijk deze volgens dewelke, naar luid van het Wetboek van Strafvordering van 1873, de rechtspleging in beroep en in verberking niet steeds tegensprekelijk zou geweest zijn, wijl ze plaats had in niet openbare zitting, bij afwezigheid van de vervolgte personen en van hun raadsman, maar in aanwezigheid van het openbaar ministerie dat alsdan door het Hof gehoord werd. Zodra de beslissingen der Commissie, volgens dewelke deze bepalingen onverenigbaar zijn met het recht op een billijk proces, bekend waren richtte het Ministerie van Justitie een omzendbrief aan de magistraten van het openbaar ministerie ten einde hen te aanzaken zich te onthouden aanwezig te zijn op de niet openbare zittingen van Hoven van Beroep en van het Opperste Hof. Vervolgens diende hetzelfde Ministerie een wetsontwerp in dat uitdroeide tot de wet van 18 juli 1962, waarbij voortaan de « gelijkheid van wapens » tussen beschuldiging en beschuldigde verzekerd wordt.

Eindelijk stemde het Oostenrijks parlement op 26 maart 1963 een wet die in voege trad op 5 april 1963, en waarbij degenen wier rekwest bij de Commissie onvankelijk verklaard werd,

het recht bekwamen een nieuwe rechtspleging in te leiden in beroep, voor een Kamer van het Beroepshof anders samengesteld. In haar later verslag aan het Comité van Ministers drukte de Commissie de mening uit dat het vroegere Oostenrijkse strafprocesrecht strijdig was met de Conventie, maar stelt ze voor aan de later ingediende klachten op dezelfde grond, geen gevolg te geven, daar de nieuwe wetgeving voldoende schonk aan de aanzoekers; het Comité van Ministers (1) in zijn Res. (63) DH. 2 van 16-IX-1963 wat de zaken Pataki en Dunshirn betreft (2) alsook in zijn Res. van juni 1964 in veertien gelijksoortige zaken, heeft volkomen mening en voorstellen der Commissie bijgetreden.

(56) H. Rolin: « La Force obligatoire des Traités dans la jurisprudence Belge » in J.T. 1953 p. 561 - 2e Kol.

(57) Zie J. Velu « Le bilan politique de la Convention Européenne des Droits de l'Homme » in « Cahiers de Droit Européen » 1965 nr. 2, p. 109-111 en het aldaar in Noot 15 geciteerde uittreksel der rede van de Italiaanse afgevaardigde, de h. Benvenuti op de zitting der Consultatieve Vergadering van 8-IX-1949; zie eveneens het verslag van de h. Teitgen, waarvan een uittreksel aangehaald werd en die geciteerd is sub (14).

Zie bovendien het advies van de afdeling wetgeving van de Raad van State, reeds aangehaald sub (25), en namelijk het uittreksel ervan aangehaald in J. Velu, *ibid.*, p. 111 noot 18.

In deze rede is slechts sprake van de schendingen van rechten door de Conventie gewaarborgd die ten laste gelegd werden van de rechterlijke macht. De wetgevende macht kwam reeds in het gedrang namelijk in de zaak De Becker t/ België en in de zaak Iversen t/ Noorwegen, wijl in de zaak Lawless t/ Ierland, het de uitvoerende macht was aan wie een onrechtmatige internering verweten werd. Het is slechts in de zaken Lawless en De Becker dat het Europees Hof tot hertoe arresten velde.

(58) Algemeen wordt aangenomen dat art. 13 der Conventie niet « Self-executing » is: Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b) p. 354; J. Velu: op. cit. sub (54), § 87; R. Pinto, op. cit. sub (9) p. 147. De Hoge Raad van Nederland sprak zich ook in die zin uit in zijn beslissing van 24 februari 1960, Nederlandse Jurisprudentie, 1960 p. 1121. Contra nochtans: T. Buerghental « The effect of the European convention » p. 82. Wat betreft de uitputting van alle nationale rechtsmiddelen, vereist opdat de Commissie een rekwest zou kunnen onvankelijk verklaren: Ganshof van der Meersch, *ibid.*, pp. 303-306 en Pinto, op. cit. sub (9), p. 148.

(59) R. Pinto: « A propos de la Convention Européenne des Droits de l'Homme - l'Angleterre, la France et l'Europe » in « Le Monde » van 25-XII-1965 - pp. 1 en 3. De vrees die Sir Knox Cunningham uitdrukte voor Engeland, werd tot heden nog niet verwezenlijkt voor de andere landen die de bevoegdheid van het Europees Hof erkenden, vermits, zoals gezegd sub (57), het Hof tot heden geen arresten velde waarbij de rechterlijke macht betrokken was.

(60) Het Verenigd Koninkrijk van Groot-Brittannië heeft, op 14-I-1966, in handen van de Secretaris-generaal van de Raad van Europa, twee verklaringen nedergelegd, het éne overeenkomstig met art. 25, het andere overeenkomstig met art. 46 van de Conventie. Beide verklaringen zijn geldig voor een initiale tijdsduur van drie jaar.

Zie voor wat betreft de desbetreffende verklaring door Eerste Minister Harold Wilson, voor het Lagerhuis afgelegd, en de afbreuk die de thans aangenomen houding betekent, met de vorige politiek: Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b), pp. 332-333.

(61) K. Vasak, die lid is van het Secretariaat Generaal van de Raad van Europa, heeft onderlijnd in de discussies die plaats hadden gedurende het reeds aangehaald 2° colloquium te Wenen, dat in alle betrokken landen, de rechtspraak betreffende de artt. 5, 6 en 13 nagenoeg even rijk is als deze betreffende al de andere artikels der Conventie. Zie desaan gaande eveneens Vanwelkenhuyzen, J.T. 1966, p. 21 van het reeds aangehaald relaas sub (2).

(62) Fr. Monconduit: op. cit. sub (36), pp. 133 en 134. Paragraaf 1 van art. 7 der Conventie vermeldt het grondbeginsel van ons Strafrecht, volgens hetwelk niemand kan veroordeeld worden wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal recht uitmaakte ten tijde dat dit handelen of dit verzuim geschiedde, evenmin als een zwaardere straf mag opgelegd worden dan deze van toepassing ten tijde van het begaan van het strafbaar feit. Hieruit volgt niet alleen dat geen straf zonder wet kan bestaan, maar tevens dat de teksten van het Strafrecht op beperkte wijze dienen toegepast. Zie in die zin: R. 217 Comm. D. 20-VII-1957 Ann. I. p. 239.

Nochtans bevat § 2 van art. 7 een beperking, volgens dewelke dit art. 7 de veroordeling niet belet van iemand die schuldig is aan een strafbaar feit dat, op het ogenblik waarop hij het pleegde, een misdrijf was ten overstaan van de algemene rechtsbeginselen die door de beschaafde volken erkend worden. Zie L. Depelchin, advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, « Overwegingen bij art. 2 van het Strafwetboek ». Rede uitgesproken op de plechtige zitting van 1-IX-1965 van het Hof van Cassatie, pp. 44-48.

(62 bis) W.J. Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b) pp. 271.

(63) Gordon Lee Weil « The European Convention on Human Rights » pp. 52-53. Tot in de laatste maanden werden de voorbereidende werken der Conventie, (— die van diplomatieke aard zijn —) nog niet uitgegeven, alhoewel de Directie der Rechten van de Mens, bij de Raad van Europa er een editie schijnt van voorbereid te hebben. Het behoort aan het Comité van Ministers de gehele of gedeeltelijke publicatie dezer voorbereidende werken toe te laten.

K. Vasak — op. cit. sub N. (1), p. 12 § 21, doet opmerken dat, voor het internationaal Gerecht, niet steeds aanvaard wordt dat beroep gedaan worde op voorbereidende werken ter interpretatie van een multilateraal Verdrag; hij voegt er aan toe dat de rechtsleer dit punt niet op unanieme wijze oplost.

(64) Zulks baart geen verwondering, daar de opdracht gegeven

aan het Comité van juridische deskundigen voorzag dat, bij het opstellen der Conventie diende rekening gehouden met de vooruitgang geboekt door de bevoegde organen der Verenigde Naties. Hiermede werd namelijk bedoeld de Commissie der Rechten van de Mens die fungeert in de schoot der Verenigde Naties, en die gelast werd sedert 1946 met de voorbereiding van één of meerdere ontwerpen van Pact der Rechten van de Mens, die zouden moeten beogen aan de algemene principes vermeld in de Universele verklaring, een internationale controlé te verzekeren. W.J. Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (b) pp. 255-256. H. Verdoodt: Signification de la Déclaration universelle des Droits de l'Homme reeds vermeld sub (5) - pp. 165-166.

(65) R. 1329 Comm. D. 7-V-1962 - Rec. n° 9 pp. 28-33 - Ann. V, pp. 201-210. In deze zaak had een Deense rechtbank, na de echtscheiding toegestaan te hebben aan de vrouw, nochtans de hoede der kinderen aan de man gelaten, en aan de vrouw een bezoekrecht toegekend; ze had de bestuurlijke overheden, daartoe bevoegd volgens de Deense wet, de taak overgelaten de modaliteiten te regelen betreffende deze hoede. Aldus kwam de Minister van Justitie, binnen de grenzen zijner wettelijke bevoegdheid, ertoe het bezoekrecht der vrouw op te schorten, zonder deze nochtans gehoord te hebben. De vrouw maakte de zaak aanhangig bij de Commissie die aannam dat de aangeklaagde beslissing van de Minister van Justitie niet onder toepassing valt van de bevoegdheid der Commissie. Desaangaande brengt Th. Buergenthal kritiek uit in het verslag dat hij uitbracht tijdens het reeds vermeld colloquium te Wenen gehouden in oktober 1965, en getiteld « Confrontation de la Jurisprudence des Tribunaux Nationaux avec la jurisprudence de la Commission de la Convention Européenne des Droits de l'Homme et du Comité des Ministres, Droits judiciaires - artt. 5, 6, et 13 » in « colloque international sur la Convention Européenne des Droits de l'Homme H/ coll. (65) - 15 » pp. 25-26.

Hij doet namelijk opmerken dat dergelijke beslissing aangeeft dat het dus zou volstaan dat een nationale wetgeving de toepassing van bepaalde civiele rechten zou toevertrouwen aan een bestuurlijk orgaan, opdat de schending dezer rechten zou ontsnappen aan het toezicht der Commissie. Zie eveneens Schwell « On the operation on Human Rights » - in International organisation T. 18 pp. 558-575 en J. Velu: « Le Problème de l'application aux juridictions administratives des règles de la Convention Européenne des Droits de l'Homme relatives à la publicité des audiences et des jugements » in « Revue de Droit international et de Droit comparé » 1961, § 3 en § 4, pp. 129-171. In zijn werk geciteerd sub (4) (b) p. 271, neemt W.J. Ganshof van der Meersch aan dat de waarborgen voorzien in art. 6, die alle betrekking hebben op de rechten van de verdediging, dienen als algemeen beschouwd en derhalve als toepasselijk zijnde tevens op de rechterlijke en op de bestuurlijke *juridictions*. Zie ook p. 272.

(66) R. 808, Comm. D. 8-III-1962 - Rec. nr. 8 p. 80/ Ann. V p. 109; R. 1013, Comm. D. 10-III-1962, Rec. nr. 8 p. 106, Ann. V p. 167. R. 1931, Comm. D. 2-X-1964, Rec. nr. 15, p. 13-14; R. 2145, Comm. D., 1-X-1965, Rec. nr. 18, pp. 16-17.

Het ging in R. 808 om een zaak van eerroof ingeleid door de klager door een « Privat Klage » voor een strafrechtbank, zaak die volgens de Oostenrijkse wet steeds van strafrechtelijke aard is, zelfs wanneer slechts moet uitspraak gedaan worden nopens de burgerlijke belangen der benadeelde partij. De Commissie was van mening dat niettegenstaande de Oostenrijkse wet dergelijke zaak als penaal kwalificeert, het in zulk geval gaat om een betwisting die een burgerlijk recht betreft.

(67) R. Pinto: op. cit. sub (6), p. 127; K. Vasak: op. cit. sub (1), § 75; R. 423, Comm. D. 7-VI-1959, Rec. n° 1; R. 1931, Comm. D. 2-X-1963, Rec. n° 15, p. 13.

(68) R. 734, Comm. D. 29-V-1961, Rec. nr. 6 p. 29.

(69) R. 448, Comm. D. 2-VI-1960, Rec. nr. 3 - Ann. III, p. 255.

(70) R. 606, Comm. D. 19-IX-1961, in Rec. nr 7 - p. 111 - Ann. IV, p. 340.

(71) R. 1127, Comm. D. 19-IX-1961, Rec. nr. 8, p. 9.

(72) R. 913, Comm. D. 19-XII-1961, Rec. nr. 8, p. 43; R. 914, R. 1098, Comm. D. 19-XII-1961, Rec. nr. 8, p. 50; R. 1237, Comm. D. 16-XII-1961, Rec. nr. 7, p. 114, en Ann. IV, p. 373; Comm. D. 5-III-1962, Rec. nr. 8, p. 75; Ann. V, p. 97; R. 864, Comm. D. 10-III-1962, Rec. nr. 9, p. 17.

Op dit punt schijnt er nochtans geen unanimité te bestaan in de schoot der Commissie. Zie Vasak op. cit. sub (1) § 79.

(73) R. 1140, Comm. D. 19-XII-1961, Rec. nr. 8, p. 57.

(74) R. 436, Comm. D. 7-VII-1959, Ann. II, p. 336; R. 441, Comm. D. 7-VII-1959, Ann. II, p. 391; R. 673, Comm. D. 28-VII-1961, Rec. nr. 7, p. 98; en R. 742, Comm. D. 28-VII-1961, Rec. nr. 7, p. 104; Betreffende de beslissingen in de zaken 436 en 441, zie ook K. Vasak, op. cit. § 76.

(75) Paragraaf 2 van art. 27 der Conventie verplicht de Commissie niet ontvankelijk te verklaren de individuele verzoeken, schriftelijk, die, naar haar oordeel, kennelijk ongegrond zijn, « manifestly ill founded » in de Engelse tekst en « manifestement mal fondée » in de Franse tekst. Volgens de Commissie blijkt uit de voorbereidende werken der Conventie dat deze bijzondere terminologie en deze ongewone uitbreiding van het begrip van ontvankelijkheid voortvloeit uit de bekommernis der Verdragssluitende Partijen, een afdoende afdamming op te stellen tegen klachten die niet waard zijn de aandacht der Commissie te weerhouden; maar terzelfdertijd oordeelde de Commissie dat zij hierdoor het recht niet bezit, vanaf de fase der beoordeling der ontvankelijkheid der rekwesten, deze te verwerpen waarvan de ongegrondheid niet evident is.

Zie Pinto, op. cit. sub (6) p. 178, R. 214, Comm. D. 9-VI-1958, Ann. II, p. 215 en R. 1446, Comm. D. 19-VI-1936, Rec. nr. 10, pp. 76-81;

Zij verklaart een verzoekschrift slechts onontvankelijk, als kennelijk ongegrond, wanneer een eerste onderzoek van het dossier niet toelaat, zelfs ambtshalve, de schijn van een schending van één der rechten en vrijheden door de Conventie gewaarborgd, ten nadele van de aanzoeker, naar voren te brengen.

Verschiedende beslissingen van de Commissie hebben zulks onderlijnd, namelijk deze reeds geciteerd en deze betreffende: (1) R. 225 (Ann. I. p. 145); (2) R.33, (Ann. I. p. 154); (3) R.155 (Ann. I. p. 163); (4) R. 150 (Ann. I. p. 181); (5) R. 332 (Lawless, Ann. II. p. 309); (6) R. 343 (in zake Nielsen, Ann. II. p. 413); (7) R. 524 (in zake Ofner - Ann. III. p. 323); (8) R. 596 (in zake Pataki - Ann. III. p. 357); (9) R. 617 (inzake Hopfinger - Ann. III. p. 371); (10) R. 834 (Ann. VI. p. 141), en (11) R. 2.208 Comm. D. 14 II - 1966, Rec. nr. 18, p. 68.

Aldus werd de Commissie ertoe gebracht om te kunnen beslissen nopens de ontvankelijkheid van een individueel rekwest, rechterlijke vraagstukken te onderzoeken die nauw verband houden met de grond der zaak zelf. Zij moet uitmaken namelijk in hare gemotiveerde beslissing nopens de ontvankelijkheid, of « prima facie » een rekwest elementen bevat van aard te doen aanvaarden dat de Conventie geschonden werd in één of meerdere harer bepalingen. Zie Ganshof van der Meersch, op. cit. sub (4) (a) p. 306, het Manuel geciteerd sub (9) p. 125 en K. Vasak, op. cit. sub (1), nr. 254.

Wanneer, na het rekwest ontvankelijk te hebben verklaard, de Commissie achteraf haar verslag opstelt en haar advies uitbrengt, is het natuurlijk na een verder strekkend onderzoek betreffende de grond der klacht, dat zij zal besluiten of deze klacht al dan niet een schending betreft van één of meerdere der door de Conventie gewaarborgde rechten en vrijheden.

(76) Het is van uit deze perspectief dat de Commissie namelijk heeft dienen te beslissen in de zaken: a) Nielsen/R. 343, Comm. D. 2-IX-1959 - Ann. II pp. 413-473, b) Ofner/R. 524, Comm. D. 19-XI-1960 - Rec. nr. 5; c) Hopfinger/R. 617, Comm. D. 19-XII-1960, Rec. nr. 5; d) Pataki/R. 596, Comm. D. 19-XII-1960, Rec. nr. 5; e) Dunshirn/R. 789, Comm. D. 15-III-1960, Rec. nr. 5. Zie betreffende de moeilijkheid om het begrip van het billijk proces te omlijnen: 1) Janssen-Peytsch, J. Velu, Vanwelkenhuyzen - op. cit. sub (1) pp. 208-209; 2) Manuel, op. cit. sub (9), p. 30; 3) Monconduit, op. cit. sub (36), p. 410; 4) R. Pinto, op. cit. sub (6); 5) K. Vasak, op. cit. sub (1), § 67, en 6) Th. Buergenthal, op. cit. sub (65), pp. 15-16.

(77) K. Vasak, op. cit. sub (1) § 59.

(78) M. Heumann: « Les Droits garantis dans la Convention Européenne des Droits de l'Homme - Etude des limitations de ces droits », loco cit. sub (13), p. 148.

In haar verslag in de zaak Nielsen R. 343, reeds geciteerd sub (75), stelt de Commissie namelijk eerst en vooral vast dat art. 6 geen definitie geeft van het begrip van het billijk proces in strafzaken, om er onmiddellijk aan toe te voegen dat de §§ 2 en 3 van ditzelfde artikel enkel toelaten dit begrip te benaderen, maar, niet toelaten gans de inhoud ervan te omsluiten, en zulks des te min dat deze paragrafen niet op limitatieve wijze de gewaarborgde rechten opgeven. Zie Monconduit, loco cit. sub (36) p. 411.

(79) Th. Buergenthal - Verslag geciteerd sub (65), p. 3 en p. 19.

(80) R. 343 - zaak Nielsen tegen Denemarken, Comm. RA - 15-III-1961 § 52, Ann. IV, pp. 548-549, en K. Vasak, op. cit. sub (1) § 58 en de voetnoten.

(81) Zie, wat betreft de samengevoegde zaken Ofner, R. 524, en Hopfinger, R. 617, Comm. RA. - 23-XI-1962 § 46, Ann. VI - pp. 680-707 en « Raad van Europa », Doc. A. 78.827, p. 78, in de Franse tekst. (Het origineel verslag was opgesteld in de Engelse taal).

(82) R. 1169, Comm. D. 24-IX-1963, Rec. nr. 13, p. 39, Ann. VI, p. 521, maar zie vooral R. 343 - Zaak Nielsen - Comm. RA 15-III-1961 § 52, Doc. A. 67185 p. 81, reeds geciteerd - Ann. IV, pp. 548-550. Dit verslag, opgesteld door de Commissie in de Engelse taal luidt op dit punt als volgt: « In a case where no violation of paragraph 3 is found to have taken place, the question whether the trial conforms to the standard laid down by paragraph 1 must be decided on the basis of a consideration of the trial as a whole, and not on the basis of an isolated consideration of one particular of the trial or one particular incident ». De twee talen die officieel in gebruik zijn voor al wat de Conventie betreft, zijn de Franse en de Engelse.

Derhalve: 1) zijn de teksten te Rome op 4-XI-1950 onderkend, opgesteld de éne in het Frans, de andere in het Engels; 2) gebruikt de Commissie bij het opstellen van hare beslissingen en van hare verslagen, en het Hof, bij het opstellen van zijn arresten, één dezer twee talen, en 3) worden deze beslissingen, verslagen en arresten in het Annuaire in deze beide talen weergegeven, de oorspronkelijk gebezigde taal en de andere.

(83) R. 788 (waarbij Oostenrijk tegen Italië een klacht neerlegde en hierdoor de 3e interstaatse klacht indende) Comm. RA. - 30-III-1963, Raad van Europa Doc. A. 84.548, pp. 224/25, - Ann. VI pp. 742-795; R. 1013, Comm. D. 10-III-1962 - Rec. nr. 8 p. 106 - Ann. V, pp. 159-167.

(84) R. 434, Comm. D. 30-VI-1959, Rec. nr. 1, Ann. II, pp. 354-355, en R. 1092, Comm. D. 8-V-1962, Rec. nr. 9, p. 37 - Ann. V, p. 211.

(85) R. 524 (Ofner) Comm. D. 19-XII-1960, Rec. nr. 5 en Ann. III, p. 333; R. 617 (Hopfinger) Comm. D. 19-XII-1960, Rec. nr. 5 en Ann. III, p. 371, alsook het enige verslag in deze 2 zaken door de Commissie opgesteld op 23-XI-1962 - Cons. de l'Europe Doc. A. 78.827, p. 78, § 46 en besluitend tot de ongegrondheid der klachten; R. 596 (Pataki) Comm. D. 19-XII-1960, Rec. nr. 5 en Ann. III, p. 357; R. 789 (Dunshirn) Comm. D. 15-III-1960, Rec. nr. 5, alsook het enige verslag in deze 2 zaken door de Commissie opgesteld, en besluitend tot de gegrondheid der klachten, in Conseil de l'Europe Doc. A. 78.768, pp. 49-50; R. 599, Comm. D. 14-XII-1961, Rec. nr. 8, pp. 12-19; R. 834, Comm. RA. 17-XII-1943, in « Conseil de l'Europe » Doc. 1.2417, p. 66.

In de hierboven aangegeven zaken Pataki en Dunshirn heeft de Commissie geweigerd de stelling te aanvaarden volgens dewelke het principe der gelijkheid van wapens zijn grondslag zou hebben in art. 6 § 3 (b) en (c); ze heeft besloten dat zij overigens desaangaande niet diende te beslissen, vermits zij

oordeelde dat het geen twijfel lijdt dat in alle geval de beschikking die de meest verstrekende toedracht bezit, t.t.z. art. 6 § 1, dit begrip der gelijkheid van wapens omvat. In deze zaken besloot de Commissie dat de Procureur-generaal die beroep ingesteld had tegen een correctieel vonnis, door zijn aanwezigheid bij het Hof, een eenzijdige invloed had kunnen uitoefenen in de zin ener verzwarende der straf, wijl wegens de afwezigheid der betichten, die geen toegang hadden tot het Hof, deze invloed eenzijdig was geweest en derhalve het principe der gelijkheid van wapens verkracht geweest was. Zie ook: R. 1035, Comm. D. 17-I-1963, Rec. nr. 10, pp. 12-19, Ann. VI pp. 181-194; R. 1446, Comm. D. 19-VI-1963, Rec. nr. 10, pp. 76-82, Ann. VI, p. 253; R. 1418, Comm. D. 21-VI-1963, Rec. nr. 12, pp. 1-17 - Ann. VI, p. 223; R. 1169, Comm. D. 24-IX-1963, Rec. 13, pp. 1-41, Ann. VI, p. 521; R. 1599, Comm. D. 16-I-1963, Rec. nr. 10, p. 8, Ann. VI, p. 355; R. 1936, Comm. D. 6-VII-1964, Rec. nr. 14, pp. 52-53; R. 2178, Comm. D. 16-XII-1964, Rec. nr. 15, pp. 50-49.

(86) R. 434, Comm. D. 30-VI-1959, reeds geciteerd sub 84.

(87) K. Vasak op. cit. sub (1) § 67.

(88) R. 1599, Comm. D. 16-I-1963, Rec. nr. 10, pp. 5-8, Ann. VI, p. 349; R. 1802, Comm. D. 26-III-1963, Rec. nr. 10, pp. 26, 37 en 38, Ann. VI, p. 463; R. 1936, Comm. D. 6-VII-1964, Rec. nr. 14, pp. 38-51 en 53; R. 2178, Comm. D. 16-XII-1964, Rec. nr. 15, pp. 40-48-49.

In de twee eerste beslissingen heeft de Commissie kwestige vraag op impliciete wijze beantwoord, maar in de twee laatste deed ze het op uitdrukkelijke wijze, aannemende dat de wettigheid ener hechtenis een betwisting insluit nopens rechten en verplichtingen van burgerlijke aard. In de laatste zaak leest men als laatste overweging der Commissie: « qu'au stade actuel de la procédure le manque d'une égalité des armes » entre le ministère public et la défense pendant la procédure devant le tribunal correctionnel régional aurait pu aboutir à un refus du droit à un procès équitable au sens de l'article 6 § 1 de la Convention; que la Commission se réfère sur ce point à la décision du 6-VII-1964 par laquelle elle a déclaré recevable un grief analogue de la requête nr 1936/68 (Neumeister c/ Autriche).

In deze zaken bleek het meestal te gaan om beslissingen van rechtsmachten van wijzen op wier zitting enkel het openbaar ministerie aanwezig was bij de beoordeling der wettigheid der hechtenis.

(88 bis) Dit vraagstuk wordt van naderbij onderzocht in de reeds sub (54) en (58) geciteerde studie van J. Velu: « Le régime de l'arrestation et de la détention préventive, à la lumière de l'évolution du droit international - D.D.P. mei 1966, §§ 88-89.

In zijn arrest van 25-III-1963 (Pas. 1963-I-808, R.D.P. 1962-1963 p. 845) besliste op uitdrukkelijke wijze het Hof van Cassatie, dat weliswaar gevat geweest was van een voorziening gesteund niet op § 1 van art. 6, maar op § 3 (b) van art. 6 der Conventie, dat deze laatste beschikking de rechten der verdediging betreft voor de rechtsmacht van wijzen, en niet de aanhouding noch de voorhechtenis. Er wordt hierbij verwezen naar J. Vanhalewijn (loco cit. sub (1) pp. 522 en volg.) die uitgaat van de beschouwing dat art. 6 der Conventie de openbare zittingen betreft, hetgeen zich aansluit bij de zienswijze aangenomen door het Hof van Cassatie. In tegenstelling met de voorschriften van art. 5 der Conventie, schijnen deze van art. 6 allen een procedure te beogen die zich ontwikkelt ter gelegenheid van een principieel openbaar debat ten gronde, J. Vanhalewijn ibid. pp. 535-537.

(89) R. 788/60, Comm. R.A. 30-III-1963 in Conseil de l'Europe Doc. A. 84.548 pp. 224 en volgende, - Ann. VI, pp. 742-795. Deze zaak werd reeds geciteerd sub (10) en sub (83).

(90) R. 1476, Comm. D. 23-VII-1963, Rec. nr. 11, pp. 31 en volgende; zie vooral pp. 42 tot 44.

(91) R. 323 tegen Denemarken, Comm. D. 19-XII-1957; Ann. I, pp. 241 en volgende maar vooral 243 en volgende: aan het openbaar ministerie werd verweten in 1945, tijdens het onderzoek der zaak, aan de pers verklaard te hebben dat het bewezen was dat in 1944 aanzouker Quisling had aangezet het vormen van een regering in Denemarken van Hitler te bekomen; aanzouker beweerde dat gans de perscampagne die tegen hem gevoerd geweest was, uitging van het openbaar ministerie. Voor de Deense instanties van beroep was gebleken dat deze inbreuken op de regels der rechtsvordering in strafzaken inderdaad hadden plaats gehad, maar dat de beslissingen der jurisdicties hierdoor niet beïnvloed waren geweest en zulks wegens de lange termijnen die verstrekten waren tussen de aangiften bij de pers en de uitgesproken veroordelingen. De onpartijdigheid der beroepsinstantie werd ook door aanzouker in het gedrang gebracht. Hij voerde bovendien aan dat indien zijn proces twaalf jaar geduurd had, en hij zelf gedurende vier jaren was aangehouden gebleven, zulks te wijten was aan de miskenning door het Deense gerecht der grondbeginselen van het Recht.

(92) R. 343, Comm. R.A. 15-III-1961, Ann. IV, pp. 557 en volg. (Cfr. Noot 82).

(93) R. 788, Comm. R.A. vermeld sub (10) en sub (83) p. 209 - Ann. VI, pp. 742-795.

(94) R. 1083, Comm. D. 9-III-1962, niet gepubliceerd, maar opgegeven in het « Manuel » vermeld sub (9).

(95) R. 1092, Comm. D. 8-V-1962, Rec. nr. 9, pp. 37-39, Ann. V, p. 211; R. 2038, Comm. D. 6-III-1964, Rec. nr. 13, pp. 111-115.

(96) R. 1013, Comm. D. 10-III-1962, Rec. nr. 8, p. 106, Ann. V, pp. 159-167.

(97) R. 277, Comm. D. 20-XII-1957, Ann. I, p. 219.

(98) R. 704, Comm. D. 4-VIII-1960, Rec. nr. 3; R. 1098, Comm. D. 19-XII-1961, Rec. nr. 8, p. 50; R. 1237, Comm. D. 5-III-1962, Rec. nr. 9, p. 75 - Ann. V, p. 97, en R. 864, Comm. D. 10-III-1962, Rec. nr. 9, p. 17.

(99) R. 808, Comm. D. 8-III-1962, Rec. nr. 8, p. 80, Ann. V, p. 109, reeds geciteerd in sub (66).

(100) R. 727, Comm. D. 5-VIII-1960, Rec. nr. 4, Ann. III, p. 303.

(101) R. 911, Comm. D. 10-IV-1961, Rec. nr. 7, pp. 7-22; Ann. IV, p. 198.

(102) Zie vooral R. 434, reeds vermeld sub (84), en bovendien R. 172, Comm. D. 20-XII-1957 - Ann. II, p. 211; R. 312, Comm. D. 9-I-1959 - Ann. II, p. 352; R. 438, Comm. D. 25-VII-1961 - Rec. nr. 6, pp. 55-62, vooral p. 61; R. 1169, Comm. D. 24-IX-1963, Rec. nr. 13, pp. 1-41 - Ann. VI, pp. 521-591; (in dit laatste geval had de klager nochtans afgezien persoonlijk te verschijnen voor het « Amtsgericht » te Berlijn, zulks door een brief aan zijn advocaat gericht; hij had derhalve aanvaard dat de verdere rechtspleging schriftelijk zou plaatsgrijpen); R. 2143, Comm. D. 30-VI-1964, Rec. nr. 14, p. 15-23; zie ook K. Vasak, op. cit. sub (1) § 183, en W.J. Ganshof van der Meersch op. cit. sub (4) (b), p. 274 waar we lezen, met verzing naar R. 434 Comm. D. 15-VI-1959: « La Commission admet que les droits non spécifiquement protégés par la Convention peuvent néanmoins bénéficier indirectement, c.à.d. par le biais des droits protégés, de la garantie collective instituée par la Convention ». — De auteur citeert, als voorbeeld, inzake uitleveringen, volgend passage der beslissing nopens R. 2143: « Si... la matière de l'extradition et du droit d'asile ne compte point par elle-même, au nombre de celles que régit la Convention, les Etats contractants n'en ont pas moins accepté de restreindre le libre exercice des pouvoirs que leur confère le Droit International Général, y compris celui de contrôler l'entrée et la sortie des étrangers, dans la mesure et la limite des obligations qu'ils ont assumées en vertu de la Convention ». En de h. Ganshof van der Meersch schrijft in dit verband: « C'est par le biais de l'interdiction du traitement inhumain, prévue à l'article 3 de la Convention, que le droit pour un étranger, d'entrer ou de séjourner sur le territoire d'un Etat dont il n'est pas ressortissant, peut dans des circonstances particulières, être protégé ». Zie in dit opzicht: R. 984, Comm. D. 29-V-1961, Rec. nr. 6, p. 40; R. 1465, Comm. D. 6-X-1962, Ann. V, pp. 257-262; R. 1802, Comm. D. 26-III-1963, Rec. nr. 10, p. 26-39, Ann. VI, pp. 463-485, en R. 1983, Comm. D. 13-XII-1965, Rec. nr. 18, pp. 19-39 en vooral p. 36.

(103) Betreffende de toepassing door de Commissie, van het principe van uitputting der Nationale verhalen: K. Vasak, op. cit. sub (1), §§ 216-247; Conseil de l'Europe: H (64) 1 - A. 85.987. H. Wiebringhaus: La règle de l'épuisement préalable des voies de recours internes dans la jurisprudence de la Commission Européenne des Droits de l'Homme in Annuaire Français de D.I., T. V-1959, pp. 685-704; Mc Nult en A. B. Ch. Eissen M.A.: « La Commission Européenne des Droits de l'Homme - Procédure et Jurisprudence » in Revue de la Commission internationale de Juristes T.I. nr. 2 - 1958, pp. 217-220; Weil G.L.: « The European Convention of Human rights - Development and Prospects - Ed. Sijthoff-Leiden 1963 pp. 104 en v. Verschillende beslissingen der Commissie verwijzen in dit verband naar deze regel, als deel uitmakend van het Internationaal Recht; zie namelijk: R. 788, Rec. nr. 7, pp. 46-49-54-60-62-66, Ann. IV, pp. 149-153-155-165-169; R. 343, Ann. II, p. 413; R. 1727, Rec. 12, p. 46, Ann. VI, p. 371.

De Commissie heeft herhaaldelijk en bestendig aangenomen dat indien art. 26 der Conventie de uitputting der interne verhaalmogelijkheden vereist, deze noodzakelijke uitputting niet verwezenlijkt is door het enkele feit dat aanzouker zijn geval onderwerp aan de verschillende interne jurisdicties die ervan konden gevat worden, maar dat bovendien vereist is, dat, minstens vóór de hoogste jurisdictie, aanzouker zijn voornaamste grieven tegen de lagere jurisdicties, op grond van de Conventie, en zoals hij deze aanvoert voor de Commissie, zou ingeroepen en geformuleerd hebben; R. 1103, Comm. D. 12-III-1962, Rec. nr. 8, p. 124, Ann. V, p. 187, waarin verwezen wordt naar: R. 263, Ann. I, p. 147; R. 309, R. 327, R. 342, R. 776 en R. 788.

(104) 1) Vanwelkenhuyzen: « Les droits de la Défense et l'Evolution du Droit pénal » in R.D.P. 1959-1960, pp. 836-837; 2) J. Vanhalewijn - op. cit. sub (1) p. 529; 3) R. Charles en P. De Cant: « Les procédés nouveaux d'investigation scientifique et la protection des Droits de l'Homme » in « Revue de Droit, International et le Droit comparé » p. 437; 4) J. De Peuter: « De Belgische rechtspraak en de rechten van de verdediging in Strafkazaken » in R.W.B. 1960, col. 665-688; (zie vooral col. 683 en 686).

(105) I. R. Hayoit de Termicourt: « Un aspect du droit de la défense »: rede uitgesproken op 15-IX-1956, op de plechtige zitting van het Hof van Cassatie - Bulletin des arrêts de la Cour de Cassation 1956-1957, waarin we lezen: p. 8 « Le caractère contradictoire des débats est, devant les juridictions répressives de jugement, l'une des garanties, et même l'une des conditions d'une défense entière »;

II. W.J. Ganshof van der Meersch: « Le droit de la défense, principe général de droit, — Réflexions sur des arrêts récents in « Mélanges en l'honneur de Jean Dabin » pp. 594 en volg. — zie vooral p. 59 waar namelijk vermeld wordt: « Le critère décisif de la juridiction est le caractère contradictoire de la procédure. Le droit de la défense implique que même en l'absence de texte, l'instruction et la décision réservent aux intéressés la possibilité d'une contradiction, et donc le droit pour l'intéressé d'être mis en mesure de connaître les griefs qui lui sont imputés, celui d'être mis à même de présenter utilement sa défense sur les faits reprochés et celui de disposer à cet égard d'un délai suffisant ». Zie de aldaar geciteerde en meest recente arresten van het Hof van Cassatie. Cass. 13-III-1950, Pas. 497; 21-XII-1953, Pas. 1954-I-345; 11-II-1954, Pas. 517; 27-IX-1954, Pas. 1955-I-45; 23-XI-1953, Pas. 1959-I-83; 9-X-1959, Pas. 1960-I-170; 28-IX-1959, Pas. 1960-I-117; 8-II-1960, Pas. 639; 2-V-1961, Pas. 926 en een 2e arrest van dezelfde datum, p. 928.

III. Wat de strafrechtelijke zaken in het bijzonder betreft, zie bovendien: Cass. 3-I-1949, Pas. 1949-I-p. 6, en Cass. 4-VII-1955, Pas. 1955-I-1203.

Indien blijkt uit deze arresten dat de schending der rechten van de verdediging een nietigheid medebrengt die ambtshalve dient opgeworpen, blijkt zulks eveneens uit: Cass. 13-XI-1944, Pas. 1945-I-31; Cass. 8-IX-1949, Pas. 1949-I-579, en Cass. 9-VI-1952, Pas. 1952-I-647.

(106) Art. 190, al. 1 van het Wetboek van Strafvordering is

een toepassing van art. 96 van de Grondwet. Betreffende de wijzigingen van optiek in verband met het grondwettelijk principe van de openbaarheid der debatten, zie: A. Vanwelkenhuyzen, loco cit. sub (104), pp. 843-847, waar verwezen wordt o.m. naar: J. Vanderveeren: « Le procès de Pierre Jaccoud », J.T. 1960, p. 122; P. Cornil: « Publicité et discrétion, exigences contradictoires de la justice pénale », J.T. 1952 - p. 261, — en « Observation des délinquants » R.D.P. 1955-1956, p. 783, en L. De Bray, G. Fischer en S.C. Versele, « Justice et publicité » - R.D.P. 1959-1960, p. 489. Art. 7 en 9 der wet van 9-IV-1930 betreffende het sociaal verweer hebben het principe vastgelegd dat de rechtsmachten van onderzoek de internering van een beklaagde bevelen door een uitspraak in de raadkamer, tenzij de beklaagde vragen zou dat de internering bij uitspraak in openbare zitting zou geschieden. De bekommernis om het geestelijk evenwicht van een beklaagde te beschermen kan doen terug-schrikken voor een te grote publiciteit.

Wat de toedracht betreft van art. 6 § 1 der Conventie, daar waar deze het recht verzekert op de openbare behandeling der zaak, heeft een vonnis der 21e correctionele kamer van de rechtbank van eerste aanleg te Brussel, gewezen op 17-III-1966, beslist dat art. 6 § 1 der Conventie dezelfde toedracht heeft als art. 96 van de Grondwet, en dat, zo dit art. 6 § 1 verder gaat dan de Grondwet wat betreft de mogelijke beperkingen van de openbaarheid der debatten, deze beschikkingen nochtans niet strijdig zijn met de nationale wet, daar de publiciteit der debatten de regel blijft, en daar nopens de vraag van een beklaagde, gesteund op art. 6 § 1 der Conventie, met het oog op de bescherming van zijn privaat leven, de rechter souverain oordeelt of de belangrijkheid en de zwaarwichtigheid van de

terugslag door de publiciteit verwekt, werkelijk van aard is de affectieve en de familiale toestand van de beklaagde of van zijn verwanten in gevaar te brengen. J.T. 1966 p. 413.

(107) R. 107, Comm. D. 29-V-1956, Ann. I, p. 229-230, waar we lezen p. 230: « Considérant que l'art. 6 de la Convention prévoit que toute personne a droit à ce que sa cause soit entendue équitablement, publiquement et dans un délai raisonnable; que toutefois l'exercice de ce droit est subordonnée à la diligence nécessaire de la partie intéressée ».

(108) Wat een strafrechtelijk proces betreft, zou immers uit de Engelse tekst van het Verdrag blijken dat de termijn waarvan gewag verband houdt met de tijdsperiode tussen de beschuldiging en de gerechtelijke beslissing, en niet met deze tussen het ogenblik van het misdrijf en de beschuldiging. Zie « Manuel » uitgegeven door de Raad van Europa, reeds geciteerd sub (9), p. 33 en de aldaar in nota aangegeven beslissing der Commissie van 13 december 1962 op R. nr. 1545, beslissing die niet gepubliceerd werd.

(109) R. 556, Comm. D. 4-VIII-1960, Rec. nr. 4, pp. 3-4, en Ann. III, p. 289.

(110) R. 1197, Comm. D. 5-III-1962, Rec. nr. 8, p. 68, Ann. V, p. 89. Zie in K. Vasak, op. cit. sub (1) § 69, de desbetreffende opmerking. In dezelfde gedachtenorde had de Commissie de gelegenheid aan te geven dat, door het afsluiten van een internationaal akkoord, een door de Conventie gebonden Mogendheid zich niet buiten staat mag stellen aan de door de Conventie gewaarborgde rechten en vrijheden hun volledige uitwerking te verzekeren. Zie R. 655, Comm. D. 3-VI-1960, Rec. nr. 4, pp. 3-6.

(Wordt vervolgd)

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e Kamer. — 24 februari 1966.

Voorzitter: M. Bayot.

Raadsheer-verslaggever: M. Busin.

Procureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Advocaat: Mr. Ansiaux.

Overeenkomst. — Een gebruik kan bestaan zowel in burgerlijke zaken als in zaken van koophandel. — Vereisten. — Verwerping van een aangevoerd gebruik. — Motivering.

Een gebruik kan worden ingeroepen zowel in burgerlijke zaken als in zaken van koophandel, op voorwaarde dat het door allen in de streek erkend wordt als een regel die bij gebrek aan strijdig beding toepasselijk is op de overeenkomsten van dezelfde aard, en dienvolgens als een regel die de wil van de partijen aanvult.

Is niet wettelijk gerechtvaardigd de beslissing, die een door een der partijen aangevoerd gebruik van de hand wijst zonder vast te stellen hetzij dat het bestaan ervan niet bewezen is, hetzij dat het in de streek niet door allen erkend is, hetzij dat het geen gevolg van de overeenkomst uitmaakt of de partijen er uitdrukkelijk of stilzwijgend zijn van afgeweken.

Schaus t/ Missenheim.

Gelet op het bestreden vonnis, op 18 maart 1964 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Verviers;

Over het middel, afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1135, 1160 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet,

doordat het bestreden vonnis weigert op de zaak toepassing te maken van het gebruik algemeen in de streek van de partijen en in het beroep van eiser toegepast, en door deze ingeroepen, volgens hetwelk in geval verweerder tegen vaste prijs uitgevoerde wijziginswerken, behoudens strijdig beding, al de materialen welke voortkomen uit de veranderingen of afbraken die het voorwerp van de aanneming uit-

maken en welke hun nieuw gebruik in het gebouw niet vinden, de eigendommen van de aannemer worden, (of, indien het bestaan van dit gebruik niet voldoende bewezen was, dit bestaan na te gaan), om de enige reden dat « indien in handelszaken de gebruiken voortdurend door de rechtbanken toegepast worden in geval van stilzwijgen van de partijen of wanneer zij niet anders overeengekomen zijn, het past er aan te herinneren dat appellant (thans verweerder) gedagvaard werd met betrekking tot een zaak, welke, in zijn hoofde, niets commercieels had; dat indien het mogelijk is dat een zulkdanig gebruik in de betrekkingen tussen handelaars bestaat, het niet kan ingeroepen worden tegen de regels van het burgerlijk recht in, welke de plaatselijke gebruiken slechts aanvaarden in uitdrukkelijk voorziene gevallen », en, dienvolgens, beslist dat verweerder eigenaar van de vervangen vensters blijft, bij gebrek aan behoorlijk bewezen strijdig beding,

terwijl, naar luid van de in het middel aangeduide bepalingen, een door allen in de streek erkend gebruik in de overeenkomst opgenomen wordt wanneer deze van burgerlijke aard is en de partijen tot wet strekt, tenzij dezen dit gebruik uit hun overeenkomst gesloten hebben :

Overwegende dat indien het vonnis verklaart « dat het mogelijk is dat een zulkdanig door eiser aangevoerd gebruik in de betrekkingen tussen handelaars bestaat », het gezegd gebruik van de hand wijst wel niet omdat het ten aanzien van tussen een handelaar en een niet handelaar gesloten overeenkomsten niet zou bestaan, maar om de reden dat « de regels van het burgerlijk recht de plaatsgebruiken slechts in uitdrukkelijk voorziene gevallen aannemen »;

Overwegende dat het gebruik ingeroepen kan worden zowel in burgerlijke als in handelszaken, onder voorwaarde dat het door allen in de streek erkend zou zijn als een regel welke toepasselijk is, bij gebrek aan strijdig beding, op de overeenkomsten van dezelfde aard, en dienvolgens als een regel welke de wil van de partijen aanvult;

Overwegende dat de in het middel overgenomen redenen, waarbij de rechter het door eiser aangevoerd gebruik van de hand wijst, zonder vast te stellen, hetzij dat zijn bestaan niet bewezen is, hetzij dat het

in de streek niet door allen erkend is, hetzij dat het geen gevolg van de overeenkomst uitmaakt of de partijen er uitdrukkelijk of stilzwijgend van afgeweken hebben, zijn beslissing niet wettelijk rechtvaardigen; Dat het middel gegrond is;

Om deze redenen :

Vernietigt het bestreden vonnis, behalve in zover het het hoger beroep van verweerder ontvankelijk verklaart;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Luik, zetelende in graad van beroep.

NOOT: Verg. Cass. 29 mei 1947, R.W. 1947-48, 834 en Pas. 1947, I, 217, met noot R.H.

Het bestaan van het gebruik moet worden bewezen door de partij die het inroept; een loutere bewering volstaat niet (Cass. 22 maart 1962, Pas. 1962, I, 804).

De feitenrechter stelt soeverein het bestaan van het gebruik vast (Cass. 19 februari 1953, Pas. 1953, I, 476) en hij beoordeelt soeverein de algemeenheid van het gebruik (Cass. 29 mei 1947, gec.).

Hij motiveert zijn beslissing wettelijk door ze te steunen op een in de overeenkomst van de partijen vervat gebruik (Cass. 19 februari 1953, gec.), maar hij schendt art. 1134 B.W. als hij, na het bestaan van een gebruik te hebben vastgesteld, weigert er gevolg aan te verlenen (Cass. 25 september 1947, Pas. 1947, I, 381).

HOF VAN CASSATIE

1ste Kamer. — 13 november 1964.

Voorzitter: M. Rutsaert.

Raadsheer-verslaggever: M. Wauters.

Advocaat-generaal: M. Dumon.

Advocaten: Mrs. Dasselès en Philips.

Bewijs. — Inleidend verzoekschrift.

Als eiser bij de vrederechter een verzoekschrift heeft ingediend waarin hij 750 fr. vergoeding voor «enkele» schade wegens konijnenschade opvoert, en na expertise, waarbij bleek dat er voor 905 fr. konijnenschade en voor 1810 fr. hazenschade was, de vrederechter heeft beslist dat enkel de eis voor konijnenschade mag worden ingewilligd, aangezien de door hazen veroorzaakte schade geen deel uitmaakte van de «eis», wordt door het vonnis in hoger beroep, dat beslist dat het bedrag van de door eiser ingeleide eis tegelijk de vergoeding van de door konijnen en van de door hazen omvatte schade omvat, de bewijskracht van het gedinginleidend verzoekschrift miskend.

Wijns t./ Veldekens.

Gelet op de bestreden vonnissen, op 30 juni en 7 november 1961 in hoger beroep gewezen door de Rechtbank van eerste aanleg te Brussel;

Over het middel afgeleid uit de schending van de artikelen 1134, 1319, 1320, 1322 B.W., 1, 2, 21, 23 van de wet over de bevoegdheid (Titel I van het vooraf-

gaandelijk boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering), 7 bis van de wetten van 28 februari 1882 - 4 april 1900 op de jacht (gewijzigd door de wet van 20 maart 1948) en 97 van de Grondwet,

doordat de rechter, na eraan herinnerd te hebben «dat de eis er toe strekte, volgens het verzoek (van eiser) tot de vrederechter gericht, vergoeding te bekomen voor de schade aan zijn oogst veroorzaakt door konijnen komende van de jacht (van verweerder), schade (door eiser) geraamd op 750 fr. enkele schade... onverminderd het recht de dubbele vergoeding te eisen met inachtneming van mogelijke vermeerdering», door de bestreden tussen- en eindvonnissen het hoger beroep van verweerder tegen het vonnis van de Vrederechter te Halle, dat hem veroordeeld had tot betaling aan eiser van een bedrag van 1.810 fr., vertegenwoordigende de verdubbeling van een vergoeding voor konijnenschade vastgesteld op 905 fr., ontvankelijk verklaard heeft, op grond van de overweging dat «artikel 7 bis laatste alinea (luidens hetwelk «de eisen ten belope van 1.000 frank enkele schade en van minder worden gevonnist zonder beroep») niet toepasselijk was» om de redenen dat «na plaatsbezichtiging en deskundig verslag, geïntimeerde (thans eiser) concludeerde tot de toekenning van een vergoeding van $905 \times 2 = 1.810$ fr., wegens konijnenschade, evenals tot toekenning van 1.810 fr. wegens hazenschade»... (en) overigens verklaarde in zijn conclusies: «moest de vrederechter oordelen dat op basis van deze procedure geen vergoeding wegens hazenschade kon worden toegekend, zal eiser een afzonderlijke procedure inleiden» en «dat daaruit volgde dat het bedrag van het geding meer dan 2.000 fr. beliep»,

terwijl het bedrag van de laatste aanleg wordt bepaald op grond van het bedrag van de eis, dit wil zeggen de betwiste waarde zoals ze definitief is bepaald geworden door de laatste conclusies van de partijen en de rechter dus niet kon beslissen, zonder de grenzen van het gerechtelijk contract te overschrijden of de bewijskracht van de in het vonnis aangehaalde conclusies van eiser te miskennen dat die waarde een hogere of een andere waarde was dan 905 fr., enkele schade, veroorzaakt door de konijnen, hetzij, verdubbeld, een schadevergoeding van 1.810 fr. (schending van de artikelen 1134, 1319, 1320, 1322 B.W. en 21 van de wet over de bevoegdheid); dat in de veronderstelling dat eiser, in zijn conclusies, eveneens de hazenschade zou hebben opgenomen in zijn eis strekkende tot schadevergoeding van de konijnenschade, het globaal bedrag van de eis in dat geval dan nog voortvloeide uit twee onderscheiden oorzaken en de punten van de eis niet konden worden samengevoegd voor het bepalen van de aanleg (schending van artikel 23 van de wet op de bevoegdheid); dat het punt slaande op de vergoeding van de konijnenschade beneden de 1.000 fr. enkele schade bleef en in laatste aanleg werd beslecht door de eerste rechter en dus niet vatbaar was voor hoger beroep (schending van artikel 7 bis, laatste alinea van de jachtwet), en dat de rechter de ontvankelijkheid van het hoger beroep slechts kon beoordelen in het licht van de bijzondere regels toepasselijk op het gebied van de jacht (schending van de artikelen 1 en 2 van de wet over de bevoegdheid en 97 van de Grondwet);

Overwegende dat uit de aan het Hof regelmatig overgelegde stukken van de procedure blijkt dat bij de Vrederechter, in deze zaak, alleen aanhangig werd gemaakt een verzoekschrift door eiser ingediend bij toepassing van lid 2 van artikel 7 bis, ingevoegd door de wet van 4 april 1900 in die van 28 februari 1882, en

dat eiser zich er toe bepaalde 750 fr. « enkele » schade wegens konijnenschade op te vorderen;

Overwegende dat de vrederechter zonder dienaangaande door de bestreden vonnissen tegengesproken te worden eensdeels constateert dat eiser, na de neerlegging van het deskundig verslag, gezegde eis van 750 frank op 905 frank wgens « enkele » schade bracht en bslist dat de eis op die wijze ingeleid alleen ingewilligd mag worden, vermits de door hazen veroorzaakte schade waarvan het deskundig verslag gewag maakte geen deel uitmaakte van de « eis »;

Overwegende, derhalve, dat het bestreden vonnis van 30 juni 1961 door te beslissen dat het bedrag van de door eiser ingeleide eis tegelijk de vergoeding van de door de konijnen en die van de door de hazen veroorzaakte schade omvatte, de bewijskracht van het gedinginleidend verzoekschrift miskend heeft, zodat het eerste onderdeel van het middel gegrond is;

Overwegende dat de vernietiging van het vonnis van 30 juni 1961 dat het hoger beroep ontvankelijk verklaart, de vernietiging van het eindvonnis van 7 november 1961 dat over de grond van de zaak uitspraak doet, ten gevolge moet hebben;

Om die redenen :

Vernietigt de bestreden vonnissen;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de vernietigde beslissingen;

Veroordeelt verweerder in de kosten;

Verwijst de zaak naar de Rechtbank van eerste aanleg te Mechelen, zetelende in hoger beroep.

RAAD VAN STATE

7e Kamer. — 9 februari 1966.

Voorzitter : M. Declaire.

Raadsheren : MM. Smolders en Vermeulen.

Auditeur : M. Vliebergh.

Rijkspersoneel. — Toelatingsvereisten.

De Universele verklaring van de rechten van de mens heeft slechts het karakter van een beginselverklaring die als zodanig geen rechtsgevolgen doet ontstaan, en derhalve ook niet als rechtsgrond voor een annulatieberoep kan worden aangevoerd.

Op het stuk van de politieke rechten van de vrouw, doet artikel 6 van de Grondwet geen afbreuk aan het recht van de overheid om de voorwaarden van toegankelijkheid tot de openbare ambten vast te stellen en aldus de toelating tot bepaalde bedieningen te verbinden aan eisen inzake geschiktheid waaraan alleen kandidaten van een bepaald geslacht kunnen voldoen. De wet van 19 maart 1964 tot goedkeuring van het verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw gesloten te New York op 31 maart 1953 heeft uitdrukkelijk voorbehoud gemaakt op dit punt. Dit voorbehoud maakt de door de wetgever zelf gegeven uitlegging van artikel 6 van de Grondwet uit, waaruit onbetwistbaar de bevoegdheid van de overheid blijkt om in bepaalde gevallen vrouwen van een openbaar ambt uit te sluiten.

De Meyer / Belgische Staat (Minister van Volksgezondheid en van het Gezin).

Arrest nr. 11.634.

Overwegende dat het beroep strekt tot vernietiging van de « uitschrijving door het Vast Wervingssecretariaat... van een examen tot aanwerving van eetwareninspecteurs bij het Ministerie van Volksgezondheid » en van het Gezin (Belgisch Staatsblad van 15/16 november 1963) » en « eventueel (tot) de nietigverklaring van de reeds afgelegde examens »;

Overwegende dat, in overleg met de Minister van Volksgezondheid en van het Gezin, het Vast Wervingssecretariaat een vergelijkend examen heeft ingericht voor toelating tot de proeftijd met het oog op de werving van drie eetwareninspecteurs (twee Nederlandstalige en één Franstalige); dat, om tot dit vergelijkend examen te worden toegelaten, de kandidaten aan de voorwaarden moesten voldoen die bepaald werden in het Belgisch Staatsblad van 15/16 november 1963, o.m. aan de voorwaarde van het mannelijk geslacht te zijn; dat, zoals blijkt uit de briefwisseling gevoegd bij het verzoekschrift, verzoekster op 12 december 1963 bij de Vaste Wervingssecretaris bezwaar indiende tegen de uitsluiting van de vrouwelijke gegadigden; dat de Vaste Wervingssecretaris, bij brief van 31 december 1963, verzoekster deed weten dat tot die uitsluiting was besloten door de Minister van Volksgezondheid, die als hoofd van het departement bevoegd is om een dergelijke beslissing te nemen; dat verzoekster zich dan tot de Minister heeft gewend om opheffing van de uitsluiting te bekomen, maar dat haar verzoek bij brief van 9 januari 1964 werd afgewezen door de Minister, die de vroeger besliste uitsluiting bevestigde en rechtvaardigde, zich steunende op « de bijzondere aard der functies »; dat verzoekster daarop haar beroep bij de Raad van State heeft ingesteld en meer bepaald de Minister van Volksgezondheid als tegenpartij heeft aangeduid;

Overwegende dat, uit wat voorafgaat, kan worden afgeleid dat met betrekking tot het onderwerp van het beroep hetgeen verzoekster in werkelijkheid in de eerste plaats nastreeft is de vernietiging van de beslissing van de Minister van Volksgezondheid waarbij deze de vrouwelijke gegadigden uitsluit van deelneming aan het examen ingericht met het oog op de werving van eetwareninspecteurs;

Overwegende dat verzoekster hoofdzakelijk betoogt dat de uitsluiting van de vrouwelijke kandidaten voor het ambt van eetwareninspecteur strijdig is zowel met de bepalingen vervat in artikel 21, lid 2, van de Universele Verklaring van de rechten van de mens aangenomen door de algemene vergadering van de Verenigde Naties op haar zitting van 10 december 1948, als met het gelijkheidsbeginsel vervat in artikel 6 van de Grondwet;

Overwegende dat de Universele Verklaring van de rechten van de mens slechts het karakter van een beginselverklaring heeft die als zodanig geen rechtsgevolgen doet ontstaan, en derhalve ook niet als rechtsgrond voor een annulatieberoep kan worden aangevoerd.

Overwegende, wat het gelijkheidsbeginsel vervat in artikel 6 van de Grondwet betreft, dat dit artikel, op het stuk van de politieke rechten van de vrouw, geen afbreuk doet aan het recht van de overheid om de voorwaarden van toegankelijkheid tot de openbare ambten vast te stellen en aldus de toelating tot bepaalde bedieningen te verbinden aan eisen inzake geschiktheid waaraan alleen kandidaten van een bepaald geslacht kunnen voldoen; dat daaromtrent de wet van 19 maart 1964 tot goedkeuring van het verdrag betreffende de politieke rechten van de vrouw gesloten op 31 maart 1953 te New York uitdrukkelijk, in volgende bewoordingen, voorbehoud betreffende artikel 3 van

dit verdrag heeft gemaakt: «Zowel voor het verleden» als voor de toekomst kan het verdrag geen afbreuk» doen aan het recht van de openbare overheid om de» voorwaarden van toegankelijkheid tot de openbare» ambten vast te stellen door zich te laten leiden, bui-» ten elke gedachte van discriminatie, hetzij door de» bekommernis om de bescherming van de vrouw tegen» zekere lichamelijke of morele risico's te verzekeren,» hetzij door objectieve overwegingen afhankelijk van» de vereisten welke verbonden zijn met de goede» werking van sommige openbare diensten»; dat dit voorbehoud de door de wetgever zelf gegeven uitlegging van artikel 6 van de Grondwet uitmaakt, waaruit onbetwistbaar de bevoegdheid van de overheid blijkt om in bepaalde gevallen vrouwen van een openbaar ambt uit te sluiten;

Overwegende dat de overheid, welke ten aanzien van de ambten van het Rijksbestuur bevoegd is om te beslissen over de geraadzaamheid van de uitoefening van die ambten door vrouwen, aangeduid wordt door artikel 16, lid 1, van het statuut van het Rijkspersoneel, waaruit blijkt dat de toelatingsvereisten om tot Rijksambtenaar te worden benoemd, door de Koning worden bepaald;

Overwegende dat, terzake, het vraagstuk of de uitsluiting van de vrouwelijke kandidaten voor het uitoefenen van de betrekking van eetwareninspecteur al dan niet werd behandeld; dat het past de debatten te heropenen om aan de partijen toe te laten hun standpunt in dit bevoegdheidsprobleem uiteen te zetten; dat tevens het administratief dossier dient te worden aangevuld, o.m. met het resultaat van het vergelijkend examen dat op 15/16 november 1963 werd aangekondigd en met de eventueel daarop gevolgde benoemingsbesluiten,

Besluit:

Artikel 1. De debatten zijn heropend.

Artikel 2. De heer auditeur Vliebergh is ermede belast, het administratief dossier te doen aanvullen en een aanvullend verslag op te maken binnen de termijn van twee maand.

Artikel 3. De kosten zijn voorbehouden.

HOF VAN BEROEP TE GENT

6e Kamer. — 27 juni 1966.

Voorzitter: M. Carnewal.

Raadsheren: M.M. Soenens en De Brauwere.

Advocaat-generaal: M. Ely.

Advocaten: Mrs. E. D'Hondt en L. Claeys.

Dronkenschap aan het stuur. — Alcoholgehalte minder dan 1,5 gr. per duizend.

Het alcoholgehalte van minder dan 1,5 gr. per duizend in het bloed heeft niet noodzakelijk tot gevolg dat de betrokken persoon niet in staat van dronkenschap zou verkeren. Deze toestand kan voldoende blijken uit andere vaststellingen.

Inzake het Openbaar Ministerie t./ V.C.M. en G.L.

Overwegende dat de onderscheidene beroepen tijdig en op geldige wijze werden aangetekend;

I. Op strafrechtelijk gebied:

Overwegende dat de telastlegging A terecht door de eerste rechter in hoofde van de beklaagde V.C.M. is weerhouden geworden;

Dat deze beklaagde immers door zijn gebrek aan voorzichtigheid of voorzorg de aanrijding heeft veroorzaakt; dat uit de gegevens van het onderzoek blijkt dat deze beklaagde, zonder acht te slaan op het van rechtskomend verkeer, het kruispunt is overgereden en dan nog tegen een geringe snelheid;

Overwegende dat deze flagrante miskennis van een der elementaire regels van het verkeer ontoereikend door de eerste rechter werd beteugeld en de opgelegde straf dan ook in de hierna bepaalde mate moet worden verzwaaard;

Overwegende dat in strijd met wat de eerste rechter heeft beslist, de telastlegging B in hoofde van de beklaagde G.L. naar het oordeel van het Hof be-
wezen is;

Overwegende immers dat het alcoholgehalte van min dan 1,5 gr. per duizend in het bloed niet noodzakelijk tot gevolg heeft dat de betrokken persoon niet in staat van dronkenschap verkeert;

Overwegende dat ter zake niet alleen de vaststellingen van de politie maar ook de gegevens van het klinisch onderzoek waaraan de beklaagde werd onderworpen er duidelijk op wijzen dat de beklaagde G. in staat van dronkenschap verkeerde wanneer hij zijn voertuig bestuurde; dat deze gegevens op zich zelf volstaan op de telastlegging B in zijn hoofde te weerhouden;

Overwegende dat de telastlegging B samenhangend is met deze omschreven sub L;

Overwegende dat de gedaagde N.V. S. niet betwist burgerlijk aansprakelijk te zijn voor de beklaagde G. haar aangestelde;

Overwegende dat evenmin vóór het Hof als vóór de eerste rechter bewezen is gebleken dat de rechtstreeks gedaagde G. door gebrek aan vooruitzicht of voorzorg tot de aanrijding heeft bijgedragen; dat hij geen snelheid ontwikkelde die niet geregeld was zoals vereist wegens de plaatsgesteldheid en het zicht; dat hij als van rechtskomende weggebruiker er zich niet moest aan verwachten dat de beklaagde V.C. de doorgang niet ging vrijlaten; dat deze laatste door door te rijden voor hem een onvoorzienbare hindernis heeft geschapen;

Overwegende tenslotte dat er geen verband van oorzaak tot gevolg bestaat tussen de aanrijding en de thans in hoofde van de rechtstreeks gedaagde G. weerhouden staat van dronkenschap;

II. Op burgerlijk gebied: (zonder belang).

Om deze redenen:

Het Hof, rechtdoende op tegenstpraak:

Gelet op de wetbepalingen in het beroepen vonnis aangehaald, met uitzondering van het artikel 85 van het Strafwetboek hier niet meer van toepassing, en gelet daarenboven op het artikel 24 der Wet van 15 juni 1935, het artikel 211 van het Wetboek van Strafvordering, de artikelen 2-4, 2-7 par. 2, 3°, 2-9 en 2-14 der Wet van 1-8-1899, gewijzigd door de Wetten van 15-4-1958 en 1-8-1963, het artikel 140 der Wet van 18-6-1890 gewijzigd door artikel 2 der Wet van 4-9-1891, al deze wetbepalingen door de heer Voorzitter ter terechtzitting van heden aangeduid;

Alle strijdige conclusies als ongegrond van de hand wijzende;

Verklaart de beroepen ontvankelijk en erover beslissend:

Doet het aangevochten vonnis te niet waar ten aanzien van G.L., als beklaagde, en ten opzichte van gedaagde N.V. S., en nopens de kosten van bloedonderzoek uitspraak werd gedaan;

Opnieuw wijzende dienaangaande, met éénparige stemmen; veroordeelt de beklaagde G.L. wegens de telastlegging B tot een geldboete van 200 frank, verhoogd met 190 opdecimen, aldus gebracht op 4.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van twee maanden; verklaart hem vervallen uit het recht een door motor aangedreven voertuig te besturen voor een termijn van één maand; stelt hem evenwel geheel vrij van het theoretisch en praktisch, geneeskundig en psychotechnisch onderzoek, wanneer het verval geëindigd is; veroordeelt hem tot de kosten van het bloedonderzoek, begroot op 857 frank;

Verklaart de N.V. «S.» burgerlijk aansprakelijk voor de kosten en geldboete uitgesproken ten laste van de beklaagde G.L. uit hoofde van de telastlegging B;

Bevestigt het aangevochten vonnis voor het overige met deze wijziging dat, met éénparige stemmen, de tegen de beklaagde V.C.M. uitgesproken straf gebracht wordt op een geldboete van 100 frank, verhoogd met 190 opdecimen, aldus gebracht op 2.000 frank of een vervangende gevangenisstraf van één maand.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE VEURNE zetelend in zaken van koophandel

1e Kamer. — 3 maart 1966.

Voorzitter: M. Valcke.

Rechters: M.M. Delaere en Anné.

Advocaten: Mrs. Versteede en Desmedt.

Koop - Verkoop. — Vordering wegens koopvernietigend gebrek.

De vordering tot ontbinding van de verkoop van een auto wegens koopvernietigend gebrek (verlies van olie uit de brug) is niet meer ontvankelijk als ze wordt ingesteld een jaar na de verkoop.

Misseleyn t/ Van Rie.

Overwegende dat de eis ertoe strekt de verkoop afgesloten op 19 januari 1965 in betrekking met een wagen Fiat Nettunia 1965, Motor nr. 1421.825, chassis nr. 1343888 verbroken te horen verklaren; verweerder te horen veroordelen om terug te betalen aan eiser de som van 72.564 frank; hem bovendien te horen veroordelen om ten titel van schadevergoeding te betalen de som van 20.000 frank en de aanstelling van een deskundige te horen bevelen;

Overwegende dat blijkens de dagvaarding de eis gesteund is op een koopvernietigend gebrek en onder meer op het verlies van olie uit de brug en op het feit «dat het interieur te wensen overlaat»;

Overwegende dat van meet af aan aan te stippen is dat de staat van het «interieur» geen koopvernietigend gebrek kan uitmaken;

Overwegende dat verweerder aanvoert dat een koopvernietigend gebrek binnen een korte termijn moet aangewend worden (art. 1648 B.W.) zodat het niet opgaat een jaar te wachten vooraleer dit middel te doen gelden;

Overwegende dat eiser op dit argument niet rechtstreeks antwoordt maar in zijn laatste besluiten zich beroept op het bestaan van een contractuele waarborg gedurende één jaar;

Overwegende dat voor zoveel de eis gesteund is op deze rechtsgrond hij het gerechtelijk contract te buiten gaat en derhalve niet ontvankelijk is;

Gelet op de artikelen 2, 30, 34, 36, 37, 40 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen:

De Rechtbank,

Wijzend in koophandelszaken, in eerste aanleg, op tegenspraak tussen partijen, alle verdere of strijdige besluiten afwijzende;

Verklaart de eis niet-ontvankelijk;

Veroordeelt de eiser tot de kosten van het geding.

RECHTBANK VAN EERSTE AANLEG TE TONGEREN

24 december 1965.

Voorzitter: M. Driessen.

Rechters: M.M. Meers en Toppet.

Advocaten: Mrs. Janssen en Deckers.

Huur van handelshuizen.

1. Weigering van hernieuwing. — Uitvoering van het voornemen van de verhuurder. — Termijn. — Uitgangspunt.
 2. Vergoeding wegens uitzetting. — Voorwaarde: regelmatige vraag tot hernieuwing. — Begrip.
 3. Vergoeding wegens uitzetting. — Gevallen.
 4. Vergoeding wegens uitzetting. — Verhuurder wenste niet gelijkaardige handel te drijven. — Betreft het huis zonder handel. — Geen vergoeding.
 5. Weigering van hernieuwing. — Uitvoering van het voornemen van de verhuurder. — Begrip.
1. Als aan de huurder hernieuwing werd geweigerd op grond dat de verhuurder zelf een andere handel in het huis wil drijven, heeft de verhuurder zes maanden tijd om dit voornemen ten uitvoer te brengen. Die termijn begint te lopen vanaf het ogenblik waarop de huurder het huis effectief heeft verlaten. Wanneer de huurder na het verstrijken van de huur het huis nog tegen betaling van een bezettingsvergoeding blijft betrekken met instemming van de verhuurder, verlaat hij het huis effectief bij het einde van de periode gedurende welke hij het huis nog heeft mogen betrekken.
 2. De verhuurder die op een nietige vraag tot huurhernieuwing antwoordde dat hij de hernieuwing weigerde omdat hij het goed zelf wenste te betrekken, die toen de nietigheid van de vraag niet inriep en zulks evenmin deed tijdens de procedure die betrekking had op de uitzetting van de huurder, heeft afgezien van zijn recht de nietigheid in te roepen. Tegen de daaropvolgende vordering tot betaling van een vergoeding wegens uitzetting kan hij dan ook niet meer opwerpen dat de huurder niet regelmatig zijn wil had te kennen gegeven om van zijn recht op hernieuwing van de huur gebruik te maken.
 3. De verhuurder is een vergoeding wegens uitzetting verschuldigd als hij zich tegen de hernieuwing verzet om het goed te laten betrekken door een derde die er nochtans geen handel zal in drijven.
Hij is geen vergoeding verschuldigd, indien hij het goed zelf betreft zonder handelsdoeleinde of indien hij er een handel in drijft die niet gelijkaardig is met die van de uittredende huurder.
 4. De verhuurder die de hernieuwing heeft geweigerd op grond van het voornemen een niet gelijkaardige

handel in het huis te drijven, is geen vergoeding verschuldigd als hij het huis binnen de wettelijke termijn betreft, doch er geen handel in drijft.

5. *De verhuurder brengt zijn voornemen het goed zelf te betrekken ten uitvoer binnen zes maanden, als hij binnen deze termijn in het huis werken begint met het oog op de persoonlijke betrekking.*

Dessers t/ Bernard.

Gezien de stukken van het geding en meer bepaald de regelmatige uitgifte van het tegensprekelijk tussen partijen door de Heer Vrederechter van het kanton Tongeren op achttien augustus 1900 vier en zestig geveld vonnis en de akte van beroep betekend namens oorspronkelijke verweerders op twaalf oktober 1900 vier en zestig door exploit van gerechtsdeurwaarder P. Janssen te Genk;

Overwegende dat het beroep regelmatig voorkomt en er geen grond van niet ontvankelijkheid wordt opgeworpen;

Overwegende dat de oorspronkelijke eis ertoe strekte verweerders, huidige beroepers, te horen veroordelen in betaling van een uitwinningvergoeding ten bedrage van drie jaar huur, zijnde 144.000 fr.;

Overwegende dat beroepers thans in graad van beroep zowel de ontvankelijkheid als de gegrondheid van de oorspronkelijke vordering betwisten.

Betreffende de ontvankelijkheid.

Overwegende dat beroepers de ontvankelijkheid van de eis betwisten omdat:

1. er verjaring zou ingetreden zijn
2. de aanvraag tot huurhernieuwing destijds buiten de wettelijke termijn gebeurde en als dusdanig niet regelmatig was;
3. huidige beroepers in gebreke bleven destijds tijdig verzet aan te tekenen tegen de weigering tot huurhernieuwing;

Overwegende, voor wat aangaat de verjaring, artikel 28 van de wet op de handelshuurovereenkomsten bepaalt dat deze intreedt een jaar na het feit waarop de vordering tot uitwinningvergoeding gegrond is;

Overwegende dat geïntimeerde het goed verlaten heeft op 30 september 1962 en beroepers binnen de zes maanden hetzij voor één april 1963 hun ingeroepen motif, om zelf een andere handel uit te baten, hadden moeten verwezenlijken;

Overwegende dat vanaf één april 1963 de door artikel 28 voorziene termijn van één jaar aanvang nam;

Overwegende dat volgens het arrest van het Hof van Verbreking van 20 januari 1961 Pas., 1.540 naar hetwelke beide partijen verwijzen « Le délai de deux ans fixé par l'article 25.6°, contenu dans la loi du 30 juillet 1951 sur les baux commerciaux et pendant lequel le bailleur ou le nouveau preneur ne peut, sans être tenu de payer une indemnité d'éviction, ouvrir un commerce similaire dans les locaux loués, ne commence à courir, en règle, qu'à partir du moment où l'ancien preneur quitte effectivement les lieux. Cette règle n'est toutefois pas applicable lorsque le preneur, tenu de quitter les lieux, s'y maintient contre la volonté du bailleur et grâce à un recours par lui exercé mais qui a été déclaré sans fondement. »

Overwegende dat in casu geïntimeerde met instemming van beroepers en met aanvaarding van de vroegere huurprijs ten titel van bezettingsvergoeding, in het goed gelaten werd;

Overwegende dat dit ondubbelzinnig blijkt uit de door partijen bijgebrachte briefwisseling: de laatste brief

van beroepers luidt bepaaldelijk: « indien op 1-10-1962 het huis niet ter beschikking van beroepers gesteld wordt zal er tot de uitvoering worden overgegaan. Dit is de laatste gunsttermijn welke kan worden toegestaan. »

Overwegende dat beroepers dan ook vanaf 1-10-62 gedurende zes maanden de tijd hadden, hun inzicht om zelf een andere handel in het kwestige huis uit te baten, te volbrengen;

Overwegende dat vermits dit niet gebeurde, de verjaringstermijn om een uitwinningvergoeding te eisen vanaf 1 april 1963 inging om te eindigen op 30 maart 1964;

Overwegende dat huidige eis, ingesteld op 16 maart 1964, tijdig gebeurde;

Overwegende dat beroepers tevens aanhalen dat geïntimeerde geen recht op uitwinningvergoeding heeft omdat zijn vroegere aanvraag tot huurhernieuwing buiten de wettelijke termijn gebeurde en enkel de *regelmatig* ingestelde aanvraag tot huurhernieuwing aanleiding kan geven tot uitwinningvergoeding (art. 25);

Overwegende dat indien in casu de vroegere huurhernieuwing aangevraagd werd buiten de wettelijke door art. 14 gestelde termijn, beroepers dit middel nooit hebben opgeworpen tijdens de vorige procedure die betrekking had op de uitsluiting van geïntimeerde;

Overwegende dat geïntimeerde buiten de wettelijke termijn zijn aanvraag tot huurhernieuwing instelde;

Overwegende dat beroepers in plaats van het verval van de aanvraag van geïntimeerde in te roepen, hun huurder aangetekend lieten weten dat zij het goed persoonlijk wensten te betrekken om er een andere handel in uit te baten;

Overwegende dat de rechtspraak unaniem is om te zeggen dat het verval en de nietigheden voorzien door art. 14 betrekkelijk zijn en zij door de partij tot wier bescherming zij uitgevaardigd werden (in casu de verhuurder) kunnen gedekt worden (A.P.R. V° Huur van handelshuizen, nummer 88 - met uitvoerige rechtspraak);

Overwegende dat beroepers door destijds hun aangekend schrijven aan geïntimeerde te sturen verzaakten aan de nietigheden voorzien door voormeld art. 14, zodat zij er zich thans niet meer kunnen op beroepen en de aanvraag tot huurhernieuwing destijds door geïntimeerde gedaan, geregulariseerd door de toenmaals gevoerde procedure, thans als regelmatig voorkomt;

Overwegende, voor wat betreft de afwezigheid van verzet, de motivering van het eerste vonnis hierop pertinent antwoordt zodat voor wat betreft dit punt de motieven van de eerste rechter integraal kunnen worden overgenomen;

Ten gronde.

Overwegende dat de verhuurders, die de huurder uitgewonnen hebben op grond van art. 16, I, 1°, *geen* uitwinningvergoeding zullen dienen te betalen indien zij *zelf* het onroerend goed betrekken zonder handelsdoeleinde, of indien zij er een handel in uitoefenen die niet gelijkaardig is met die van de uittredende huurder (A.P.R. op cit. 160 - R.P.D.B. Baux Commerciaux, Complément I, nr. 473 en volgende);

Overwegende dat wanneer de verhuurders echter niet binnen de zes maanden en minstens gedurende twee jaar het voornemen verwezenlijken waarvoor uitgewonnen werd, de uitwinningvergoeding zal verschuldigd worden ingevolge artikel 25, 3 (A.P.R. id. nr. 160);

Overwegende dat art. 25, 3 in fine echter bepaalt dat de uitwinningvergoeding van drie jaar huur *evenwel niet* verschuldigd is indien de verhuurder aan het onroerend goed een bestemming geeft, die hem de terugnemingsmogelijkheid maakte zonder vergoeding of

mits een vergoeding gelijk aan of lager dan de vergoeding die hij heeft moeten betalen;

Overwegende dat zoals hoger aangehaald geen uitwinningsvergoeding verschuldigd was indien beroepers de uitwinning hadden doorgevoerd om het goed zelf te betrekken zonder er een handel in uit te oefenen;

Overwegende dat het goed zelf betrekken niet noodzakelijk betekent het onmiddellijk zelf te bewonen; « Le bailleur qui a manifesté son intention d'occuper personnellement les lieux et qui, avant d'entrer dans l'immeuble, y effectue certaines transformations, ne doit pas être considéré comme n'ayant pas réalisé son intention si, pour des causes étrangères à sa volonté, les travaux de transformation ont duré plus de six mois. Le début des travaux dans le délai légal, en vue de l'installation du bailleur, constitue une occupation au sens de l'article 16, I, 1° » (R.P.D.B. op cit. nr. 479) — « Occuper le bien loué ne signifie pas nécessairement l'habiter — L'exécution de travaux en vue de cette occupation suffit — La disposition de l'article 16, I, 3° concerne uniquement la reconstruction du bien loué pour le relouer ensuite à un tiers — L'indemnité d'éviction prévue par l'art. 25, 3° n'est pas due lorsque endéans les six mois après le départ du locataire, le bailleur a entamé l'exécution de travaux dans le bien loué et lorsque le non-achèvement de ces travaux endéans le délai est justifié (Jur. Belge, 1963, Baux, 65);

Overwegende dat uit de bijgebrachte bescheiden duidelijk is gebleken dat beroepers de werken aan hun gebouw hebben aangevat in februari 1963, dus minder dan zes maanden nadat geïntimeerde dit verlaten had;

Dat het eveneens is gebleken dat van zodra de werken klaar kwamen beroepers vanaf 9 augustus 1963 zelf het goed hebben bewoond zonder er een handelsbestemming aan te geven;

Overwegende dat beroepers bijgevolg en overeenkomstig art. 25, 3° fine, het onroerend goed een bestemming hebben gegeven die hun de terugnemingsmogelijkheid maakte *zonder vergoeding*, zodat er in casu geen uitwinningsvergoeding verschuldigd is;

Overwegende dat oorspronkelijke aanlegger, huidige geïntimeerde, zijn geding heeft ingesteld omdat hij in de mening verkeerde dat er ten titel van uitwinningsvergoeding één jaar huur verschuldigd was zowel in geval van afbraak als in geval van omvorming tot woonhuis zonder uitbating van een handel (art. 25, 1°);

Overwegende dat art. 25 1° slechts betrekking heeft op het geval waarin de eigenaar zich heeft verzet tegen de huurhernieuwing om het goed te laten betrekken door een derde die er nochtans geen handel in zal uitbaten (De Page, nr. 793 B 1°; Paternostre nr. 277; Rb. Brussel 12 februari 1952, R.J.I., 1952, blz. 157 - R.P.D.B. op cit. nr. 476);

Overwegende dat indien de veronderstelling van geïntimeerde juist ware geweest hij in casu ontegensprekelijk aanspraak kon maken op de toezegging van zijn eis;

Betreffende de tegeneis.

Overwegende dat beroepers op tegeneis een bedrag van 150.000 fr. ten titel van schadevergoeding en tevens voor roekeloos en tergend geding vorderen;

Overwegende dat beroepers, zoals blijkt uit de door partijen bijgebrachte briefwisseling, geïntimeerde in het huis verder hebben laten wonen tot diens nieuwe winkel volledig klaar zou komen;

Overwegende dat zij de bezettingsvergoeding verder zonder voorbehoud hebben ontvangen; dat er dan ook in hoofde van beroepers geen schade aanwezig is;

Overwegende voor wat aangaat de vordering wegens roekeloos en tergend geding er in hoofde van oorspron-

kelijke aanlegger geen kwaadwillig opzet aanwezig was bij het instellen van het geding;

Overwegende dat geïntimeerde zijn eis heeft ingesteld op grond van een verkeerde interpretatie van de wet;

Overwegende dat er dan ook bij afwezigheid van inzicht om te schaden en bij ontstentenis van enig vermetel motief in zijn hoofde geen schadevergoeding bij tegeneis verschuldigd is;

Gezien art. 2, 30 tot 37 en 41 der wet van 15 juni 1935;

Om deze redenen :

De Rechtbank,

Statuerende op tegenspraak en in graad van beroep, alle andere en strijdige besluiten van de hand wijzend;

Vernietigt het bestreden vonnis en opnieuw rechtdoende, verklaart het beroep ontvankelijk en gegrond voor wat de hoofdeis betreft; verklaart de vordering ingesteld door oorspronkelijke aanlegger, huidige geïntimeerde ontvankelijk doch ongegrond, veroordeelt huidige geïntimeerde tot de kosten van deze eis in beide instanties;

En uitspraak doende over de gestelde tegeneis; verklaart deze eveneens ontvankelijk doch ongegrond; veroordeelt beroepers tot de kosten ervan.

RECHTBANK VAN KOOPHANDEL TE BRUSSEL

7e Kamer. — 22 september 1965.

Voorzitter : M. P. Van Dijk.

Referendaris : M. J. Verdoodt.

Advocaten : Mrs. M. Lambin en C. Tieleman
loco M. Renier.

Verkeer. — Voorrang van rechts. — Stilstand van de voorrang hebbende bestuurder. — Bewijslast van deze stilstand.

Wanneer de bestuurder — aan wie een inbreuk op artikel 16, 1°, van de Wegcode wordt verweten, om de voorrang van de van rechts komende bestuurder niet te hebben geëerbiedigd — beweert dat deze laatste zijn prioriteit heeft verloren, om zijn wagen — bij het naderen van het kruispunt — tot stilstand te hebben gebracht en nadien terug te hebben aangezet, werpt hij tegen de op voormeld artikel 16, 1°, gesteunde vordering een exceptie op, gegrond op een overtreding van artikel 17, exceptie, waarvan hij — op basis van artikel 1315, alinea 2, B.W. — de bewijslast draagt.

De voorrang hebbende bestuurder moet enkel bewijzen, dat hij wel degelijk van rechts kwam, ten opzichte van de andere bestuurder, terwijl deze laatste — eiser op exceptie — positief het bewijs dient te leveren van de stilstand van het voertuig waaraan hij verplicht was de doorgang te verlenen.

Zo de stilstand niet wordt bewezen — of er twijfel over bestaat, wat hetzelfde is — moet de van rechts komende bestuurder, die bewijst van rechts te zijn gekomen op het ogenblik der botsing, in het gelijk worden gesteld.

De in artikel 16 gebruikte woorden « van rechts komende » impliceren, dat het voorrang genietende voertuig — op het ogenblik der botsing — in beweging was, feit dat trouwens blijkt uit het tot zijn bestuurder gerichte verwijt om na een stilstand terug te hebben aangezet.

Met er anders over te beslissen, zouden voormelde artikels ten onrechte op ongelijke voet worden ge-

plaatst, vermits de bestuurder — die zich op de bij artikel 16 voorziene prioriteit beroept — alles zou dienen te bewijzen, met inbegrip van een negatief feit, en de andere — die artikel 17 inroept — volstrekt niets.

Het zou, anderzijds, onrechtvaardig zijn de weggebruiker, die al dient te bewijzen principieel de voorrang te genieten, daarenboven nog te verplichten het bewijs te leveren van een negatief feit, hetzij niet te hebben stilgestaan en dan ook niet te hebben aangezet, terwijl de bestuurder; die principieel voorrang dient te verlenen, zich steeds met een loutere bewering zou mogen vergenoegen, gemakkelijk verweermiddel waarvan voorzeker misbruik zou worden gemaakt en hetwelk praktisch het principe van de prioriteit van rechts — gewild door de wetgever — zou ontzenuwen.

Regoudt t/ Van den Dorpe.

Gezien het geboekt exploit van rechtsingang dd. 1-3-1965, evenals de door beide gedingvoerende partijen genomen zittingsconclusiën;

Overwegende dat de vordering er, in hoofddorde, toe strekt verweerder te doen veroordelen tot betaling aan eiser van de som van 20.270 frank, ter vergoeding der door deze laatste opgelopen schade ingevolge een verkeersongeval, dat zich heeft voorgedaan op 19-8-1964, rond 5 u. 55', aan het kruispunt gevormd door de Rubens- en de Gallaitstraat, te Schaarbeek, en waarbij eisers personenauto «Daf», rijksplaat nr. 496.M.2, en verweerders personenwagen «Ford», rijksnummerplaat 8804.R., waren betrokken;

Overwegende dat eiser — naar hij aan de verbalisant verklaarde — de Rubensstraat in de richting der Gallaitstraat bereed, toen zijn wagen — gekomen aan het kruispunt dezer beide straten — aan de linkerflank werd geraakt door de rechtervoorkant van verweerders auto, dewelke de Gallaitstraat bereed en van het Liedtsplein kwam, zodat verweerder eisers voorrang van rechts niet eerbiedigde (zie P.V. nr. 7040/H dd. 9-11-1964 der 3de politieafdeling van Schaarbeek);

Dat, inderdaad, artikel 16-1° van de Wegcode aan de bestuurder van een voertuig op de openbare weg de verplichting oplegt, de doorgang voor de van rechts komende bestuurder vrij te laten;

Overwegende dat eiser echter — volgens verweerder — zijn prioriteit zou hebben verloren, om zijn wagen — bij het naderen van het kruispunt — tot stilstand te hebben gebracht — ten einde aan een tram, waarachter verweerder reed, doorgang te verlenen —, hem naderhand terug plots in beweging te hebben gezet en aldus verweerder te hebben aangereden (zie P.V. nr. 320/64 dd. 5-12-1964 van de veldwachter te Dudzele);

Dat zo dit maneuver bewezen ware, eiser ontegensprekelijk het voorschrift zou hebben overtreden van artikel 17 van de Wegcode, krachtens hetwelk de bestuurder die na een stilstand terug aanzet, de normale gang der andere bestuurders niet mag hinderen en hen moet laten voorgaan;

Overwegende dat eiser echter formeel die manoeuvre betwist;

Dat verweerder, zijnerzijds, toegeeft het bewijs ervan niet te kunnen leveren, doch staande houdt dat zo de schuldenaar van de voorrang zich op een stilstand van de andere bestuurder beroept — zelfs zonder er enig bewijselement van aan te voeren — deze laatste dient te bewijzen zijn voorrang niet door een stilstand te hebben verloren;

Overwegende dat verweerder ten onrechte meent, dat zijn zienswijze billijker dan eisers thesis is;

Dat het immers, integendeel, onrechtvaardig zou zijn de weggebruiker, die al dient te bewijzen principieel de voorrang te genieten, daarenboven nog te verplichten het bewijs te leveren van een negatief feit, hetzij niet te hebben stilgestaan en dan ook niet te hebben aangezet, terwijl de bestuurder, die principieel voorrang dient te verlenen, zich steeds met een loutere bewering zou mogen vergenoegen, gemakkelijk verweermiddel waarvan voorzeker misbruik zou worden gemaakt en hetwelk praktisch het principe van de prioriteit van rechts — gewild door de wetgever — zou ontzenuwen;

Dat indien het niet uitgesloten is, dat de door de schuldenaar van de voorrang gegeven versie met de werkelijkheid en de waarheid overeenstemt — zoals verweerder oordeelt — hetzelfde van deze van de principieel voorrang genietende bestuurder kan worden gezegd;

Overwegende dat eisers thesis trouwens ook in rechte onaanvechtbaar is;

Dat immers, zo de schuldenaar van de voorrang beweert dat de andere bestuurder na een stilstand terug heeft aangezet — feit dat het te niet gaan van zijn eigen verplichting teweegbrengt — hij tegen de op artikel 16-1° gesteunde vordering een exceptie opwerpt, gegrond op een overtreding van artikel 17, exceptie waarvan hij — op grond van artikel 1315, alinea 2, B.W. — de bewijslast draagt (zie o.a. Burgerl. Rechth. Brussel, 18-10-1963, J.T. 1964, blz. 25; Burgerl. Rechth. Brussel, 12-4-1963, R.G.A.R., 1963, 7117; Burgerl. Rechth. Kortrijk, 11 juni 1964, R.G.A.R., 1965, nr. 7367);

Overwegende anderzijds, dat — zoals verweerder terecht doet opmerken — de bestuurder, die zich beroept op artikel 16 — luidens hetwelk de doorgang moet worden vrijgelaten voor de van rechts komende bestuurder — moet bewijzen — in zijn hoedanigheid van aanlegger — dat verweerder een overtreding van dit artikel heeft begaan;

Dat — zoals hij even terecht aanstipt — de gebruikte woorden «van rechts komende» impliceren, dat het voorrang genietende voertuig *in beweging* is, daar een stilstaand voertuig onmogelijk «zou kunnen „van rechts komen” ten opzichte van een ander voertuig»;

Dat verweerder echter nooit heeft betwist, dat eisers voertuig — op het ogenblik der botsing — in beweging was en, zodus, «van rechts kwam», vermits hij precies eiser verwijt terug te hebben aangezet;

Overwegende dat het derhalve vaststaat, dat eiser effectief in beweging was en van rechts «kwam», toen de aanrijding zich voordeed, enige elementen die moeten bewezen zijn opdat een bestuurder het voordeel van artikel 16 zou kunnen inroepen;

Overwegende dat deze zienswijze geenszins in strijd is met het principe, voorgestaan door het Hof van Verbreking in zijn arrest dd. 24-6-1957 (Pas.1957.I.1277);

Dat — zoals gezegd Hof besliste — het bewijs van de schending der door artikel 16 van de Wegcode opgelegde verplichting — om de doorgang voor de van rechts komende bestuurder vrij te laten — en het bewijs van de schending der verplichting, door artikel 17 van dezelfde code opgelegd aan de bestuurder die na een stilstand terug aanzet — om de andere bestuurders te laten voorgaan — *aan dezelfde regels worden onderworpen*: inderdaad, degene die een inbreuk op artikel 16 inroept, moet bewijzen dat hij effectief in beweging was en van rechts kwam — hetgeen door verweerder niet wordt betwist, integendeel —, de tweede, dat de van rechts komende bestuurder, na te hebben stilgestaan, terug heeft aangezet, in overtreding met artikel 17, wat in casu geenszins wordt bewezen;

Overwegende nochtans, dat uit de loutere bewering vanwege de schuldenaar van de voorrang — dat degene

die de prioriteit geniet, zou hebben stilgestaan — niet zonder meer mag worden afgeleid, dat deze laatste het voordeel heeft verloren van zijn voorrang, dewelke immers uit de feiten blijkt;

Dat de voorrang hebbende bestuurder enkel moet bewijzen, dat hij wel degelijk van rechts kwam, ten opzichte van de andere bestuurder, terwijl deze laatste — eiser op exceptie — *positief* het bewijs dient te leveren van de stilstand van het voertuig waaraan hij verplicht was de doorgang te verlenen (zie: noot van dhr. X. Bauchau, onder geciteerd vonnis dd. 12-4-1963, R.G.A.R., 1963, 7117; contra: voormeld arrest);

Dat zo de stilstand niet wordt bewezen — of er twijfel over bestaat, wat hetzelfde is — de van rechts komende bestuurder, die bewijst van rechts te zijn gekomen op het ogenblik der botsing, in het gelijk moet worden gesteld;

Dat — integendeel — met er anders over te beslissen — kwestige artikels ten onrechte op ongelijke voet zouden worden geplaatst, vermits de bestuurder — die zich op artikel 16 beroept — alles zou dienen te bewijzen, met inbegrip van een negatief feit, en de andere — die artikel 17 inroept — volstrekt niets;

Overwegende dat verweerders aansprakelijkheid, derhalve, bewezen is;

Overwegende dat het gevorderd bedrag niet wordt betwist en trouwens volkomen verantwoord is;

Overwegende dat de vordering, in deze omstandigheden, tenvolle gegrond voorkomt;

Overwegende, tenslotte, dat verweerder aan de rechtbank vraagt in alle geval te zeggen, dat er geen aanleiding toe bestaat om de uitvoering bij voorraad van het tussen te komen vonnis, niettegenstaande voorziening in verbreking, te bevelen;

Dat hij evenwel uit het oog schijnt te verliezen, dat de voorziening in principe de uitvoerbaarheid der bestreden beslissing niet schorst en dat hij geen enkele van de bij de wet voorziene uitzonderingen op deze algemene regel kan inroepen, zodat onderhavige beslissing allesszins uitvoerbaar niettegenstaande voorziening is;

Om deze redenen,

De Rechtbank,

Gelet op artikels 4 en volgende der wet van 15 juni 1935;

Rechtsprekende op tegenspraak en alle andere conclusiën als ongegrond verwerpende;

Veroordeelt, dienvolgens, verweerder tot betaling aan eiser van de som van 20.270 frank, plus de vergoedende intresten aan vijf en haalf tenhonderd 's jaars vanaf 19 augustus 1964, datum van kwestieus ongeval, tot op de dag der dagvaarding, de gerechtelijke intresten en de kosten, heden begroot op 855 frank;

Verleent aan verweerder akte van zijn bewering dat aanlegger zijn voertuig tot stilstand heeft gebracht vooraleer het kruispunt, gevormd door de Gallait- en de Rubensstraat, op te rijden en dat hij plots zijn voertuig terug in beweging bracht toen verweerder, die in beweging was, te dicht was genaderd om nog een ongeval te kunnen vermijden.

INGEZONDEN BIJDRAGE

Art. 56, tweede lid, van de wet van 12 april 1965, op de bescherming van het loon der werknemers

In een artikel, verschenen in het Rechtskundig Weekblad van 17 oktober 1965, verdedigden wij de stelling dat de term «vaste datum» zoals hij voorkomt in het artikel 56 alinea 2 van de wet van 12 april 1965 op de bescherming van het loon der werknemers, te begrijpen is, niet in de eng juridische zin van het artikel 1328 van het Burgerlijk Wetboek, maar wel in de bredere, profane zin, nl. zekere, oprechte datum, datum, die niet ernstig kan betwisteld worden.

Deze stelling lokte tegenspraak uit. In het Rechtskundig Weekblad van 5 december 1965 schreef de Heer P. Dirickx, dr. jur., dat hij onze mening niet kon delen; volgens hem heeft senator de Stexhe, indiener van het amendement dat tot wet werd gestemd door de Kamers, zich vast en zeker gehouden aan de bepalingen van artikel 1328 B.W.; in zijn verklaring in de Senaat — aldus de Heer Dirickx — haalt hij uitdrukkelijk twee van de drie gevallen voorzien bij dit artikel aan: de registrering en de authentieke akte.

Bij de ontleding van de verklaringen of de commentaar van senator De Stexhe, constateren wij echter, dat in werkelijkheid geen gewag gemaakt is van één der drie manieren waarop volgens artikel 1328 B.W. een onderhandse akte vaste datum kan verkrijgen. Immers noch het feit dat de onderhandse akte gehecht is aan een authentieke akte, noch het feit dat ze bij deurwaardersexploot wordt betekend, noch het feit dat ze officieel door de schuldenaar wordt aanvaard, verleent aan die onderhandse akte vaste datum volgens de principes van artikel 1328.

We mogen redelijkerwijze aannemen dat, ware het de bedoeling van senator de Stexhe geweest, aan het begrip «vaste datum» de juridische betekenis van artikel 1328 B.W. te geven, hij uitdrukkelijk dit artikel zou vermeld hebben of de manieren om vaste datum te verkrijgen, zou aangeduid hebben.

Terecht betoogt D. Van Barel, dr. jur. in zijn artikel, eveneens opgenomen in het Rechtskundig Weekblad (van 16 januari 1966), dat artikel 1328 B.W. principieel niet van toepassing kan zijn. Dit artikel regelt uitsluitend hoe een onderhandse akte vaste datum verwerft t.o.v. derden, terwijl het hier gaat om een vaste datum van de loonsafstand *tussen partijen*. In de loonsafstand (of overdracht van schuldvordering) wordt immers de juridische verhouding geregeld tussen twee partijen; wij staan hier voor een overeenkomst tussen twee partijen met haar eigen rechtsgevolgen (1).

In deze juridische verhouding treden derden slechts binnen bij een volgende operatie, nl. vanaf het ogenblik dat de schuldeiser aan de schuldenaar van zijn schuldenaar (of werkgever van de werknemer) vraagt de overdracht van loon te laten plaats grijpen.

Waar de ratio van het artikel 56 tweede lid, of van het amendement dat eraan voorafging, is de bestaande loonsafstanden — zonder dat er daarom sprake is van derden — te beschermen, is het duidelijk dat een vaste datum «tussen partijen» en niet «t.o.v. derden» wordt gevorderd.

Het is ten slotte duidelijk dat het opzet van het amendement totaal of kwasië totaal zou miskend worden en verloren gaan, indien aan de term vaste datum de betekenis van artikel 1328 B.W. zou moeten gegeven worden; de overgrote meerderheid van de bedoelde loonsafstanden vormen het accessorium van de onderhandse leen- en/of verkoopovereenkomsten op afbetaling, die niet geregistreerd zijn, of waarvan de hoofd-

VLAAMSE JURISTEN,

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

inhoud evenmin in een authentieke akte is vastgesteld.

De Minister van Tewerkstelling en Arbeid interpreteert het begrip «Vaste datum» nog anders (2).

Constateerd dat het ongebruikelijk is dat overeenkomsten betreffende een overdracht van lonen worden geregistreerd of in een authentieke akte vastgelegd, doch integendeel meestal voorkomen als het accessorium van een onderhandse leen- of verkoopovereenkomst, is het voor de Minister onmiddellijk duidelijk dat de bepaling van het artikel 56 tweede lid, opgevat in haar strikt civielrechtelijke betekenis, zeer weinig toepassing kan vinden.

Volgens de Minister heeft de Stexhe de bepalingen bedoeld van artikel 1690 B.W. en meent hij dat het vervuld zijn vóór 30 april 1965 van deze formaliteiten voor gevolg heeft dat in de zin van artikel 56, tweede lid, deze overdrachten dienen aangezien als hebbende vaste datum vóór de bekendmaking van de wet.

Wij zijn zo vrij tegen deze interpretatie op te merken:

1° dat de overdracht van loon juridisch bestaat (zie *supra*) zonder dat derden hierbij moeten betrokken zijn, zodat het begrip vaste datum alleen kan opgevat worden als vaste datum tussen partijen; artikel 1690 B.W. nu schrijft voor aan welke formaliteiten moet voldaan worden om de afstand tegenover derden te kunnen inroepen; het artikel is derhalve evenmin als artikel 1328 B.W. van toepassing terzake.

2° dat trouwens met het oog op de overdracht van schuldvordering, het niet vervullen der formaliteiten voorgeschreven door artikel 1690 B.W. niet kan ingeroepen worden door de gecedeerde schuldenaar of iedere derde, die om 't even hoe kennis heeft van de overdracht (3), zodat in het begrip overdracht met vaste datum meer moet gezien worden dan een impliciete verwijzing naar artikel 1690 B.W.

3° dat ook deze interpretatie van het begrip vaste datum zeer, zeer weinig toepassing kan vinden (4).

T.o.v. al deze verschillende interpretaties achten wij het wenselijk het laatste woord te laten aan de senator de Stexhe zelf, indiener van het amendement, die zo vriendelijk was zijn opzet en bedoelingen als volgt toe te lichten:

« Mon souhait, qui fut suivi par le Sénat, était qu'il ne pouvait être porté atteinte aux droits acquis, c'est-à-dire aux contrats antérieurs à la loi, mais qu'en même temps, il fallait éviter qu'en admettant ce respect des droits acquis, certains ne soient tentés d'antidater des conventions.

» Il fallait donc limiter la disposition aux cas où la date ne pouvait être sérieusement contestée.

» Les termes de « date certaine » que j'ai utilisés dans mon intervention ne correspondent donc nullement au sens juridique étroit de l'article 1328 du C.C.

» C'est bien dans cet esprit, qu'après avoir visé les cas où la cession est jointe à un acte authentique, où a été norifiée par huissier, j'y ajoutais, à titre d'exemple, les cessions acceptées officiellement par le débiteur.

» Je crois donc que dans l'esprit du Sénat lors du vote de cet amendement et en tous cas telle était bien mon intention, que l'on doit admettre comme valant une date certaine tout élément permettant d'admettre humainement que la date est sincère.

» Tel serait le cas si le débiteur a payé les mensualités contractuelles par virements postaux, par chèques bancaires, si la retenue sur salaire a été effectuée par le patron de l'accord exprès ou tacite de l'ouvrier saisi, etc. »

Wijl het artikel 56 tweede lid, het gevolg en resultaat is van het amendement van senator de Stexhe, mogen wij met recht stellen dat de collectieve wil van de wetgever met de wil van de indiener van het amendement moet vereenzelvigd worden (5).

Mocht er twijfel bestaan over de betekenis van het begrip «vaste datum» in het amendement van senator de Stexhe aan de hand van zijn verklaringen in de Senaat, dan verschaft de huidige toelichting volledige zekerheid.

Door te bevestigen dat de term vaste datum niet in de eng juridische zin van artikel 1328 B.W. dient genomen te worden, wordt ook volle betekenis gegeven aan het amendement en dus het artikel 56 tweede lid van de wet zelf; de vóór de publicatie van de wet bestaande loonsafstanden worden beschermd, mits een ernstig bewijs of equivalent vermoeden bestaat voor de oprechtheid en/of zekerheid van hun dagtekening.

G. ARTS,
Advocaat bij de balie
van Antwerpen

(1) De Page T. IV Nr. 373 A, p. 361.

(2) Deze interpretatie werd gegeven naar aanleiding van de betekenis van loonafstand door een kredietmaatschappij uit uit het Antwerpse aan de Minister van Tewerkstelling en Arbeid.

(3) De Page T. IV nr. 400 E N & 4, p. 392-393, met aangehaalde rechtsleer en rechtspraak in voetnoot.

(4) Art. van dr. jur. Van Baarle in R.W. 1965/66, 982.

(5) Vgl. Geny, *Méthodes d'interprétation et sources en droit privé positif*, 2e ed., T. I p. 27, 294-295.

BOEKBESPREKING

François Rigaux, *La nature du contrôle de la Cour de Cassation*. — Brussel, Ets E. Bruylant, 1966 (prijs 1140 fr.).

Allereerst wordt erop gewezen, dat dit nieuwe werk van Prof. Rigaux uiterst welgekomen is. Inderdaad beschikken wij wel reeds over werken die gewijd zijn aan het Hof van Cassatie, doch, indien die werken ongetwijfeld een blijvende waarde hebben, dan mag evenwel niet uit het oog worden verloren dat ze al jaren geleden zijn verschenen: aldus bijv. dat van raadsheer C. Scheyven (*Traité pratique des pourvois en cassation, de l'organisation et des attributions diverses de la Cour Suprême*, 2e uitgave, 1885) en dat van stafhouder Henri Simont (*Des pourvois en cassation en matière civile*, 1933). Bovendien zijn ze meestal geschreven door en voor practici en tevens bijna uitsluitend gewijd aan cassatievoorzieningen, die echter maar één facet vormen van het ruimer probleem: de aard van de door het Hof van Cassatie uitgeoefende controle.

Volledigheidshalve moet, in dit verband en zoals het gedaan wordt door Prof. Emeritus Dabin (die het boek van Prof. Rigaux inleidt met een merkwaardige voorrede van ruim 20 pagina's waarnaar nog zal worden verwezen), melding worden gemaakt van vele interessante geschriften van de hand van eminente magistraten van ons Hoogste Gerecht (een lijst van de voornaamste in het Hof van Cassatie gehouden openingsreden wordt in het besproken boek als bijlage opgenomen). Terloops wordt opgemerkt, dat beslist te betreuren valt, dat overtalrijke en belangwekkende adviezen van het Openbaar Ministerie niet de ruchtbaarheid verkrijgen die ze zonder twijfel verdienen.

Anderdeels mag de zo voortreffelijke als volledige publikatie «*La distinction du fait et du droit*» (1929) van deken G. Marty niet worden vergeten (onlangs werd hier over hetzelfde thema het door het «Centre national de recherches de logique» — 1961 — ver-

zorgde «Le fait et le droit» gerecenseerd), ofschoon, in velerlei opzicht, er geen overeenstemming bestaat tussen «la Cour de Cassation de France» en het Belgische Hof van Cassatie.

In de tweede plaats wordt aangestipt, zoals trouwens reeds herhaaldelijk is gebeurd voor soortgelijke werken, dat het onmogelijk is hier de verdiensten van de prachtprestatie van Prof. *Rigaux* tot hun recht te doen komen en evenmin de inhoud van zijn belangwekkende publikatie te ontleiden en te commentariëren. Dat zulks met dit boek zeker het geval is, blijkt voldoende uit de voorrede waarin Prof. Emeritus *Dabin* o.m. schrijft: «Comme il m'est impossible de relever, ne fût ce qu'en bref ou par allusion, les multiples questions de principe et d'application traitées par l'auteur, je me bornerai à relever quelques points majeurs de l'ouvrage» (terloops wordt vermeld dat de 15 pagina's die door de inleider gewijd worden aan de 5 door hem als belangrijkste gedachte punten punten als een «pareltje» kunnen worden beschouwd).

Dat voor een grondige en uitvoerige recensie niet kan worden gezorgd is in dit geval des te minder erg, daar de auteur — o.m. dank zij zijn vroegere werken — overbekend is en zijn nieuwe publikatie generlei aanbeveling vereist.

Buiten het voorafgaande wordt dan ook enkel signaleerd dat het boek van Prof. *Rigaux*:

a) ingedeeld is in 7 hoofdstukken die respectievelijk betiteld worden: 1) la compétence attribuée à la Cour de Cassation par la Constitution et par la loi; 2) l'office du juge et le raisonnement judiciaire; 3) le fait et le droit; 4) les limites formelles du contrôle de légalité; 5) les ouvertures à cassation; 6) la Cour de Cassation et le droit étranger; 7) la fonction de cassation;

b) dat het een systematische en wetenschappelijke studie van de wettigheid van de vonnissen is, die gemaakt werd aan de hand van honderden recente en zelfs recentste arresten van het Hof van Cassatie en waaruit op de meest nauwkeurige wijze wordt afgeleid hoe ons opperste gerechtshof zijn controle-opdracht opvat en uitoefent (de auteur heeft de voorkeur eraan gegeven precies vast te stellen hoe de huidige toestand er uitziet — ofschoon die toestand zelfs niet altijd absoluut duidelijk is — eerder dan te trachten de verschillende evoluties te achterhalen en te beschrijven);

c) dat het hoofdzakelijk handelt over burgerlijke en over strafrechtelijke zaken, hoewel fiscale, sociale en administratieve zaken niet volledig onbesproken worden gelaten;

d) dat door de manier waarop het opgevat en uitgewerkt is, het de belangstelling verdient niet alleen van de cassatie-practici, doch eveneens van alle magistraten en advocaten (internationalisten vinden hun gading in afdeling VI van het IIIe hoofdstuk en in het VIe hoofdstuk).

Prof. Dr. Fr. *Rigaux* heeft recht op onze oprechtste gelukwensen voor zijn nieuwe publikatie in de «Bibliothèque de la Faculté de droit de l'Université Catholique de Louvain». We zijn dan ook overtuigd dat ze het succes zal boeken dat ze onbetwistbaar verdient.

Prof. Dr. F. *Amerijckx*

Albert Raucq, L'enregistrement des actes des sociétés (Loi du 14 avril 1965). — Brussel F. Larcier 1966 (prijs 355 fr.).

Bij de wet van 14 april 1965 (Belgisch Staatsblad van 24 april 1965) worden met ingang van 4 mei 1965 belangrijke wijzigingen aangebracht in de regeling die inzake registratierecht, zegelrecht en met het zegel gelijkgestelde taksen van toepassing was op Belgische en vreemde vennootschappen.

Overeenkomstig die vroegere regeling werd het *registratierecht* geheven op de statutaire akten (zoals oprichting, kapitaalsverhoging en verlenging) zowel van Belgische als van vreemde vennootschappen; anderdeels waren de effecten (aandelen en obligatiën) uitgegeven door Belgische en door vreemde vennootschappen of andere gemeenschappen onderhevig aan *zegelrecht*.

Die regeling had ten gevolge dat de vreemde vennootschap die een «zetel van verrichtingen» in België vestigde of wier effecten in België werden uitgegeven of verhandeld, belasting van dezelfde aard betaalde, én in België én in het vreemde land. «Hoewel die dubbele aanslag matig was, kan hij niettemin de vrije omloop van het kapitaal enigermate belemmeren»: aldus de memorie van toelichting tot bovengenoemde wet (Parl. Besch., Senaat, zittijd 1964-1965, Doc. nr. 92, p. 1).

Voormelde wet van 14 april 1965, waarbij die regeling wordt vervangen, beoogt dan ook hoofdzakelijk de desbetreffende Belgische wetgeving met die van andere Lid-Staten van de Europese Economische Gemeenschap (E.E.G.) te harmoniëren, die Belgische wetgeving in overeenstemming te brengen met het Verdrag tot oprichting van de E.E.G. — Verdrag van Rome van 25 maart 1957 — (inzonderheid met de artikelen 52 en 67) en in de E.E.G. een enige kapitaalmarkt tot stand te brengen.

De betrokken wet betekent een werkelijke ommekeer in heel wat beginselen die sedert tientallen jaren golden voor het registratierecht op de inbreng in vennootschap (zoals bijv. de heffing van het recht op het bruto-actief; het «forfaitaire» karakter van het recht; niet-heffing van het recht in geval van kapitaalsverhoging door opnemng van reserves, van meerwaarden e.d.), voor het zegelrecht op de effecten van Belgische en van vreemde vennootschappen, enz.

Ofschoon reeds commentaren op bovenvermelde wet werden gepubliceerd, moet het verschijnen van het werk van notaris *Raucq* niettemin ten zeerste worden toegejuicht, want de onbetwistbare verdiensten van de auteur bestaan vooral hierin dat hij een *volledige* studie maakt van het registratierecht op de akten van vennootschap, d.w.z. een studie die *niet* beperkt wordt tot de bij de wet van 14 april 1965 ingevoerde wijzigingen. Trouwens was hij daarvoor speciaal aangewezen. Inderdaad is hij de auteur o.m. van het «Formulaire annoté de procédure commerciale, tome I: les sociétés commerciales» (1952) en van «Tome XII: Sociétés» van het overbekende «Répertoire pratique du droit belge» (1943); daarenboven kan hij bogen op een jarenlange ervaring inzake akten van vennootschappen.

Anderdeels vindt men in het boek wel wat meer dan de titel laat vermoeden, want er wordt daarin niet alleen gehandeld over het *registratierecht* op de akten van vennootschappen, doch ook over het *zegelrecht*, de met het zegel gelijkgestelde taksen en af en toe over de *inkomstenbelastingen*. Zelfs wordt, daar waar de ingevoerde wijzigingen aanleiding kunnen geven tot betwisting, het aan notarissen verschuldigde honorarium niet onbesproken gelaten. Aldus zet o.m. notaris *Raucq* zijn zienswijze uiteen over het honorarium op de akten waarbij de *duur van een vennootschap wordt verlengd* (cf. pp. 168/169). Vóór de wet van 14 april 1965 was op verlengingen van vennootschap een *evenredig registratierecht* (1,60 %) verschuldigd op het *netto-actief van de verlengde vennootschap*. Het honorarium van de notaris werd berekend op de *grondslag die voor de vereffening van het registratierecht* in aanmerking werd genomen. Welnu, ten gevolge van de wet van 14 april 1965 is bij de registratie van die akten van ver-

lenging alleen nog het *algemeen vast recht van 100 fr.* verschuldigd.. Hieruit hebben sommigen gemeend te mogen afleiden, dat het honorarium van de notaris maar maximum 1.000 fr. (minimum 200 fr.) mag belopen, zulks overeenkomstig artikel 17, nr. 74, 5°, koninklijk besluit van 16 december 1950 waarbij het tarief van de honoraria der notarissen wordt vastgesteld. De auteur is echter van advies, dat de op akten van verlenging verschuldigde honoraria zoals vroeger — d.w.z. bij toepassing van artikel 17, nr. 74, 3°, koninklijk besluit van 16 december 1950 — moeten worden berekend, aangezien de wet van 14 april 1965 uitsluitend een fiscale inslag heeft (nl. de voor vennootschappen geldende fiscale regeling wijzigen) en ze het tarief van de honoraria van de notarissen onaangeroerd laat.

Bovendien wordt de eigenlijke uiteenzetting voorafgegaan door de voor de akten van vennootschappen vigerende wettelijke en reglementaire bepalingen. Hier eveneens heeft de auteur een ruime selectie toegepast: niet alleen worden eventueel in aanmerking komende bepalingen betreffende overdrachtstaks, factuurtaks op de overgangen en weeldetaks opgenomen, doch ook wetsartikelen over de registratieformaliteit zelf (waar en hoe moet de registratie gebeuren? wie moet de registratie doen verrichten?), over de onvoldoende waardering, over de veinzing, over de sancties, enz., enz.

Verder volgt op die uiteenzetting een alfabetische tabel en een omstandige inhoudsopgave, wat het gebruik van de interessante bijdrage van notaris *Raucq* in niet geringe mate bevordert, inzonderheid voor minder-ingewijden.

Notarissen, beheerders van vennootschappen, bedrijfsrevisoren (op wier verslag de fiscus o.m. zal kunnen steunen om de *verkoopwaarde* van ingebrachte roerende goederen te bepalen: nog een nieuwigheid, want vroeger mocht *alleen voor in België gelegen onroerende goederen* de belastbare grondslag niet lager zijn dan de verkoopwaarde!), fiscalisten en zo vele anderen die belangstelling hebben voor het op vennootschappen toepasselijk belastingstelsel zullen er goed aan doen kennis te nemen van het boek.

Prof. Dr. F. Amerijckx

BALIELEVEN

Unie der Jonge Balies en der Advocaten

Onderstaande omzendbrief werd aan de leden van deze vereniging toegezonden:

* * *

Waarde en Geëerde Confrater,
Waarde Confrater,

Toen U een jaar terug, een exemplaar van de statuten der zo pas gestichte vereniging ontving, werd U voorzeker door de toon en de bedoeling der oprichters getroffen.

Zij wensten in de Baliekringen een nieuwe geest van dynamisch streven te wekken en positief uit te werken.

Wat werd er op een jaar verwezenlijkt? De vervangingsdienst is U wel bekend; hij blijft bestaan en nieuwe medewerkingen zijn dit jaar verworven. Voor het overige hebben én de algemene raad én verscheidene gespecialiseerde commissies allerlei actuele problemen onderzocht en ontleed. Rijk gedocumenteerde verslagen bestaan reeds omtrent de gerechtelijke hervorming meer bepaaldelijk van uit het standpunt van de balie beschouwd (monopolium van pleiten), hervorming van de stage en materiële toestand van de medewerkers,

pensioenkas en hare problemen, verzekeringen en ontwerp Tunc, tarificatie der erelonen...

Al deze verslagen moeten en zullen verspreid worden. Wij hebben er allen iets bij te leren. Onze activiteit tijdens het verlopen jaar zal nader uitgelegd worden ter gelegenheid van de algemene vergadering welke op 29 september 1966 te 15 uur in het Gerechtsgebouw, 1ste Kamer van het Hof van Beroep te Brussel, zal gehouden worden.

Iedereen wordt verwacht en is welkom.

D a g o r d e :

Verslag van de secretaris-generaal;

Verslag van de schatbewaarder;

Lidgeld;

Verkiezingen;

Allerlei: actieplan 1966-1967.

Mogen wij er U ook aan herinneren dat het jaarlijks lidgeld, 250 fr. (100 fr. voor de stagiaires) te storten is op P.C.R. 218351 van de U.J.B.A. Met dank.

Voor het bureau,
Chr. Vanderveeren,
Secretaris-Generaal.

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State. jg. 1966, nr. Maart:

Rechtspraak.

Tijdschrift van de Vrederechters, jg. 1966, nr. 8-9:

Rechtspraak.

Nederlands Juristenblad, jg. 1966, nr. 30:

Brunner C.J.H., Schuld van een schip. — Arriëns Th. E.H., Delegatie en mandaat van bestuursbevoegdheden. — William Ernest Hocking †. — Kan J.M., De Kabinetsformaties 1946-1965. — Vergeten en niet vergeten. — Jansma K., Het Comité médico-légal de Monaco. — Kan J.M., Een tijdelijke bestuursvoorziening voor de Zaanstreek.

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-amt en Registratie, jg. 1966, nr. 4917:

Jansen F.M.J., Van afwezigheid (I). — Stegeman F., Artikel 1129 B.W. en vrije mede-eigendom, m.o.v. prof. Mr. S.N. van Opstall. — Gerbrandy S., Overzicht der Nederlandse Rechtspraak: Zakenrecht (I).

Advocatenblad, jg. 1966, nr. 7:

Wijkerheld Bisdom C.R.C., De advocaten mogen hun dienst niet weigeren. — Wichers Hoeth L., Sneller procederen in hoger beroep van kortgeding-zaken. — Beek J.H., De procedure op Staatskosten, met naschrift L.W.H. — Baron Van der Feltz F., Congres Franse Advocatenvereniging. — Alexander W., Internationaal Licence Agreements and Antitrust Law (I.B.A.-Congres 1966).

Bestuurswetenschappen, jg. 1966, nr. 4:

Daman G., De huidige Belgische gemeentefinanciën. — De Gemeenten en de regio. Verslag van het congres van de Vereniging van Nederlandse Gemeenten te Rotterdam op 8 juni 1966.

Arbitrale Rechtspraak, jr. 1966, nr. 545:

Scheidsgerecht Comité van Graanhandelaren te Rotterdam. — Scheidsgerecht Rotterdamsche Korenbeurs. — Scheidsgerecht Ned. Bond Oliën, Vetten en Oliezaden te Rotterdam. — Scheidsgerecht Vereniging voor den Koffiehandel te Amsterdam. — Nederlandse Arbitrage Instituut. — Bindend Advies Raad van Arbitrage voor de Bouwbedrijven in Nederland. — Bindend Advies Raad van Arbitrage voor de Bouwbedrijven in Nederland. — Rechterlijke Beslissingen.